

UNODC

United Nations Office on Drugs and Crime

قاچاق مواد مخدر از مسیر شمال افغانستان و آسیای میانه

ارزیابی تهدید

جوزا- 1391

قاچاق مواد مخدر از مسیر شمال افغانستان و آسیای میانه

ارزیابی تهدید

UNODC

United Nations Office on Drugs and Crime

اداره کنترل مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد

سیاسگذاری

این گزارش به همکاری بخش تحلیل و مطالعات، پروژه بررسی تهدید تجارت مواد مخدر افغانستان، دایره ارزیابی سیاست ها و امور عامه (DPA)، اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC)، در چوکات ارزیابی گرایش ها به همکاری دفتر ساحوی اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) در افغانستان و دفتر منطقه ای آن در آسیای میانه تهیه و ترتیب گردیده است. اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) از تمامی نهادهای داخلی و بین المللی بخصوص پولیس مرزی افغانستان، پولیس مبارزه علیه مواد مخدر افغانستان، وزارت مبارزه علیه مواد مخدر افغانستان، اداره مبارزه با مواد مخدر ایالات متحده آمریکا، مرکز هماهنگی و معلومات منطقه ای آسیای میانه، اداره گمرکات تاجیکستان، اداره کنترل مواد مخدر تاجیکستان و خدمات دولتی برای کنترل مواد مخدر قیرقیزستان که اطلاعات خود را در اختیار تیم تهیه گزارش قرار دادند، ابراز امتنان می نماید. همینطور از کارمندان هیات معاونت سازمان ملل متحد برای افغانستان (UNAMA) و اداره ایمنی و امنیت سازمان ملل در تاجیکستان و قرقیزستان نیز اظهار تشکر و سپاس گذاری می نمایم.

تیم تهیه و ترتیب گزارش

تحقیق و تهیه گزارش

هاکان دمیربوکن (مسئول برنامه ریزی و هماهنگی، پروژه بررسی تهدید تجارت مواد مخدر افغانستان، STAS)

حیدر میلی (کارشناس تحقیق، پروژه بررسی تهدید تجارت مواد مخدر افغانستان، STAS)

یکاترینا اسپاسوا (افسر تحقیق، پروژه بررسی تهدید تجارت مواد مخدر افغانستان)

حمید عزیز (افسر تحقیق، پروژه بررسی تهدید تجارت مواد مخدر افغانستان)

سید جلال پشتون (افسر تحقیق، پروژه بررسی تهدید تجارت مواد مخدر افغانستان)

همکاری در تهیه نقشه ها:

دانیز مرمرسی (STAS)

اودیل قربانوف (تحلیلگر استراتژی، دفتر منطقه ای اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) در آسیای میانه)

تهیه نقشه ها و انتشارات اداری:

سوزان کونن (STAS)

کریستینا کونتینگ (STAS)

نظارت:

تیالیات لی پیچون (رئیس، STAS)، سانیدیپ چاولا (مدیر، DPA)

تهیه این گزارش را ایالات متحده آمریکا، آلمان و ترکیه حمایت مالی نموده اند.

حق چاپ عکس ها محفوظ است به الیساندرو سکاکی، اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد

اتمام حجت:

این گزارش بطور رسمی به زبان فارسی ویرایش نگردیده است. محتوای این نشریه الزاما نمایانگر نظریات و موضع گیری های اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد (UNODC) یا موسسات همکار نمی باشد، و نه هم مهر تائید بر محتویات این گزارش می زنند. اسامی افرادی که در این گزارش استخدام شدند و ارایه مسایل این گزارش، دلالت بر ابراز نظر اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) در مورد وضعیت حقوقی هر کشور، قلمرو، شهر، صلاحیت ها، و یا محدوده مرز ها و سرحدات نمی کند.

فهرست مطالب

1.....	فهرست مطالب
3.....	واژه نامه
1.....	مقدمه
4.....	خلاصه اجرایی
12.....	I. عرضه و تقاضای مواد مخدر در شمال افغانستان
12.....	مصرف مواد مخدر در شمال افغانستان
13.....	میزان مصرف
15.....	منبع عرضه مواد مخدر کجاست؟
15.....	تولید هروئین
17.....	تولید تریاک
19.....	ذخایر، منابع بالقوه برای عرضه
20.....	قاچاق
20.....	آیا تریاک از مناطق دیگر به شمال افغانستان قاچاق می شود؟
24.....	منبع هروئینی که به شمال افغانستان قاچاق می شود کجاست؟
26.....	جریان های داخلی
28.....	ضبط مواد مخدر در شمال افغانستان
30.....	منفعت و مستفیدین
30.....	منفعت
32.....	مستفیدین
34.....	نا امنی در مناطق شمالی افغانستان
39.....	II. قاچاق از شمال افغانستان به آسیای میانه
39.....	عبور از خط مرزی
43.....	ترکمنستان
47.....	ازبکستان
52.....	تاجیکستان
66.....	قاچاق مواد مخدر به قیرقیزستان

76.....	یک روند کاهش عمومی؟
79.....	منفعت و مستفیدین
79.....	منفعت
80.....	مستفیدین
85.....	پاسخ
85.....	راه در پیش
88.....	ضمیمه ها
88	I. طرز العمل (میتودولوژی) بکاررفته در تهیه این گزارش
89	II. مسیر های خطوط هوایی از بکستان
90	III. مسیر های خطوط هوایی بین المللی تاجیکستان
91	IV. موارد کشف و ضبط مواد مخدر در خطوط قطار از بکستان در سال 2011
92	V. قضیه های انتخاب شده از کشف و ضبط تریاک در افغانستان، 2010 تا 2011
93	VI. قضیه های انتخاب شده از کشف و ضبط هیروئین در افغانستان، 2010 تا 2011

واژه نامه

-
- ADB: بانک انکشاف آسیایی
AGE: عناصر ضد دولتی
AOTP: پروژه بررسی تهدید تجارت مواد مخدر افغانستان
AREU: واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان
BCP: نقطه عبور مرزی
BOMCA: برنامه مدیریت مرزی آسیای میانه
CAREC: همکاریهای اقتصادی منطقه ای آسیای میانه
CARICC: مرکز معلومات و هماهنگی منطقه ای آسیای میانه
CJTF: مرکز عدلی و قضائی مواد مخدر
CNPA: پولیس مبارزه با مواد مخدر افغانستان
CIS: کشورهای مستقل مشترک المنافع
CSTO: سازمان جمعی پیمان امنیتی
DCA: اداره کنترل مواد مخدر تاجیکستان
EU: اتحادیه اروپا
EurAsEc: انجمن اقتصادی اروپا و آسیا
FDCS: اداره کنترل مواد مخدر فدراسیون روسیه
GBAO: منطقه خود مختار گورنو بدخشان، تاجیکستان
GDP: تولید ناخالص داخلی
ISAF: نیروهای بین المللی کمک به امنیت
IMU: جنبش اسلامی ازبکستان
OSCE: سازمان امنیت و همکاری اروپا
ROCA: دفتر منطقه ای آسیای میانه، اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد

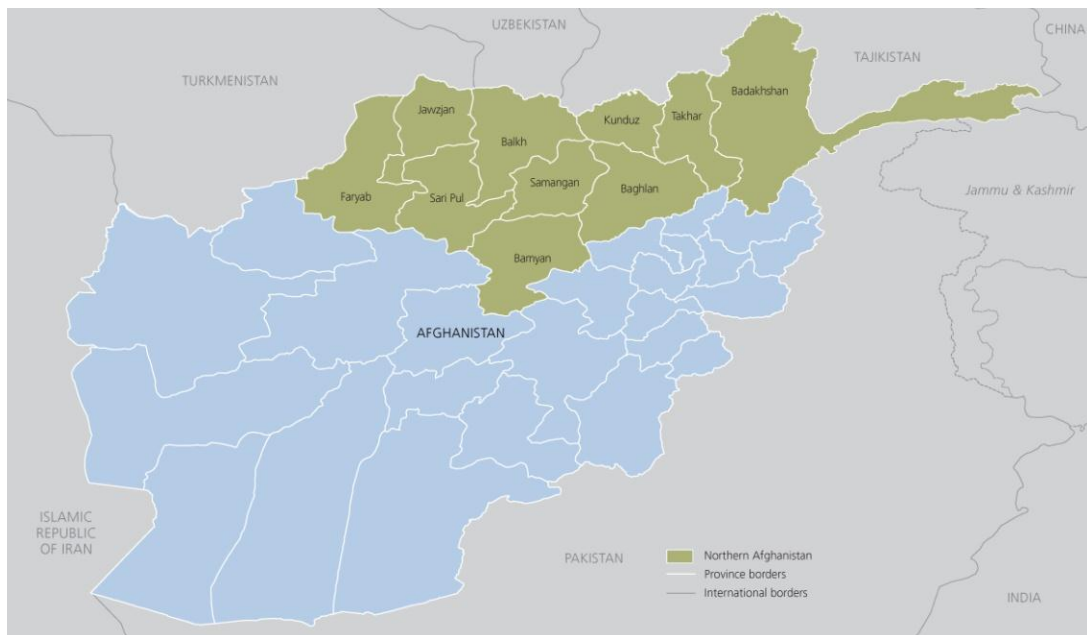
SCO: سازمان همکاری های شانگهای
SSDC: خدمات دولتی برای کنترل مواد مخدر (قرقیزستان و ترکمنستان)
TIR: سیستم حمل و نقل بین المللی جاده ای
UNAMA: هیئت معاونت سازمان ملل در افغانستان
UNCTAD: کنفرانس سازمان ملل در مورد تجارت و توسعه
UNDP: برنامه توسعه سازمان ملل
UNDSS: اداره امنیت و ایمنی سازمان ملل
UNECE: کمیسیون اقتصادی سازمان ملل برای اروپا
UNESCAP: کمیسیون اجتماعی و اقتصادی سازمان ملل برای آسیا و اقیانوسیه
USAID: اداره انکشاف بین المللی ایالات متحده امریکا

مقدمه

این گزارش به بررسی تجارت غیرقانونی مواد مخدر از شمال افغانستان به سمت آسیای میانه تا مرزهای فدراسیون روسیه می پردازد و شامل سه بخش است. بخش اول به بررسی حمل و نقل مواد مخدر از شمال افغانستان، به شمول گروه های دخیل، مقادیر مواد و مصرف آن و همبند طور میزان سهمگیری جنوب افغانستان در تولید و عرضه در مسیر شمالی می پردازد. بخش دوم به بررسی حمل و نقل در آسیای میانه می پردازد که شامل روش ها و گروه هایی است که این تجارت را کنترل می کنند. و نهایتاً بخش آخر شامل تحلیل مختصر ظرفیت منطقه ای برای پاسخ به تهدید مواد مخدر افغانستان میباشد. در این پژوهش، "شمال افغانستان" به منطقه شمال و شمال شرق افغانستان اطلاق می گردد و یا به پیروی از گروه بندی حوزه ای ولایات که در سرور سالانه کشت خشخاش اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) به کار رفته است، منطقه "شمال افغانستان" شامل ولایات بغلان، سمنگان، فاریاب، سرپل، جوزجان، بامیان و بلخ می باشد در حالیکه "شمال شرق" شامل ولایات کندوز، بدخشان و تخار می گردد.

نقشه 1: شمال افغانستان

منبع: UNODC یاد داشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القابی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نماید.

یافته های کلیدی:

- برای برآورده ساختن تقاضای مواد مخدر غیرقانونی که توسط مسیر شمال در سال 2010 عرضه گردید، معادل 1000 تن تریاک نیاز بود تا در شمال افغانستان ترانزیت و یا تولید گردد. اگرچه منابعی که این مقدار مواد را مهیا می سازند، نامعلوم باقی مانده است.
- تولید تریاک در شمال افغانستان خیلی کمتر از مقدار مورد نیاز برای عرضه می باشد. تولید تریاک از سال 2007 بدینسو به طور متوسط 60 تن در سال در شمال افغانستان بوده است. این مقدار حدود 900 تن کمتر از تریاک مورد نیاز می باشد و باید از مناطق دیگر وارد گردد و یا هم از ذخیره های موجود در منطقه شمال که در بین سال های 2005-2007 ذخیره شده است، بر آورده گردد.
- شمال افغانستان هرئین مورد نیاز خود را بیشتر از قسمت های جنوب و شرق کشور بدست می آورد. مقدار کم ضبط مواد مخدر در مسیر شمال نمایانگر ضعف نهاد های تنفیذ قانون که این مسیر را تحت کنترل دارند، می باشد.
- با کمال تعجب، شواهدی وجود دارد که نشان می دهد انتقال تریاک از مناطق گسترده ای شمال که عاری از خشکخاش است، به سمت جنوب که سرشار از تریاک می باشد، صورت می گیرد. در بین سال های 2010-2011 چندین گزارش از کشف و ضبط مواد مخدر در مسیر شمال به جنوب بدست آمده است اما کشف و ضبط تریاک در مسیر جنوب به شمال به ندرت دیده شده است.
- بیش از 65 درصد مواد مخدر مصرف شده در سال 2010 در افغانستان مربوط به مناطقی می شود که تولید تریاک آن اندک و یا هم هیچ می باشد که این ولایات در شمال و مرکز افغانستان قرار دارند. در حالیکه جنوب افغانستان کمترین میزان مصرف و بیشترین مقدار تولید را دارا است.
- به احتمال زیاد کشت تریاک در شمال افغانستان دوباره از سر گرفته شود. به دلیل این که ذخایر روز به روز کاهش می یابد. در غیر اینصورت، مواد مخدر بیشتری از مناطق دیگر افغانستان به شمال عرضه خواهد شد، که بدون شک گزینه اصلی جنوب است که از لحاظ تولید تریاک غنی است و میتواند کمبود تولید تریاک در شمال را جبران نماید.
- بیشتر مسیرهای داخلی مواد مخدر، از کابل میگذرد. این شهر نقطه وصلی برای حوزه های مختلف تولید کننده تریاک در افغانستان می باشد.
- ارزش معاملات داخلی و صادرات مواد مخدر غیر قانونی در شمال افغانستان نزدیک به 400 میلیون دالر در سال 2010 برآورد گردیده است.
- برخلاف جنوب افغانستان، طالبان و عناصر ضد دولتی ظاهراً از تجارت تریاک در شمال افغانستان مبلغ معینی مالیه نمی گیرند. اگرچه مناطق مشخصی در شمال افغانستان و هم مرز با تاجیکستان وجود دارد که عناصر ضد دولتی منابع مالی عملیات های خودشان را از طریق اقتصاد مواد مخدر تامین می کنند و از آن پشتیبانی می نمایند.
- شمال افغانستان یکی از امن ترین مناطق این کشور محسوب میگردد اما در تناسب به اهمیت آن برای تهیه و قاچاق مواد مخدر، مقدار مواد مخدر ضبط شده در این مناطق اندک می باشد. گروه های تبهکار که کنترل تجارت در این مناطق را در دست دارند، به نظر می رسد که با اطمینان خاطر زیادی عملیات شان را انجام می دهند. ظاهراً فساد مهمترین عامل برای قاچاق مواد مخدر در شمال افغانستان بوده و نقش آن بیشتر از نامنی می باشد.
- جریان قاچاق تریاک از شمال افغانستان به سمت آسیای میانه کم نشده است، اما مقدار کشف و ضبط مواد در آسیای میانه در سال 2010 با وجود افزایش ظرفیت و سرحدات نسبتاً با ثبات، کاهش یافته است.
- بر آورد می شود که در سال 2010، حدوداً 85 درصد تریاک به سمت آسیای میانه از طریق تاجیکستان قاچاق شده باشد.
- چندین ساختار زنجیره ای برای عرضه مواد مخدر در آسیای میانه وجود دارد. به نظر می آید که قاچاق مواد مخدر از طریق ترکمنستان و جمهوری اسلامی ایران مسیر بالکان را تغذیه می نماید. به همین ترتیب ترکمنستان مقصد بی مانندی در آسیای میانه برای مواد مخدر در مسیر بالکان می باشد.
- قاچاقبران برای حمل و نقل مواد مخدر به فدراسیون روسیه و دیگر مناطق در اروپا، به طور فزاینده ای از قطار استفاده می کنند. اندازه بعضی از محموله هایی که در سال 2010 ضبط گردید مبین آنست که قاچاقبران با خیال آسوده عملیات قاچاق شان را انجام می دهند. مقادیر ضبط شده چرس در کانتینر هایی که به مقصد آمریکای شمالی در حرکت بوده اند، گواه دیگری بر قاچاق مواد از طریق راه آهن در این مسیر است.

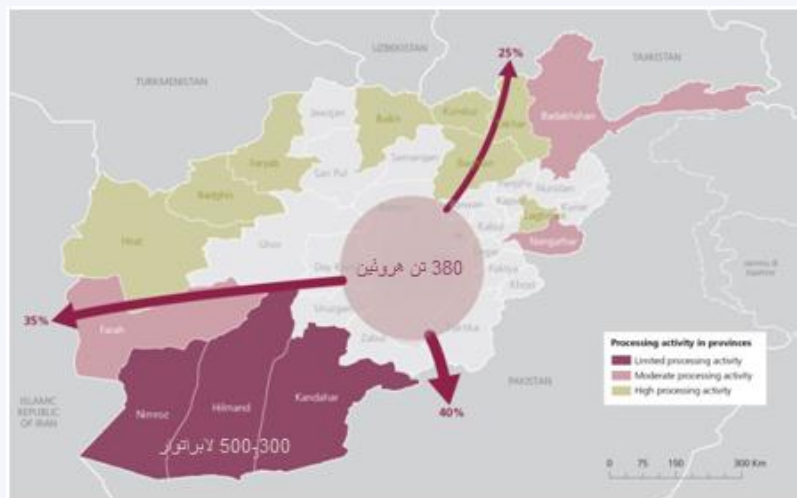
- توافقنامه اتحاد گمرکی در بین قزاقستان، فدراسیون روسیه و بلاروس ممکن است مورد سوء استفاده قرار گیرد، زیرا احتمال آن می رود که قاچاقبران محموله های مواد مخدر را از طریق مسیر شمال به اروپا انتقال دهند نه از طریق مسیر سنتی بالکان. برنامه هایی روی دست است تا کشورهایی همچون قیرقیزستان و اکراین و احتمالاً تاجکستان نیز به این موافقتنامه بپیوندند.
- مقابله با جریان مواد مخدر پیچیده است و این هم بخاطر مشکلات موجود در هماهنگی تلاش ها و محدودیت تبادل اطلاعات در امتداد خطوط عرضه بین نهادهای ملی در آسیای میانه و در بین این منطقه و افغانستان می باشد.
- قاچاق مواد مخدر و جرایم سازمان یافته منبع خشونت و درگیری های مسلحانه در قرقیزستان و بطور بالقوه در کل منطقه به حساب می آید. برخوردهای درون قومی که در سال 2010 در شمال قیرقیزستان به وقوع پیوست بهانه ای شد تا گروه های تبهکار قیرقیز از آن بر ضد گروه های تبهکار ازبک استفاده کنند و مسیرهای مواد مخدر را در این منطقه در دست بگیرند.
- گزارش ها حاکی از افزایش خشونت در آسیای میانه می باشد، اما هیچ ارتباط مستقیمی بین گروه های افراطی و قاچاقبران مواد مخدر مشاهده نشده است. مبارزه با شورشیان بطور قطع باعث جلوگیری از تلاش ها برای مبارزه با مواد مخدر، ولو در حد کوچک، می شود و باعث می گردد که توجه نهادهای امنیتی و پولیس برای کنترل قاچاق مواد مخدر کم شود.

خلاصه اجرایی

در سال 2010، بر اساس یک برآورد حدود 25 درصد (حدود 90 تن) از 380 تن هروئین تولید شده در افغانستان از طریق آسیای میانه و از مسیر شمال افغانستان به سمت کشور های آسیای میانه و فدراسیون روسیه قاچاق شده است. این 90 تن شامل هروئینی است که در آسیای میانه و فدراسیون روسیه مصرف گردیده است و همینطور هروئینی که توسط نیروهای پولیس کشف و ضبط گردیده است. بیش از سه چهارم این مقدار به سوی بازارهای روسیه در حرکت بوده در حالیکه یک قسمت کوچک آن، حدود 4-3 تن، راهی بازارهای شمال و شرق اروپا گردیده است¹. بر علاوه، در سال 2010، بین 35 تا 40 تن تریاک از طریق شمال افغانستان به سمت بازارهای آسیای میانه قاچاق گردیده است. تمام مقدار مواد مخدر سال 2010 که مورد نیاز مسیر شمالی می باشد، از طریق شمال افغانستان ترانزیت شده و یا هم در آنجا تولید گردیده است.

نقشه 2: تولید و قاچاق هروئین در افغانستان - سال 2010

منبع: UNODC یاد داشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القابی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نمایند.

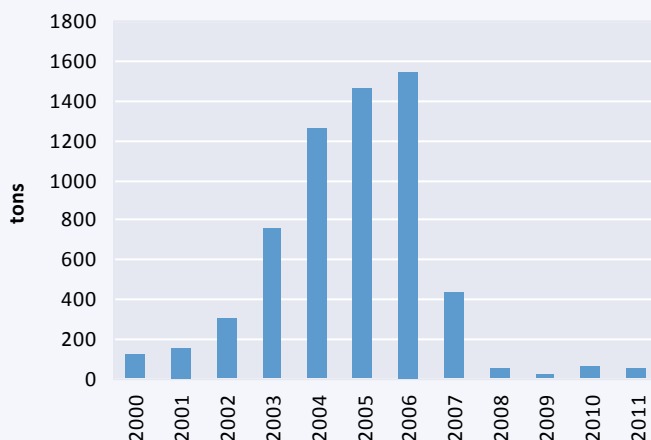
¹ تجارت جهانی مواد مخدر افغانستان: ارزیابی یک تهدید - 2011، اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC)

علاوه بر تقاضا برای این بازارها، یک مقدار از مواد مخدر توسط مردم منطقه شمال مصرف می شود². تقاضای رو به افزون مواد مخدر در سرتاسر افغانستان بعضی از قریه ها را به سختی متاثر نموده است. تخمین زده می شود که حدود 107000 نفر در شمال افغانستان از مواد مخدر استفاده می کنند و این افراد سالانه 85 تن مواد مخدر کم کیفیت را استفاده میکنند که بیشتر آن تریاک می باشد.

با محاسبه این مقدار مواد مخدر در شمال افغانستان، مقدار کل مواد مخدر مورد نیاز به 1000 تن معادل تریاک می باشد که بیشتر از مواد تولید شده در سال های اخیر در این منطقه می باشد. در سال 2010، تولید تریاک در شمال افغانستان به 65 تن رسید، مقداری که حتی برای استفاده داخلی این بخش از کشور نیز کافی نبود.

شکل 1: مقدار مجموعی تریاک تولید شده در شمال افغانستان (2000-2011)

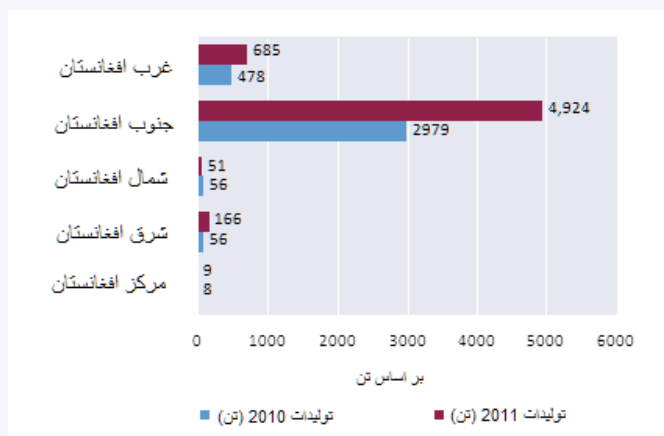
منبع: UNODC

بر اساس برآوردها، بین 40-50 لابراتور فعال تولید هروئین در شمال افغانستان وجود دارد که بیشتر آن در ولایت بدخشان می باشد. هر لابراتور به طور اوسط سالانه یک تن هروئین را تولید می کند. برای تولید هروئین دو ماده اصلی یعنی تریاک و استیک انهایدرید ضرورت است. در حالیکه منبع استیک انهایدرید شرق افغانستان است، منبع تریاک تقریباً مبهم می باشد.

یک فرضیه، تولید مواد مخدر در مناطق غربی و جنوبی کشور می باشد، اما مدارک کافی از طریق مقادیر ضبط شده و منابع اطلاعاتی در مورد قاچاق تریاک از جنوب به شمال و از غرب به شمال وجود ندارد. همینطور گمان نمی رود که قاچاقبران مناطق جنوبی و غربی تریاک را به سمت شمال قاچاق کنند زیرا در سال 2010 قیمت تریاک در شمال افغانستان به پایینترین سطح در سرتاسر کشور رسید.

2 مواد مخدری که از خشخاش گرفته شده مانند مورفین و هروئین.

شکل 2: تولید تریاک در مناطق مختلف افغانستان 2010-2011

منبع: UNODC

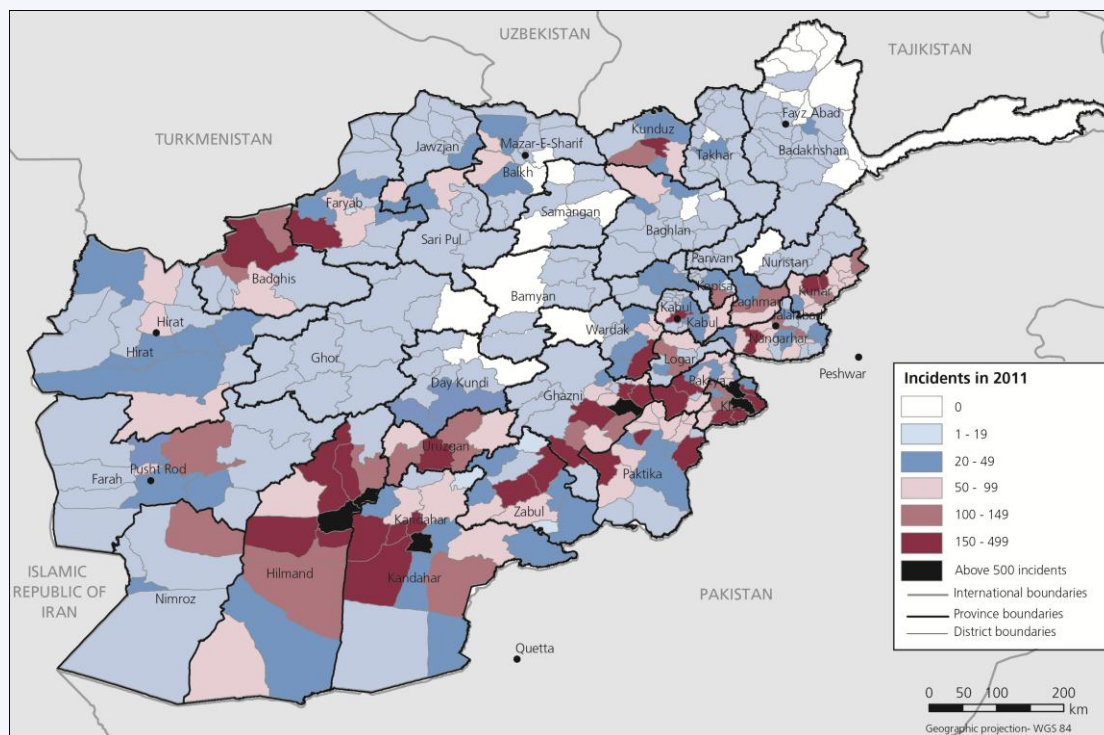
ذخایر تریاک در شمال افغانستان یکی دیگر از احتمالات برای تامین تریاک مورد نیاز می باشد و اطلاعات کیفی و کمی موجود این فرضیه را تقویت می کند. بر اساس اطلاعات بدست آمده در مورد تولید مواد مخدر از سال های اخیر، این ذخایر تا سال 2012 تمام خواهد شد و این بدان معنی است که برای پر ساختن دوباره این ذخایر در شمال، تولیدات بیشتری صورت خواهد گرفت. سناریوی بدیل این است که عرضه تریاک به طور فزاینده ای توسط مناطق دیگر افغانستان افزایش یابد.

اگرچه فیصدی ذخایر موجود تریاک و مقدار کم موادی که کشف گردیده به تنهایی نمی تواند تقاضای 90 تن هروئین را در مسیر شمالی برآورده نماید. این بدان معنی است که مقادیر زیادی هروئین از مناطق دیگر افغانستان به شمال قاچاق می شود. به علت موارد کم ضبط از تدارکات و نحوه این عملیات اطلاعات کافی در دست نیست اما از اطلاعات موجود چنین بر می آید که هروئین از جنوب- قندهار و هلمند) و شرق (ننگرهار) به شمال افغانستان و آسیای میانه قاچاق می شود.

این مطالعه چنین برآورد می کند که تقریباً نیمی از هروئین مورد نیاز مسیر شمالی در لابراتوارهای شمال افغانستان تولید می گردد و بیشتر آن از ذخایر موجود تریاک می باشد. بقیه مواد مورد نیاز از مناطق دیگر افغانستان بدست می آید. گروه هایی که این تجارت را در دست دارند، به چند موضوع وابسته اند از جمله وابستگی های قومی، جناح بندی های سیاسی، معاملات تجاری و دوستی های دیرینه.

درحالیکه شمال افغانستان یکی از باثبات ترین مناطق این کشور به حساب می آید، از سال 2009 بدینسو، گزارش هایی مبنی بر نا امنی و نفوذ طالبان و القاعده و جنبش اسلامی ازبکستان رسیده است. عناصر ضد دولتی در شمال افغانستان دو مرکز برای فعالیت های شان ایجاد کرده اند: یک جبهه در ولایت های کندوز و تخار که هم مرز با تاجیکستان است و دیگری در سمت شمال غرب در ولایات بادغیس و فاریاب که هم مرز با ترکمنستان می باشد. در کنار مواد مخدر، ناامنی در مرز با جنبش اسلامی ازبکستان و شورشیان دیگر به تاجیکستان و بعداً قیرقیزستان رخنه کرده و باعث برخوردهایی در این دوکشور در سال های 2009-2011 گردیده است.

نقشه 3: رویدادهای امنیتی در افغانستان، در سال 2011

منبع: گرفته شده از نقشه حوادث امنیتی اداره امنیت و مصنونیت سازمان ملل. یاد داشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القابی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نماید.

برخی از ناظران فعالیت های خرابکارانه در شمال افغانستان و آسیای میانه را نتیجه در دست گیری دوباره مسیرهای مواد مخدر توسط جنبش اسلامی ازبکستان می دانند. تا کنون اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) مدارک موثقی مبنی بر دست داشتن گروه شورشی متذکره در قاچاق مواد مخدر در مسیر آسیای میانه بدست نیاورده است. اما باید خاطر نشان کرد که فعالیت های تروریستی و نا امنی در منطقه بار اضافه ای را بر دوش نهاد های تنفیذ قانون گذاشته و آنها را از مسیر مبارزه علیه مواد مخدر دور کرده است.

این موضوع را نیز نباید از نظر دور داشت که بر اساس گزارش هایی که اخیرا فدراسیون روسیه منتشر کرده است، اعضای جنبش اسلامی ازبکستان (IMU) و یا گروه های دیگر مرتبط با طالبان در تلاش برای بدست آوردن سهم از بازار مواد مخدر آسیای میانه هستند³. در افغانستان، دست داشتن طالبان در تجارت مواد مخدر، به ویژه در جنوب، واضح است و در تحقیق اخیر اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) این موضوع با جزییات بررسی گردیده است.

اگرچه توجه بیش از حد به ارتباط گروه های شورشی با تجارت مواد مخدر بیم آن می رود که دست داشتن عمیق کارمندان فاسد ادارات دولتی نادیده گرفته شود. در شمال افغانستان، بعضی از کسانی که در سالهای اخیر در قاچاق مواد مخدر دست داشتند، در حال حاضر کارمندان دولت، سیاستمدار و یا هم تاجر شده اند. بعضی از این مسئولین به قاچاق مواد مخدر همچنان ادامه می دهند و یکی از عوامل فساد همین افراد میباشند و این خود نقش بزرگی در گسترش جرایم سازمان یافته در افغانستان بازی می کند. به همین ترتیب بخش های بزرگی از ادارات سیاسی و نهاد های تنفیذ قانون در تاجیکستان و قیرقیزستان در تجارت مواد مخدر دست دارند. در حقیقت، تمام آسیای میانه با فساد تجارت مواد مخدر دست و پنجه نرم می کند و این مشکل به کشورهایی که مصرف کننده می باشند نیز سرایت می کند.

³ "اسلامگرایان افراطی مظنون در مسکو دستگیر شدند." انترفاکس، 3 دسمبر سال 2011

نقشه 4: جریان های قاچاق در مسیر شمال و روشهای حمل و نقل

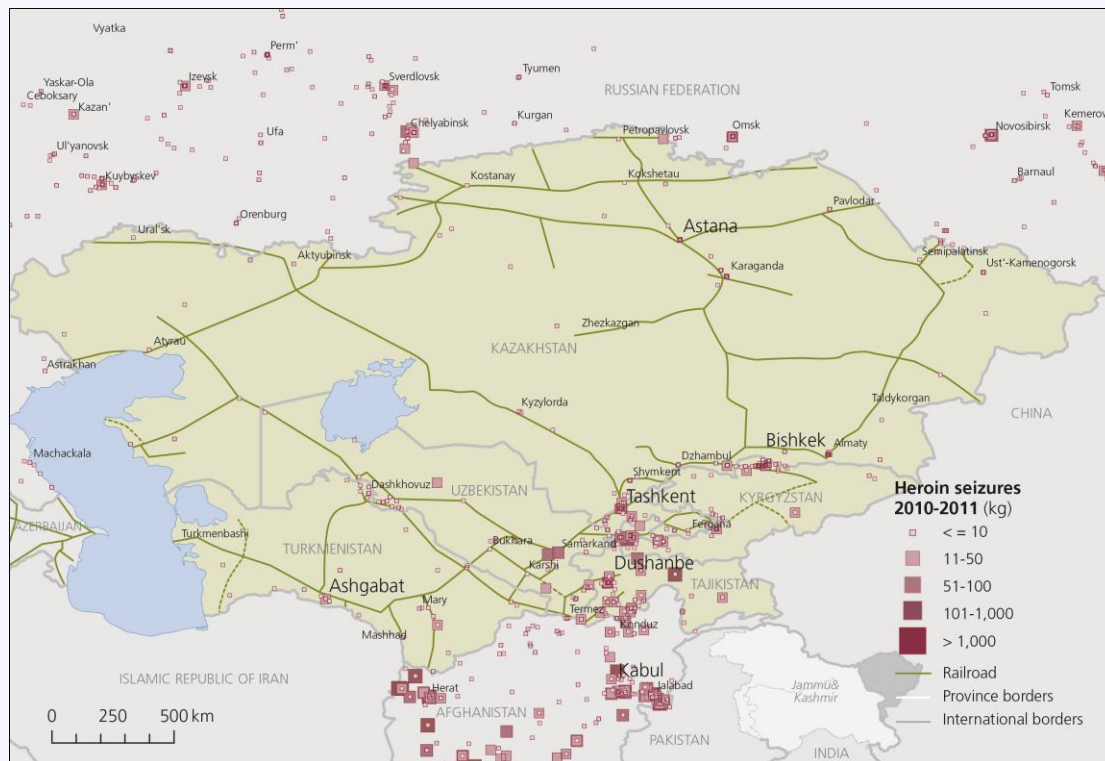
منبع: UNODC

مقدار زیادی هروئین از مسیر ولایات هم مرز افغانستان با تاجیکستان، ترکمنستان و ازبکستان بخاطر اهمیتی که این راه ها دارند، عبور می کند. در حالیکه کنترل مرز با افغانستان با وجود اقوام در دو سوی مرز و روابط خانوادگی، بسیار پیچیده است، اما این عوامل نقش اصلی در ایجاد سهولت برای قاچاق مواد مخدر را بازی نمی کند. در حقیقت نگاهی به تحرکات قومی در بعضی از مناطق کلیدی با مرز افغانستان تصویر متفاوتی را ترسیم می کند. مسیرهای قاچاق مواد مخدر با توجه به ترکیب و ارتباطات زبانی، نزدیکی جغرافیایی و فرصت های بدست آمده تعیین می شود.

با وجود بهبود در نحوه ای کنترل گمرک و افزایش نیروهای مرزی، بیشتر مواد مخدر که از مسیر شمال قاچاق می شود، بدون وقفه به مسیر خود به سمت تاجیکستان ادامه می دهد. هم گروه های بزرگ و سازمان یافته و هم گروه های کوچک در امر قاچاق مواد مخدر دست دارند. فساد گسترده و گروه های تبهکار در تاجیکستان قاچاق مواد مخدر را نسبت به اهمیت آن بسیار کم تبارز می دهند. به طور کلی قاچاق مواد مخدر به تاجیکستان و آسیای میانه همیشه بدون مشکل نیست. تلفات جانی در بین نیروهای امنیتی تاجیکستان و قاچاقبران به طور مشخص و همینطور نیروهای امنیتی ترکمن و ازبک گواهی بر نامنی مرتبط با قاچاق برون مرزی می باشد. به جز مرز آسیای میانه، مقابله مسلحانه بین قاچاقبران و نیروهای امنیتی و پولیس محدود به مرز تاجیکستان و ازبکستان می باشد.

نقشه 5: کشف و ضبط هروئین در آسیای میانه، 2010 الی 2011

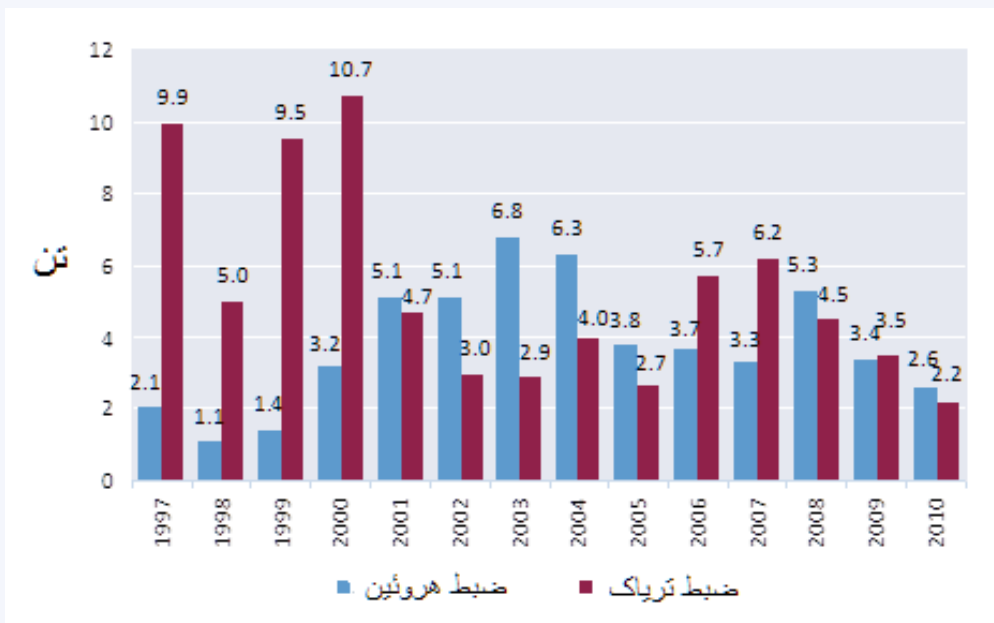
منبع: UNODC، UNESCAP یاد داشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القابی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نماید.

با وجود هم مرز بودن با افغانستان، ازبکستان بیشترین هروئین خود را از طریق تاجیکستان بدست می آورد قبل از اینکه مواد مخدر به سمت قزاقستان قاچاق شود. بیشتر قاچاق مواد مخدر از طریق جاده ها صورت می گیرد اگرچه افزایش ضبط مواد مخدر در مسیر خطوط راه آهن منطقه دلالت بر تنوع در روش های قاچاق می کند. اگرچه احتمال آن می رود که قیرقیزستان مسیر مورد توجه برای قاچاق مواد مخدر تاجیکستان باشد و شرایط ناامن و سهولت عبور از مرز جنوب با تاجیکستان که بیشتر آن کنترل نمی شود این وضعیت را بوجود آورده است. فساد گسترده در مسیر تاجیکستان - قیرقیزستان باعث این شده است که زنجیره عرضه از نقطه نظر تعداد افراد کم باشد.

در سال 2010، حدود 70-75 تن هروئین وارد قزاقستان گردید که بیشتر آن از قیرقیزستان قاچاق شده بود و مقدار کم آن از ازبکستان. مواد مخدر ضبط شده در قزاقستان نسبتاً اندک است و این مبین آنست که این مسیر بسیار منظم می باشد. مسیر تجارت مواد مخدر با همسایه های آسیای میانه رو به گسترش است و این بر چالش موجود که عبارت از محافظت مرز 3600 کیلومتری است، می افزاید.

در آسیای میانه ترکمنستان نقش پیرامونی را برای مسیر شمالی بازی می کند. این کشور شاخه برجسته بالکان گردیده است که از جمهوری اسلامی ایران به سمت ترکیه و اروپا گسترش می یابد. ضبط مواد مخدر در آسیای میانه در ده سال گذشته به پایین ترین سطح خود رسیده است.

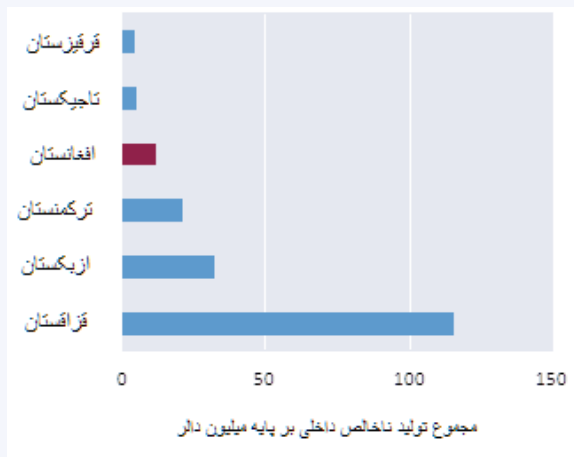
شکل 3: گرایش های کشف و ضبط مواد مخدر در آسیای میانه، از سال 1997 الی 2010

منبع: دفتر منطقه‌ی UNODC در آسیای میانه

مفاد بدست آمده از تجارت مواد مخدر تأثیرات منفی روی حکومت داری و مردم می‌گذارد. اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) برآورد می‌کند که در سال 2010، قاچاقبران مواد مخدر در آسیای میانه حدود 1.4 میلیارد دلار سود خالص از طریق فروش مواد مخدر ترانزیت شده بدست آورده اند. این مبلغ با اقتصاد کشورهای آسیای میانه مانند قرقیزستان و تاجیکستان قابل مقایسه است و می‌تواند اقتصاد آسیب پذیر آنها را بی ثبات سازد. فقر در این کشورها بین مردم و از جمله کارمندان دولتی کم درآمد باعث گردیده که این قشر جامعه با درآمد بخور و نمیری زندگی کنند. در سطح بزرگتر، کشمکش های اقتصادی در منطقه، اختصاص منابع برای کنترل مواد را محدود کرده است. قابل ذکر است که فقر هم یکی از عوامل مهم ایجاد سهولت در تجارت غیرقانونی مواد مخدر به حساب می‌آید. توسعه اقتصادی که قزاقستان تجربه کرده است در تناسب با کارایی آن در ضبط مواد مخدر معکوس است. میزان ضبط مواد مخدر در قزاقستان در پایینترین سطح در آسیای میانه قرار دارد.

شکل 4: تولید ناخالص داخلی در آسیای میانه و افغانستان (2010)

منبع برآورده های بانک جهانی 2010

همکاری های موثر منطقه ای یکی از بهترین راه ها برای دولت هاست تا تهدیدات انتقالی را به طور مستقیم به آگاهی هم دیگر برسانند. در عین حال، در حالیکه آسیای میانه و افغانستان از لحاظ اقتصادی در حال متحد شدن هستند، همکاری ها جهت مبارزه با مواد مخدر سرعت کمی دارد. این بخاطر اعتماد و نزاع بر سر تعیین سرحدات و کنترل منابع طبیعی می باشد. اگرچه در نهایت دولت های منطقه راه هایی برای همکاری در وقتی که منافع استراتژیک آنها به خطر بیفتد، دارند.

در اصل کشورهای منطقه با ایجاد مرکز هماهنگی و معلومات منطقه ای آسیای میانه (CARICC) برای مبارزه با مواد مخدر با هم موافقت کرده اند.⁴ در حالیکه این یک قدم بنیادی است، بعضی از کشورها از میکانیزم موجود برای هماهنگی از طریق مرکز هماهنگی و معلومات منطقه ای آسیای میانه (CARICC) استفاده نمی کنند، بعضی از کشورهای دیگر به توسعه پولیس مرزی خود پرداخته اند که بیشتر به صورت انفرادی این کار را انجام می دهند. عدم اعتماد اساسی ایجاد ارتباط قوی را برای همکاری های موثر دچار مشکل می کند. خوشبختانه در سالهای اخیر تاجیکستان، قیرقیزستان و افغانستان همکاری های شان را عمیق تر ساخته و اقدامات مشترکی نیز انجام داده اند. این عمل پسندیده باید توسط کشورهای دیگر نیز دنبال شود.

در حال حاضر، گروه های تبهکار سازمان یافته و فاسد که مانع توسعه همکاری ها می شوند، مستفید شوندگان اصلی این عدم همکاری می باشند. اگرچه نشانه های امیدبخشی از آمادگی و در بعضی موارد مبارزه با فساد در افغانستان و کشورهای آسیای میانه بوجود آمده است. باید گفت که طبع فراگیر تجارت مواد مخدر نیازمند تلاش های بیشتر برای ریشه کن کردن فساد در تمام سطوح می باشد. در سال 2010، مرکز عدلی و قضائی مواد مخدر افغانستان (CJTF) 35 کارمند دولتی را به اتهام قاچاق مواد مخدر محکوم کرد.⁵ چنین محکومیت هایی امیدبخش است و این پیام را می دهد که فرهنگ بخش افراد، دیگر نقش تصمیم گیرنده ندارد، دولت باید افرادی در سطح بالاتر را نیز مورد هدف قرار دهد.

⁴ مرکز هماهنگی و معلومات منطقه ای آسیای میانه (CARICC) در سال 2005 به هدف ارتقاء همکاری ها در زمینه قاچاق غیرقانونی مواد مخدر و انواع دیگر جرایم سازمان یافته تشکیل گردید. قرار است که این مرکز به عنوان یک نقطه کانونی منطقه ای برای ارتباطات و انتقال اطلاعات فعالیت نموده و جرایم درون مرزی را بررسی نماید. 7 عضو این سازمان عبارتند از جمهوری آذربایجان، جمهوری قزاقستان، جمهوری قرغزستان، فدراسیون روسیه، جمهوری تاجیکستان، ترکمنستان و جمهوری ازبکستان.

⁵ http://www.cjtf.gov.af/English/index.php?option=com_content&view=article&id=63&Itemid=62

I. عرضه و تقاضای مواد مخدر در شمال افغانستان

مسیر شمال در دهه 1990 ایجاد شد و بازار جدیدی را برای عرضه کنندگان مواد مخدر افغانستان باز کرد. اولین کشف و ضبط مواد مخدر در اواسط دهه 1990 در آسیای میانه انجام شد که حاکی از هیاهوی استفاده مواد مخدر در سراسر کشورهای مستقل مشترک المنافع (CIS) بود. در حال حاضر، فدراسیون روسیه یکی از بزرگترین بازارها برای مواد مخدر افغانستان می باشد که در سالهای اخیر یک پنجم از تمام هروئین تولید شده در افغانستان را مصرف کرده است.⁶

در این قسمت از گزارش به این نکته پرداخته می شود که عرضه مواد مخدر به شمال افغانستان از کدام منطقه منشاء می گیرد. این نکته بررسی می شود که آیا این مواد مخدر مورد نیاز در شمال افغانستان تولید می شود و یا از مناطق دیگر افغانستان که مراکز تولید تریاک و پروسس هروئین هستند، به این مناطق آورده می شود. این بخش با بیان مصرف مواد مخدر و منابع ظرفیت آن در این مناطق شروع می شود و در ادامه روند تولید و قاچاق در تناسب با نیازهای مسیر شمال بررسی می گردد.

مصرف مواد مخدر در شمال افغانستان

در افغانستان شرایط مرکب از فقر، جنگ و عرضه گسترده هروئین و تریاک خطر اعتیاد گسترده مواد مخدر را زیاد کرده است.⁷ بر اساس سروی استفاده کنندگان مواد مخدر اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC)، در سال 2005 تعداد مصرف کنندگان مواد مخدر در افغانستان بالغ بر 202000 نفر بوده است. بیش از یک سوم مصرف کنندگان برآورد شده (70000) از مناطق شمال افغانستان بودند و بعد از آن مرکز افغانستان با 61000 مصرف کننده در رده دوم قرار داشت.⁸

یکی از آخرین بررسی های اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) در سال (2009) نشان می دهد که مصرف کنندگان مواد مخدر در مرکز افغانستان دوبرابر شده اند که حدود (115000) نفر می باشند. در شمال افغانستان نیز تعداد مصرف کنندگان به بیش از نصف تعداد قبلی (107000) افزایش یافته است. در سال 2009، تعداد کل مصرف کنندگان مواد مخدر در افغانستان 353000 نفر برآورد شده است که 59 درصد افزایش را نشان می دهد. افزایش تعداد مصرف کنندگان هروئین نگران کننده می باشد. بین سال های 2005 و 2009 تعداد مصرف کنندگان هروئین 142 درصد افزایش داشته است حال آنکه مصرف کنندگان تریاک 52 درصد افزایش یافته اند. در تناسب 2.65 درصدی، میزان شیوع

⁶ "تجارت جهانی مواد مخدر افغانستان، ارزیابی یک تهدید"، اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC)، جولای 2011
⁷ یکی از عوامل تعیین کننده دیگر سیل مهاجران افغان است که از جمهوری اسلامی ایران بر می گردند. بسیاری از آنها در آنجا به هروئین معتاد شده اند. در بین مصرف کنندگان هروئین و تریاک، بیش از 40 درصد کسانی اند که در ایران معتاد گردیده اند. سروی استفاده کننده گان مواد مخدر اداره مبارزه با مواد مخدر سازمان ملل (UNODC)، افغانستان، 2009.

⁸ مناطق مرکزی شامل غزنی، خوست، لوگر، پکتیکا، پکتیا، پروان، پنجشیر، وردک و کابل می باشد. قسمت بزرگی از مصرف کنندگان مواد مخدر در این مناطق را می توان از آن جهت دانست که مرکز افغانستان بویژه کابل نقطه پیوست قاچاق مواد مخدر در افغانستان می باشد که خطر سرازیر شدن مواد را به عموم مردم افزایش می دهد.

مواد مخدر در افغانستان در حال حاضر در بالاترین سطح در دنیا می باشد⁹. اگرچه احتمال آن می رود که قسمتی از این رقم مورد قبول واقع نشود زیرا برحسب وابستگی افغانستان به مواد مخدر ممکن است مورد توجه باشد¹⁰.

حدود 20 درصد مصرف کنندگان مواد مخدر در شمال و مرکز افغانستان از طریق تزریق مواد را مصرف می کنند که این میزان بیشتر از دیگر مناطق افغانستان می باشد. این موضوع مانند عوامل دیگر خطر از دید مقدار مصرف مواد را افزایش می دهد¹¹. تزریق مواد مخدر مهم ترین منبع ابتلا به ویروس HIV در افغانستان می باشد و بالاترین سطح این انتقال در شمال افغانستان (مزار شریف) وجود دارد¹². ضررهای ناشی از مواد مخدر محدود به مصرف کنندگان نیست بلکه تمام اعضای خانواده را نیز متضرر می کند. مطالعه ای که در سال 2011 توسط بخش مبارزه علیه مواد مخدر ایالات متحده آمریکا (INL) صورت گرفت، اثرات مواد مخدر را در نمونه موهای بیش از سه چهارم زنان و کودکانی یافتند که در خانه های زندگی می کردند که مواد مخدر به مصرف می رسید¹³.

جدول 1: تعداد کل مصرف کنندگان مواد مخدر در افغانستان در سال 2005 و 2009

منطقه سال	تریاک		هیروین	
	2005	2009	2005	2009
مرکز افغانستان	38733	77000	22476	39000
شرق افغانستان	9101	25000	1124	15000
شمال افغانستان	58188	76000	11283	31000
جنوب افغانستان	20196	23000	7526	16000
غرب افغانستان	26652	32000	7128	19000
مجموع	152870	233000	49537	120000

منبع: UNODC

میزان مصرف

با وجود اینکه یک مرکز منظم برای جمع آوری اطلاعات در افغانستان وجود ندارد تا میزان مصرف مواد مخدر هر مصرف کننده را در سال نشان دهد، اما مطالعات منطقه ای توسط کارمندان پروژه بررسی تهدید تجارت مواد مخدر افغانستان مربوط به اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) و همینطور بررسی کشت خشخاش در افغانستان معلوماتی را بدست می دهد که می توان از آن فرمولی جهت یک برآورد ایجاد کرد. این روش های غیرمستقیم و ارقامی که از این طریق ارایه می گردد، دارای محدودیت هایی می باشند و نمی توان منحصراً نظر قطعی قبول نمود.

بر اساس این بررسی های غیررسمی، مقدار متوسط مصرف هر مصرف کننده تریاک در افغانستان به یک کیلوگرام در سال می رسد. مقدار مصرف هروئین نیز حدود 45 گرم در سال برآورد گردیده است. این مقدار هروئین هفتاد درصد خالص می باشد¹⁴. بر این اساس، هروئین مصرف داخلی در افغانستان بین 5-10 درصد خالص می باشد و بر این اساس

⁹ گزارش جهانی مواد مخدر، 2011، اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC)

¹⁰ سروی استفاده از مواد مخدر در افغانستان، اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC)، 2009، صفحه 4

¹¹ سروی استفاده از مواد مخدر در افغانستان، اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC)، 2009

¹² بر اساس گزارش (IBBS) که از سه شهر (کابل، هرات و مزار شریف) در سال 2009 تهیه گردید، شیوع HIV در بین مصرف کنندگان مواد مخدر تزریقی بین 18-1 درصد بود. اگرچه تفاوت هایی در بین این شهر ها وجود دارد و عبارت اند از یک درصد در مزار شریف، سه درصد در کابل و 18 درصد در هرات. ببینید اینز HIV در افغانستان، بانک جهانی، فبروری 2011.

<http://siteresources.worldbank.org/AFGHANISTANEXTN/Resources/305984-1297184305854/HIVAIDSbriefAFFeb2011.pdf>

¹³ "استفاده تریاک: مطالعه افراد در معرض خطر مواد مخدر دسته دوم و سوم در بین زنان و کودکان افغانستان"، گزارش کوتاه دارالانشای (دبیر خانه) وزارت خارجه ایالات متحده برای اداره بین المللی امور امنیتی و مواد مخدر (INL)، 2011

¹⁴ این رقم تخمینی است.

مصرف سالانه آن باید بین 315 تا 630 گرام گردد. این برآوردها در کنار نمونه های مصرف مواد مخدر در کشورهای دیگر منطقه قرار دارد.¹⁵

در سال 2009، از بین 353000 مصرف کننده مواد مخدر در افغانستان، حدود 233000 نفر تریاک و 120000 نفر هروئین مصرف می کردند.¹⁶ با بررسی این برآوردها در سال 2009 مصرف کنندگان مواد مخدر در افغانستان حدود 233 تن تریاک و 5.5 تن هروئین مصرف نموده اند. اگر مقدار هروئین را به مقدار معادل تریاک آن محاسبه کنیم، مقدار مجموعی مصرف در سال 2009 حدود 271 تن تریاک می باشد.¹⁷

بررسی بیشتر این برآوردها در مورد مصرف مواد مخدر در سطح منطقه که توسط اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) انجام گرفته، نمایانگر مصرف 76 تن تریاک یعنی حدود 33 درصد تریاک خام است که در شمال افغانستان به مصرف رسیده است.¹⁸ در مورد هروئین هم شمال افغانستان 26 درصد (1.4 تن) مصرف را در سطح کشور دارا بود. این برآوردها را در مورد سال 2010 نیز می توان درست دانست زیرا بعد از سال 2009 سروی استفاده از مواد مخدر در افغانستان صورت نگرفته است. تقریباً 7.5 درصد از 3600 تن تریاک تولید شده در سال 2010 در افغانستان برای مصرف داخلی به کار رفته است، بقیه این مقدار به نقاط دیگر دنیا صادر گردیده است.

برای برآورده ساختن نیاز رو به رشد مواد مخدر در شمال افغانستان، تولید محلی این منطقه به عنوان اولین گزینه محسوب میگردد. اگرچه تولید تریاک در شمال افغانستان بعد از سال 2007 به شدت افت کرده است ولی مصرف مواد مخدر بین سالهای 2005 و 2009 افزایش یافته است.

جدول 2: مقدار مجموعی تولید و مصرف تریاک در مناطق افغانستان، 2010

منطقه	مصرف تریاک (به تن)	مصرف هیروئین (تن)	مجموع مصرف به معادل تن تریاک	تولید تریاک (به تن)
مرکز افغانستان	77	1.8	89	8
شرق افغانستان	25	0.7	30	56
شمال افغانستان	76	1.4	86	56
جنوب افغانستان	23	0.7	28	2984
غرب افغانستان	32	0.9	38	476
مجموع	233	5.5	271	5835

منبع: UNODC

همانطوریکه در جدول بالا اشاره شده، میزان مصرف مواد مخدر در مناطقی چون شمال و مرکز افغانستان به شدت کمتر از مقدار تولید در این مناطق می باشد. تقریباً 65 درصد مصرف مواد مخدر در افغانستان در مناطقی که در واقع هیچ تولید نمی گردد، صورت می گیرد، مناطقی چون شمال و مرکز افغانستان که این موضوع عرضه مواد را با مشکل مواجه می سازد. جنوب کشور کمترین مقدار مواد مخدر را مصرف می کند در حالیکه بیشترین میزان تولید مربوط به آن منطقه می باشد.

¹⁵ برای ارایه یک مقایسه استاندارد بین ارقام عرضه و تقاضا، تمام محاسبات این گزارش بر اساس خالص بودن 70 درصد هروئین می باشد.

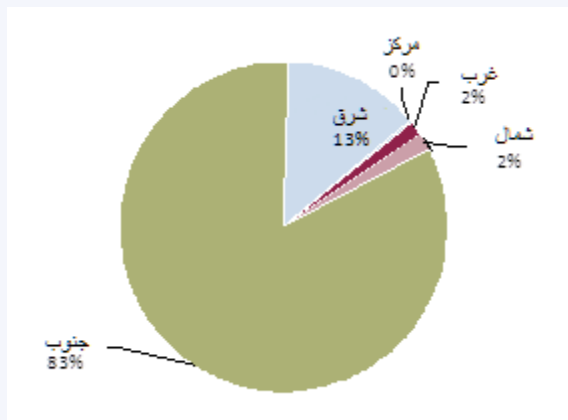
¹⁶ سروی استفاده از مواد مخدر در افغانستان، اداره مبارزه با مواد مخدر سازمان ملل (UNODC)، 2009

¹⁷ یک کیلو هروئین را با توجه به خالص بودن و روند پردازش آن می توان معادل 5-10 کیلوگرام تریاک در نظر گرفت. برای مصرف محلی، یک نسبت 7:1 بکار برده می شود زیرا هروئین قهوه ای معمول ترین نوع برای مصرف داخلی است.

¹⁸ مصرف 77 تن در مرکز افغانستان برآورد می شود.

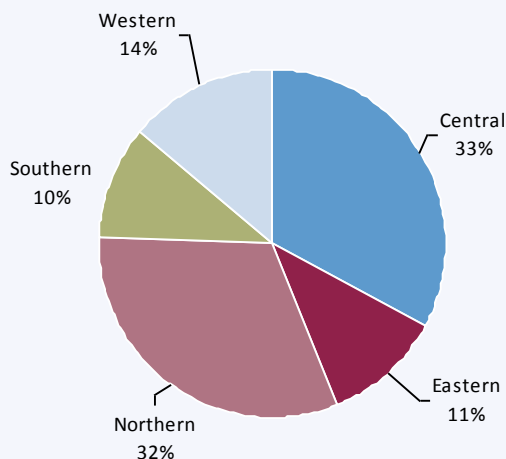

شکل 5: سهم مناطق افغانستان در تولید تریاک، 2010

منبع: UNODC

عکس 6: سهم بازار مصرف کننده مواد مخدر، 2010

منبع: UNODC

منبع عرضه مواد مخدر کجاست؟

بر علاوه بازارهای مصرفی محلی، شمال افغانستان در چرخه ای است که از طریق آن مواد مخدر وارد آسیای میانه می گردد. بر اساس برآوردها بطور کلی 90 تن هروئین و 35-40 تن تریاک سالانه از شمال افغانستان به بازارهای آسیای میانه قاچاق شده و بعد از آن وارد بازار بزرگتری در فدراسیون روسیه می گردد.

تولید هروئین

شمال افغانستان که منطقه ای عاری از کوکنار می باشد، منطقه مهمی در تولید هروئین محسوب میگردد. هروئینی که در این منطقه تولید میشود بیشتر هیدروکلورید هروئین (HCL) یا هروئین سفید است که بر اساس گزارش ها، در آسیای میانه فدراسیون روسیه مصرف می شود¹⁹. بعد از اینکه هروئین پروسس می شود، در بسته های یک کیلویی کاغذی یا خریطه های پارچه ای جای داده شده و معمولاً آرم و نشان مخصوصی زده می شود.

¹⁹ یک نسبت 10:1 برای تبدیل تریاک به هروئین هایدرو کلوراید (HCL) استفاده می شود.

خریبه هروئین افغانی با نشان تجارتي (2011)

منبع: CNPA

بیشترین مقدار²⁰ هروئین در شمال در بدخشان تولید میشود و مقدار کمتری در لابراتوارهای کوچکتر در ولایات تخار²¹، کندوز، بغلان، فاریاب و احتمالاً بلخ²². لابراتوارهای ولایت بدخشان معمولاً دایمی نیستند و بعضی از آنها در مناطق مرزی که تنها چند کیلومتر از مرز تاجیکستان فاصله دارد، فعالیت می کنند. بر اساس گزارش های پولیس محلی و تحقیق منطقه ای اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC)، تعداد لابراتوار های هروئین فعال در شمال افغانستان در سال 2010 حدود 40-50 لابراتوار بوده است²³. تقریباً تمام تولید این لابراتوار ها به هدف صادرات بوده است. بر اساس بررسی های غیررسمی اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC)، میزان تولید هروئین در هر لابراتوار به طور اوسط در سال 2010، حدود یک تن در سال بوده است²⁴. بر اساس این برآوردها، 45 لابراتوار سالانه 45 تن هروئین را در سال 2010 تولید نموده اند، که نیمی از تقاضای مسیر شمال که 90 تن برآورد شده است را تامین می کند.

²⁰ هیات اعزامی اداره مبارزه با مواد مخدر سازمان ملل (UNODC) در مزار شریف، مصاحبه با پولیس مبارزه با مواد مخدر افغانستان، هماهنگ کننده بررسی اداره مبارزه با مواد مخدر سازمان ملل (UNODC)، مسولین پولیس مرزی افغانستان و CNAT

²¹ "تخریب لابراتوار مواد مخدر در تخار"، 23 جنوری سال 2012، <http://www.bakhtarnews.com.af/eng/security.html>

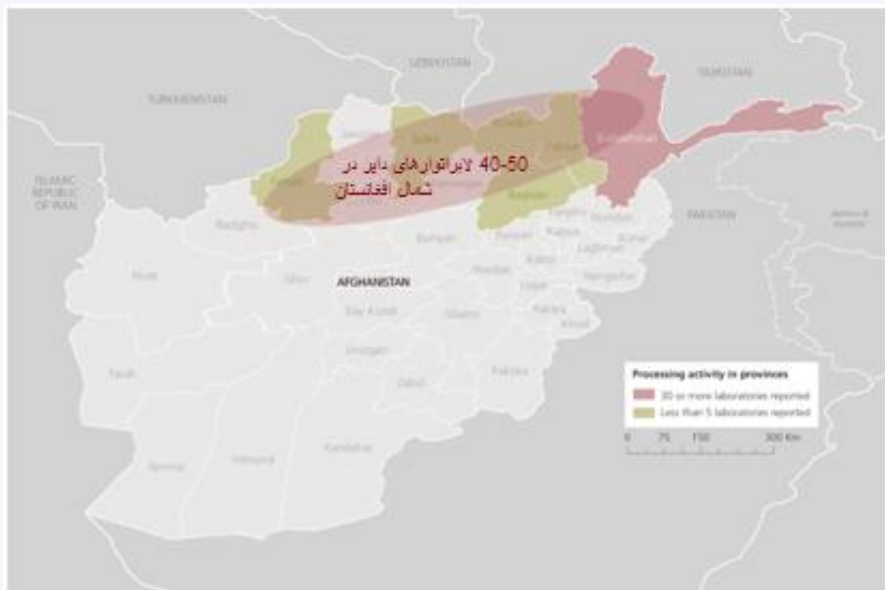
²² این نوع لابراتوارها معمولاً بین 3-4 کارمند استخدام می کنند و همه امکانات را دارا می باشند. پرویس مواد در لابراتوارهای کوچک و موقت می باشد که معمولاً توسط یک کیمیدان و چند دستیار (که خودشان معمولاً معتاد هستند) و چند نگهبان به پیش برده می شود.

²³ "تجارت جهانی مواد مخدر افغانستان: ارزیابی یک تهدید"، جولای 2011

²⁴ "تجارت جهانی مواد مخدر افغانستان: ارزیابی یک تهدید"، جولای 2011

نقشه 6: لابراتوارهای گزارش شده در شمال افغانستان، 2010

منابع: ISAF, UNAMA, CNPA, UNODC یاد داشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القابی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نماید.

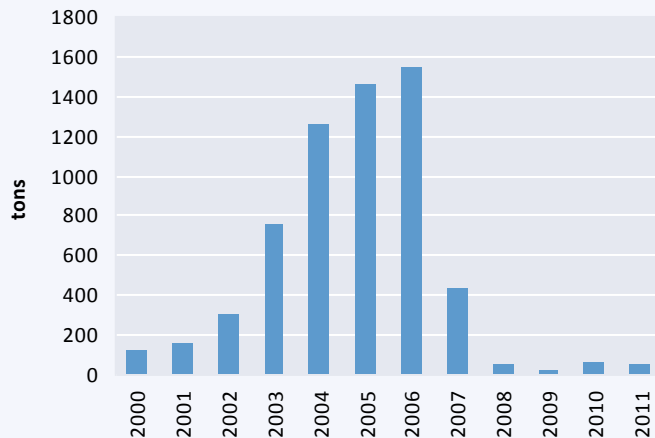
تولید تریاک

لابراتوارهای تولید هروئین نیازمند تریاک می باشند. تولید 45 تن هروئین سفید نیازمند تقریباً 400 تن تریاک می باشد. در سال 2010 کل مقدار تولید تریاک در شمال افغانستان در بدخشان متمرکز بوده است که حدود 56 تن می باشد²⁵. این مقدار برای تولید 6 تن هروئین هم کافی نیست. این مقدار تولید تنها 35-40 تن تریاک خام مورد نیاز آسیای میانه را تکافو می کند و مقدار کمی برای مصرف مواد مخدر در شمال افغانستان باقی میماند. به گمان قوی اگر برآوردهای تولید تریاک اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) درست باشد، آخرین دوره ای که شمال افغانستان قادر به تولید تریاک کافی برای تولید 45 تن هروئین بود، سال 2007 می باشد. (به تصویر پایین مراجعه کنید). از آن به بعد لابراتوارها تریاک مورد نیاز شان را یا از مناطق دیگر تهیه می کردند و یا هم از ذخایری که از سالهای پیش بوجود آمده بوده. امکان داشتن هر دوی این احتمال هم ممکن است. فرضیه دیگر اینکه – تمام مواد مخدری که به آسیای میانه قاچاق میشود از مسیر شمال افغانستان عبور می کند – این موضوع حضور لابراتوارهای هروئین و استیک انهایدرایت را توجیه نمی کند²⁶.

²⁵ سروی کشت کوکنار افغانستان، اداره مبارزه با مواد مخدر سازمان ملل، 2011

²⁶ به اساس معلومات پولیس مبارزه با مواد مخدر افغانستان، هشت لابراتوار هروئین در سال 2010 در بدخشان قدغن و همین تعداد در سال 2011 از بین برده شده است. ببینید "تخریب لابراتوار مواد مخدر در تخار"، باختر نیوز، 23 جنوری سال 2012، www.bakhtarnews.com.af/eng/security.html

شکل 7: کل مقدار تولید تریاک در شمال افغانستان (2000 الی 2011)

منبع: UNODC

همانطوریکه در جدول پایین توضیح داده شده، در سال 2010 شمال افغانستان حدود 1000 تن معادل تریاک (به شکل هروئین یا تریاک) نیاز داشت تا جوابگوی مصرف داخلی و قاچاق به مسیر شمال باشد. (برای این منظور، 90 تن هروئین و 40-35 تن تریاک خام نیاز بود).

جدول 3: برآورد تقاضای تریاک برای شمال افغانستان، 2010

مقدار (به تن)	توضیحات	
85	مصرف مجموعی	(الف)
850	مجموع قاچاق به آسیای میانه	(ب)
1000	مجموع تقاضای تخمین شده (جمع شده)	(ج) = (الف+ب)

جمع کل روند / ساده گردیده است.

منبع: UNODC

طوریکه در جدول پایین اشاره شده است، شمال افغانستان همیشه عاری از کشت خشخاش نبوده است. بین سال های 2004 و 2006، تولید تریاک در شمال افغانستان بیشتر از مصرف داخلی و تقاضای قاچاق که حدود 1000 تن می باشد، بوده است. بین سال های 2004 و 2010، حدود 4800 تن تریاک در شمال افغانستان تولید گردیده که بیشتر این مقدار پیش از سال 2008 بود. در طول همان سال ها، حدود 7000 تن تریاک برای تقاضای داخلی و قاچاق به آسیای میانه ضروری بود، این مقدار به کمبود 2000 تن تریاک برای عرضه می انجامد.

همینطور در سال 2007، تولید تریاک در منطقه به شدت کاهش یافت و ولایات شمال افغانستان در سال های 2009-2010 عاری از خشخاش بودند. در سال 2011، تولید در شمال افغانستان دوباره از سر گرفته شد اما در مقایسه با سال های 2005-2006، مقدار کمی تولید گردید.

جدول 4: تولید تریاک در افغانستان (تن)، 2004-2011

منطقه	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	مجموعه
مرکز افغانستان	1346	1749	3703	5745	6917	6026	2979	4924	33389
شرق افغانستان	346	685	610	959	655	825	478	685	5243
شمال افغانستان	1190	180	304	1084	45	21	56	166	3046
جنوب افغانستان	1256	365	1460	426	48	19	56	51	4781
غرب افغانستان	82	4	8	26	11	0	8	9	148
مجموع	4220	4081	6085	8242	7676	6891	3577	5835	46607

منبع: UNODC

ذخایر، منابع بالقوه برای عرضه

تولید وسیع تریاک در سال های 2004 و 2006 نباید دست کم گرفته شود و در تناسب با شرایط موجود باید ذخایر بزرگی از تریاک توسط دهقانان، صاحبان کارخانه های تولید هروئین و تاجران ایجاد شده باشد. در حقیقت تریاک را می توان برای سالها و حتی دهه ها بدون اینکه کیفیت خود را از دست بدهد نگهداری کرد.²⁷ ذخیره سازی تریاک توسط دهقانان و تاجران در سرتاسر افغانستان گزارش و تأیید گردیده است. به طور مشخص در شمال افغانستان، تحقیقات اداره تحقیق و ارزیابی افغانستان (AREU) نشان میدهد که ذخیره سازی مواد مخدر در ولایت پرتولید تریاک – بدخشان- در سالهای 2006-2005 توسط ساکنان آن منطقه صورت گرفته و به تدریج در سالهای بعد به فروش رسیده است.²⁸ این موضوع توسط کارمندان بخش تحقیق اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) مورد تأیید قرار گرفته است و گزارش ها حاکی از آن است که لابراتوارهای آن منطقه هنوز نیز مانند سال 2008 از این ذخیره های تریاک استفاده می کنند.²⁹ به نظر می رسد که این ذخیره ها بعد از سال های 2006-2007 برای برآورده ساختن کمبود کشت خشخاش استفاده شده است.

تحقیق تازه تری که توسط اداره تحقیق و ارزیابی افغانستان (AREU) صورت گرفته، یافته های مشابهی را از مناطق کشت نشده در بدخشان نشان میدهد که مردم ثروتمندتر منطقه تریاک را ذخیره و با افزایش قیمت، آن را به تاجران به فروش رسانده اند.³⁰ تحقیق اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) بین سال های 2010-2011 نیز اشاره به وجود ذخایر مهم اما رو به کاهش تریاک در بین تاجران بدخشان دارد.³¹ سهم ذخیره سازی تریاک در بین دهاقین و تاجران کوچک و بزرگ قرار ذیل میباشد:

- حدود 10-15 درصد دهقانان، عموماً در ولسوالی های آرگو، کیشم، تشکان و دارایم، به طور اوسط بین 10 تا 20 کیلو گرام تریاک را در خانه های شان ذخیره می کنند.
- دوکاندارهای فعال یا تجار کوچک در این تجارت حدود 30 تا 50 کیلو گرام تریاک را ذخیره می کنند.
- تاجران عمده تریاک بین 300 تا 500 کیلو گرام تریاک را ذخیره می کنند.

²⁷ www.unodc.org/pdf/Alternative%20Development/AD_DrugControlInstrument.pdf

²⁸ آدم پاین، "راههای امرار معاش در افغانستان، شواهدی از بدخشان" (AREU, p.12, 2010) "Afghanistan Livelihood Trajectories: Evidence from Badakhshan".

²⁹ سروی کشت خشخاش افغانستان، اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل در افغانستان (UNODC)، صفحه 87.

³⁰ آدم پاین، کشت دوباره خشخاش در بلخ و بدخشان: The 2011 Return of Opium in Balkh and Badakhshan Provinces, AREU, p.15.

³¹ www.areu.org.af/Uploads/EditionPdfs/1116E%20Opium%20Poppy%20Strikes%20Back%20CS%202011.pdf

هیات اعزامی اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) به بدخشان، آپریل 2010.

در مناطق دیگر شمال افغانستان³² از جمله ولایت بلخ نیز ذخیره های تریاک وجود دارد که پولیس مبارزه با مواد مخدر افغانستان (CNPA) از وجود آنان خبر می دهد.³³ دلیل دیگر تائید این موضوع ضبط مقادیر زیادی تریاک در بلخ است که در سال های اخیر هیچ تولیدی نداشته است. در ماه جنوری سال 2011، 800 کیلوگرام تریاک در ولسوالی اقشان ولایت بلخ ضبط گردید.³⁴ سال قبل از آن پولیس ولایت بلخ دو هزار کیلو تریاک را در جریان یک عملیات در ماه فبروری بدست آورد.³⁵ لازم به یادآوری است که ضبط این مقدار مواد در بلخ و یا مناطق دیگر در شمال افغانستان، خصوصاً فاریاب، رویدادی استثنایی به حساب نمی آیند زیرا از اوایل سال 2001 چنین قضیه های گزارش شده است. این مواد ضبط شده معمولاً در محموله های ترانزیتی از شمال افغانستان به سمت مناطق دیگر کشور بدست آمده است (این موضوع در بخش بعدی با جزئیات بررسی میگردد) و این نمایانگر آن است که شمال افغانستان تریاک زیادی برای توزیع در مناطق تولید کننده و یا مصرف کننده دیگر دارا می باشد. بر علاوه، دهقانان ولایت بلخ در سال 2011 قیمت تریاک خشک و تازه را به اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) گزارش داده اند، این موضوع و ضبط مقادیر زیادی مواد مخدر، اعلان نمودن این ولایت به عنوان ولایت عاری از کشت خشکاش در سال 2011 تعجب آور است.

فرضاً که ذخایر تریاک وجود دارند و از آنها استفاده گردیده است، احتمال آن می رود که این ذخایر در زمان نوشتن این گزارش در حال کاهش باشند. موضوع قابل توجه در این قضیه اینست که کشت کوکنار در سال 2011 در دو ولایت تخار و کندز در شمال افغانستان این دو ولایت را از لیست ولایات عاری از تریاک در آن سال خارج ساخت و این دو ولایت به جمع ولایات کشت کننده خشکاش پیوستند. احتمال آن می رود که جهت برآورده ساختن نیاز روز افزون داخلی، کشت خشکاش در سال 2012 افزایش یابد (به بخش قبلی نگاه کنید). احتمال داده میشود که کشت خشکاش در بعضی مناطق شمال افغانستان نیز کشف نشده باشد. اگر چنین باشد، ذخایر کوچکتر تریاک جهت تامین تقاضا ضرورت میباشد که البته این مساله در خور توجه است. به هر صورت، ذخیره های تریاک یکی از منابع بالقوه عرضه تریاک به کارخانه های تولید هیروئین در شمال افغانستان می باشد و منبع دیگر تامین تریاک مورد نیاز این کارخانه جهت تولید هیروئین مورد نیاز، قاچاق تریاک از مناطق دیگر تولید کننده کشور به این زون می باشد.

قاچاق

در آغاز باید گفت که بازار داخلی مواد مخدر در افغانستان بر اساس تقاضا است و اساساً مواد مخدر می تواند به تمام جهت ها قاچاق شود و این شناخت دقیق مسیرهای قاچاق مواد مخدر را دشوار می کند. موضوع قابل توجه دیگر در تحلیل قاچاق داخلی، قابل اعتماد بودن اطلاعات ضبط مواد می باشد. به طور عموم، ضبط مواد مخدر توسط نیروهای تنفیذ قانون در افغانستان، مقدار مواد مخدر در گردش را به طور دقیق بازتاب نمی دهد.³⁶ ضعیف بودن جمع آوری اطلاعات در همه مناطق بخصوص افغانستان یک حقیقت است و ضبط مواد هم نامنظم و غیرقابل پیش بینی می باشد. بر علاوه، تحقیقات جهت بدست آوردن معلومات بیشتر در مورد یک قضیه بعد از آن که مواد مخدر ضبط می گردد، به ندرت اتفاق می افتد و این موضوع شناسایی منشأ و مقصد محموله های قاچاق مواد مخدر را مشکل می سازد.

آیا تریاک از مناطق دیگر به شمال افغانستان قاچاق می شود؟

در سال های 2010-2011 بر علاوه ذخایر بالقوه مواد مخدر در شمال افغانستان، منبع دیگری که ظرفیت کافی برای بر آورده ساختن خلاء تقاضای مواد مخدر در شمال افغانستان را دارا می باشد، جنوب کشور است.

³² کاترینا لارسون، بررسی ولایتی بلخ، جوزجان، سمنگان و سرپل، نوامبر 2008.

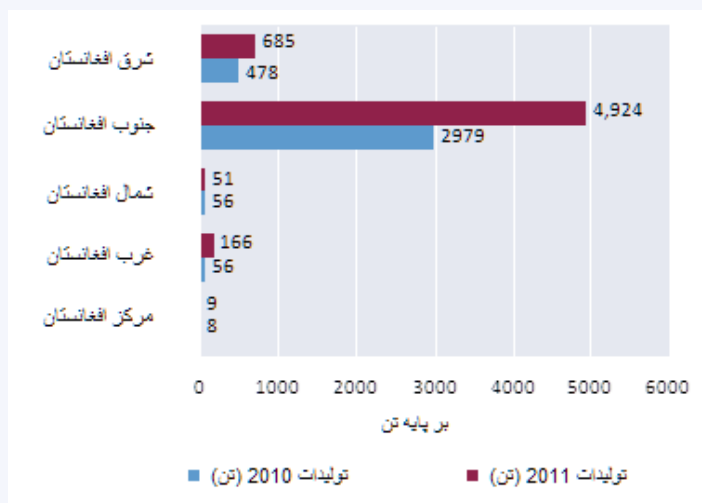
³³ مصاحبه، پولیس مبارزه با مواد مخدر افغانستان، مزار شریف، افغانستان، دسامبر 2009.

³⁴ پایگاه معلوماتی پولیس مبارزه با مواد مخدر افغانستان، بر اساس گزارش های خبری، کل مقدار مواد ضبط شده در ولایت بلخ را 197 کیلوگرام هروئین، 1403 کیلوگرام تریاک و 596 کیلوگرام چرس (چرس) تشکیل می داد. همچنان ببینید www.pajhwok.com/en/2011/01/16/119-rebels-killed-balkh-operation

³⁵ "گزارش پولیس افغان از ضبط دو تن مواد مخدر"، پژواک، 3 فبروری 2010.

³⁶ به عنوان مثال، محموله های چند تنی تریاک در ولایاتی همچون ارزگان و دایکندی توسط نیروهای بین المللی ایتلاف (آیساف) از زیر زمین بیرون کشیده شد. اما این مقدار در پایگاه معلوماتی پولیس مبارزه با مواد مخدر افغانستان دیده نشده است. بر علاوه، کمک های عملیاتی خارجی ها در افغانستان تأثیر مثبتی روی ضبط مواد مخدر داشته است اما این عملیات در شمال افغانستان متمرکز نگردیده است.

شکل 8: تولید تریاک در حوزه های مختلف افغانستان، 2010 الی 2011

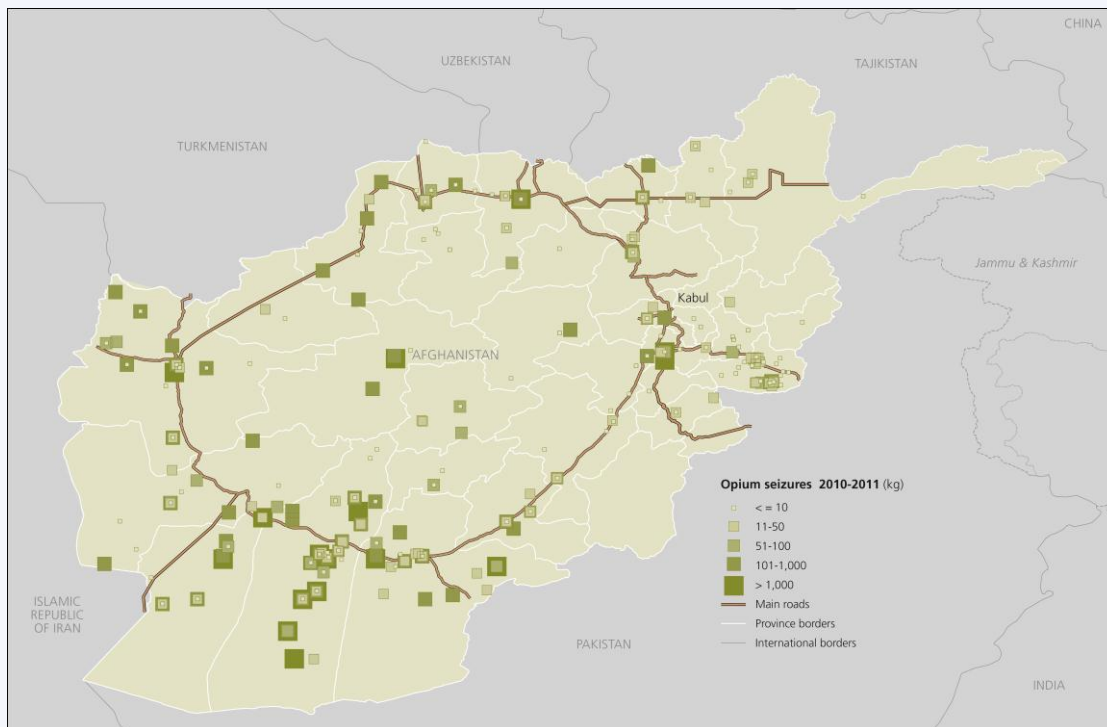

منبع: UNODC

بیشتر از 80 درصد تریاک در جنوب افغانستان، بویژه ولایت هلمند، تولید میگردد. زون جنوب در یک دهه اخیر مهمترین منطقه تولید کننده تریاک در کشور بوده است. اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) تخمین می زند که این منطقه ذخایر زیاد مواد مخدر از جمله مورفین، هروئین و تریاک را از زمان تولید مازاد در سال 2006 دارا می باشد. ضبط 16 هزار کیلو انبار تریاک در ولایت ارزگان و چندین هزار دیگر در هلمند و قندهار این نظریه را تائید می کند. ظاهراً جنوب کشور مهمترین و بهترین منبع برای پر کردن خلاء تریاک شمال افغانستان محسوب میگردد. ولی تحقیقات و اطلاعات اخیر در جنوب افغانستان (هلمند و قندهار) جریان عمده انتقال مواد را به سمت شمال تایید نمی کند. همینطور، مصاحبه های اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) با پولیس و افراد کلیدی در شمال کشور (بلخ، کندوز، تخار و بدخشان) دلایل محکمی از انتقال تریاک از جنوب به شمال بدست نداده است.

همچنان شواهد بدست آمده از ضبط مقادیر زیاد تریاک جنوب، نشان نمی دهد که تریاک این منطقه برای پر نموده خلاء شمال به این زون قاچاق گردد. به عنوان مثال، تصویر پایین مقدار تریاک ضبط شده در ولایات مرکزی (غور، دایکندی، بامیان و سرپل) را در بین سالهای 2010-2011 نشان می دهد که این ولایات مهمترین نقاط ارتباط دهنده بین هلمند و شمال افغانستان به حساب می آید. این نمایانگر مقادیر نه تنها زیاد حتماً متوسط قاچاق مواد مخدر نیز نمی باشد. بر اساس معلومات پولیس مبارزه علیه مواد مخدر افغانستان، چنین شرایطی در سال های گذشته نیز مشاهده گردیده است. ضبط ناکافی مواد مخدر از یک سو و عدم آشنائی با جغرافیای ولایات مرکزی از سوی دیگر عامل بازدارنده برای قاچاقبران می باشد بخصوص وقتی مسیر های بدیل که جنوب را به شمال وصل می کند وجود دارد.

نقشه 7: کشف و ضبط گزارش شده تریاک در افغانستان، 2010-2011

منبع: CNPA یاد داشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القایی که استفاده شده دلالت به موافقت یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نماید.

مسیر های جایگزین شامل عبور از جاده حلقه ای است که بزرگترین شهر های کشور را به هم وصل می کند. اولین گزینه انتقال تریاک در امتداد قسمت غربی جاده اصلی است که از ولایات هم مرز با ترکمنستان (از بادغیس به فاریاب و جوزجان) عبور می کند و به بلخ و در صورت لزوم به سمت شرق نیز پیش می رود. در امتداد این مسیر، فاریاب محور اصلی به شمار می رود و ضبط محموله های بزرگی از تریاک در این ولایت گزارش شده است. بر اساس معلومات بدست آمده از ضبط مواد مخدر، به نظر می رسد که مقداری تریاک از فاریاب به بلخ منتقل می شود. اگرچه به طور غیرمترقبه، محموله های زیادی در این مسیر کشف و ضبط شده است³⁷. (ضمیمه را ببینید). جوزجان در بین این دو ولایت قرار دارد و اخیراً محموله های زیاد ضبط تریاک (240 کیلو در ماه جنوری 2011 و 305 کیلو در ماه مارچ 2011) در حین حرکت هم به سمت غرب و هم به سمت شمال گزارش شده است.

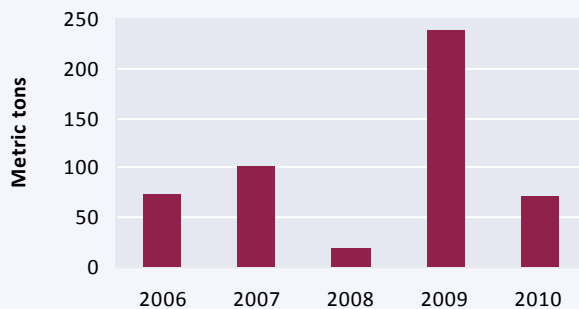
لازم به ذکر است که تریاکی که از این مسیر به سمت شمال قاچاق می شود لزوماً از جنوب نمی آید، زیرا ولایت بادغیس در غرب افغانستان مدت زیادی است که یکی از ولایات مهم تولید کننده تریاک پنداشته می شود و بر اساس گزارش ها محموله های بزرگ تریاک از این ولایت به ترکمنستان، ازبکستان و تاجیکستان قاچاق می شود³⁸.

³⁷ ذبیح الله احساس، "ضبط مواد مخدر در فاریاب"، 25 دسامبر 2010، www.pajhwok.com/ps/node/136440، Pajwok، "کاروان مواد مخدر که راهی ایران بود، در شمال افغانستان ضبط گردید"، صدای جمهوری اسلامی ایران، مشهد، 24 جنوری 2005.

³⁸ سروی جریان مواد مخدر، اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC)، 2008.

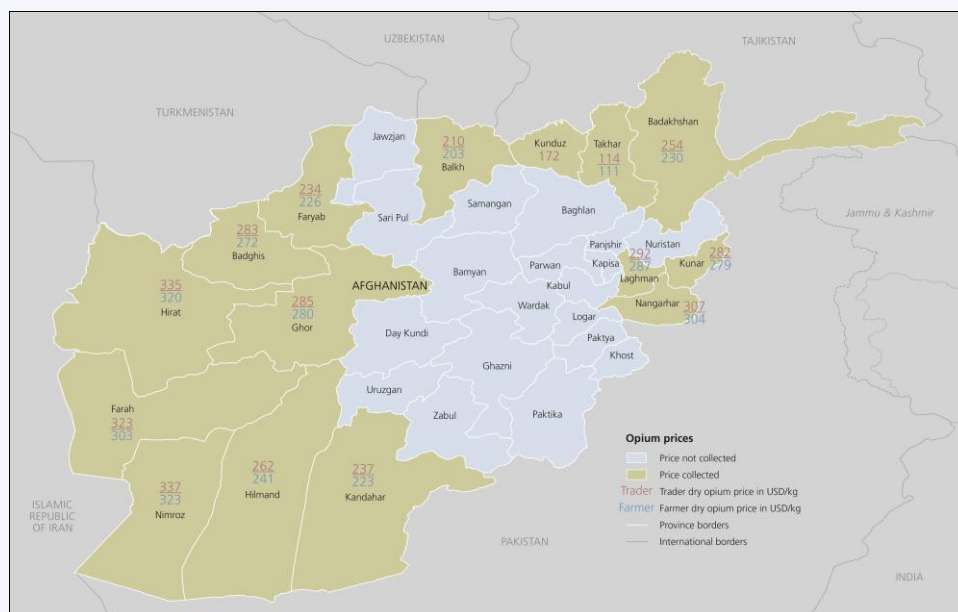
شکل 9: تولید تریاک در بادغیس بر اساس تن، 2006-2010

منبع: UNODC

مسیر دوم قاچاق به سمت شمال کشور از مسیر شرقی جاده اصلی یعنی از هلمند به سمت قندهار، زابل، غزنی، وردک، لوگر و با عبور از کابل به سمت شمال میباشد. اگرچه مسیر و زیربنا جاده نسبت به مسیرهای دیگر منتهی به شمال بهتر می باشد، ولی امنیت در این مسیر یکی از عوامل بازدارنده برای قاچاقبران مواد مخدر محسوب میگردد. در هر صورت، اطلاعات موجود به وضاحت اشاره به انتقالات تریاک از شمال به جنوب بویژه ترانزیت از طریق کابل می کند.³⁹ (ضمیمه را ببینید) احتمال اخیر اینست که تریاک از منطقه شرقی (ولایت ننگرهار) بسوی شمال قاچاق شود، ولی UNODC شواهدی بدست نیورده که این احتمال را تائید و تصویب کند. قابل ذکر است که یک قوه بازدارنده دیگر برای قاچاقچیان قیمت تریاک در شمال افغانستان است که در سال 2010 به پائین ترین سطح در کشور بوده است.

نقشه 8: قیمت تریاک در افغانستان (2010)

منبع: UNODC یاد داشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القایی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نمایند.

³⁹ هیات اعزامی اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل در قندهار، سپتامبر 2011

احتمال داده میشود که تریاک به هر دو جهت قاچاق شود⁴⁰. اما به نظر می رسد که مقادیر تریاکی که از شمال تقریباً عاری از کوکنار افغانستان به سمت جنوب می رود به لحاظ کمیت مهمتر از جریان تریاک جنوب به شمال باشد که بیانگر وجود ذخیره های تریاک در شمال افغانستان است. همچنان قابل ذکر است که بر اساس این شواهد، شمال افغانستان جهت تامین مقدار مورد نیاز، هروئین را بیشتر نسبت به تریاک در دیگر ولایات دریافت می کند.

منبع هروئینی که به شمال افغانستان قاچاق می شود کجاست؟

برای یادآوری، قسمیکه قبلاً گفتیم 90 تن هروئین جهت بر آورده ساختن نیاز سالانه در شمال افغانستان ضرورت است که این مقدار یا در شمال تولید میگردد یا هم از دیگر ولایات قاچاق میشود. حدود 45 تن هروئین ممکن است در شمال افغانستان با استفاده از تریاک تولید شده و یا ذخیره شده در منطقه و یا قاچاق شده از مناطق دیگر تولید شود که مقدار تریاک مورد نیاز جهت تولید 45 تن هروئین، 400 تن تریاک می باشد. 45 تن هروئین دیگر باید از مناطق دیگر تهیه شده و به شمال افغانستان منتقل گردد تا نیاز داخلی و خارجی مسیر شمالی برآورده گردد.

مانند تریاک، مقدار ضبط هروئین در ولایات مرکزی افغانستان بسیار پائین است. اگرچه همانطوریکه در نقشه پایین نشان داده شده است، این مساله در غرب افغانستان که به عنوان راهرو تریاک شناخته می شود نیز مشهود است. تحقیقات در غرب افغانستان نا مکمل است اما منابع دیگر اطلاعاتی گویای این موضوع است که مسیر قاچاق تریاک در غرب برای قاچاق بعضی از محموله های هروئین نیز استفاده می شود. بر اساس سروی بررسی جریان قاچاق مواد مخدر افغانستان که توسط اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) انجام شده است، 20 درصد هروئینی که از طریق غرب افغانستان (هرات، غور، بادغیس، فراه و نیمروز) قاچاق میگردد، به سمت آسیای میانه ترانزیت می شود⁴¹. این هروئین ممکن است از لابراتوارهای غرب افغانستان تامین و یا هم از جنوب افغانستان ترانزیت شود. باز هم یادآوری می شود که ولایت بادغیس نقش اساسی را در زمینه بازی می کند که لابراتوارهای آن کمبود هروئینی که از جنوب قاچاق میگردد را کامل می کند⁴². اگر مقدار هروئینی که به ترکمنستان قاچاق میشود را در نظر نگیریم، این راهرو مسیر اصلی برای محموله های هروئین سمت شمال محسوب نمی گردد.

گزارش های نهاد های تنفیذ قانون و ضبط مواد دلالت بر انتقال هروئین از طریق قسمت شرقی شاهراه عمومی به سمت کابل میکند که البته نسبت به مسیر غربی از اهمیت کمتری بر خوردار است. قسماً بخاطر ناامنی و همینطور بخاطر عدم کنترل نیروهای تنفیذ قانون محموله های هروئین که به سمت شمال قاچاق میشوند تا زمانیکه به نزدیک کابل و ولایات همجوار آن می رسند، سالم و دست نخورده باقی می مانند. در سال 2011، ضبط 73 کیلوگرام در وردک⁴³ که به سمت کابل در حرکت بود و ضبط دو محموله دیگر در کابل که از قندهار آمده و بالغ بر 37 کیلوگرام هروئین بود نمایانگر قاچاق هروئین از سمت جنوب به شمال کشور می باشد⁴⁴. یکی از بزرگترین محموله های هروئین در سال 2010 در کابل کشف گردید که حدود 109 کیلوگرام بود و به سمت ولایت تخار در حرکت بود. اینکه کابل محل تلاقی همه مسیرهای مواد مخدر می باشد، اتفاقی نیست. پایتخت افغانستان همچنین منطقه ای برای جمع آوری و توزیع دوباره و محل بازدید شبکه های قاچاق مواد مخدر از سرتاسر کشور می باشد. این موضوع به خوبی توضیح دهنده کشف و ضبط مقادیر زیادی هروئین، تریاک و مواد ترکیبی کیمیایی در کابل است. از کابل این مواد به شمال کشور انتقال داده میشود تا از آن طریق به آسیای میانه قاچاق گردد. بر اساس گزارش ها این مواد از جنوب افغانستان و همینطور از شرق افغانستان به خصوص ولایت ننگرهار منشاء میگردد.

⁴⁰ نبیح الله احساس "دو نفر با مقداری مواد مخدر در فاریاب دستگیر شدند"، پژواک، 23 جنوری 2011

⁴¹ بیشتر به ترکمنستان، همچنین در تاجیکستان و ازبکستان.

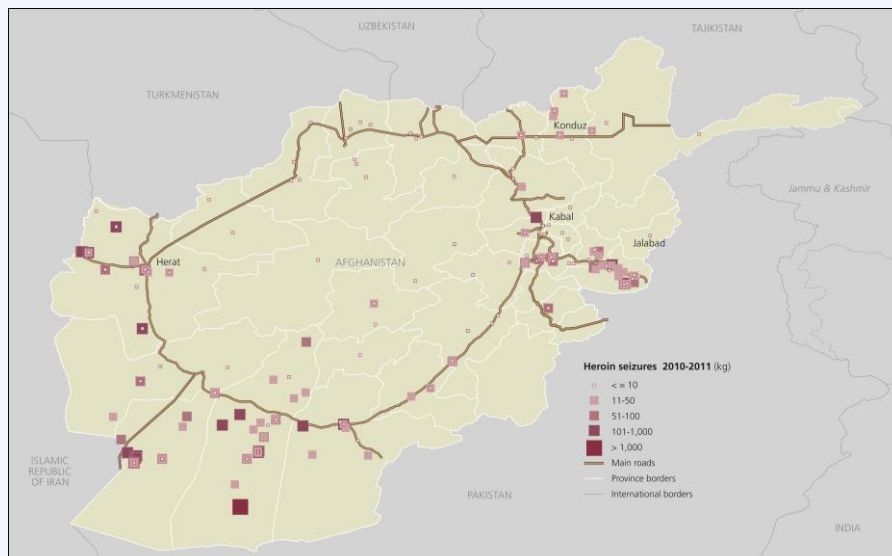
⁴² لابراتوارهای فعال در مرزهای شرقی و غربی ولسوالی های مرغاب و/یا جون، همینطور ببینید "ولسوالی مرغاب، ارزیابی ولسوالی مرغاب"، SOIC، کمپ جولین، کابل، 5 می 2010، publicintelligence.info/SOICMurghabAssessment.pdf

⁴³ معلومات ارائه شده توسط بخش معلومات پولیس مبارزه با مواد مخدر افغانستان، جنوری 2012

⁴⁴ پایگاه معلوماتی پولیس مبارزه با مواد مخدر افغانستان

نقشه 9: گزارش ضبط هروئین در سال های ، 2010-2011

منبع: CNPA یاد داشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القابی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نماید.

هر چه که محموله های قاچاق از کابل به سمت شمال کشور حرکت می کند، شواهد بیشتری به دست می آید که بیانگر جریان هروئین از جنوب به شمال کشور است. در سال 2010 و 2011 ولایت بغلان محل فعالیت شبکه های قاچاق هروئین بود که هروئین را به سمت شمال قاچاق می کردند (به پیوست این گزارش مراجعه کنید). این موضوع باعث گردید دولت افغانستان عملیاتی را جهت مقابله با قاچاقبران انجام دهد که دستاورد های نیز به همراه داشت. بطور مثال دو تن از قاچاقبران با محموله 20 کیلوگرام هروئین در مسیر بغلان و کندوز به سمت تخار دستگیر شدند⁴⁵. در جنوری سال 2011، ولایت پروان خیر ضبط بزرگترین محموله ضبط شده مواد مخدر تاریخش را که حدود 300 کیلوگرام هروئین بود و توسط قاچاقبران مسلح محافظت می گردید در نزدیکی شاهراه سالنگ منتشر کرد. کمی بعدتر، در سال 2011، 106 کیلوگرام هروئین در تخار ضبط گردید. این محموله از کابل به مقصد بدخشان قاچاق میشد.⁴⁶ نشان صداقت که به نظر میرسد منشا اصلی آن ولایت هلمند باشد به روی بسته های هروئین وجود داشت که بیانگر قاچاق از جنوب به شمال کشور میباشد.

نشان صداقت

منبع: CNPA

⁴⁵ "دو نفر به اتهام قاچاق هروئین دستگیر شدند"، گزارش خیرگزاری پژواک، 21 دسامبر 2010

⁴⁶ cjt.gov.af/index.php/en/components/com_wmstimpleflashgallery/index.php?option=com_content&view=article&id=48:trafficking-100kg-heroin&catid=13:topics

اگرچه ماموران نهاد های تنفیذ قانون در تخار باور نداشتند که هروئین جنوب به طور فزاینده ای به شمال قاچاق شود بلکه بیشتر بر این باور هستند که شرق افغانستان به عنوان منبع بزرگ مواد مخدر بیشترین هروئین مورد نیاز شمال افغانستان را تامین می کند.⁴⁷ به هر حال احتمال بر این است که هروئین مورد نیاز در ولایت کندوز از ولایات جنوبی و همچنان ولایات ننگرهار و بدخشان تامین گردد.⁴⁸ به نظر می آید که هروئین تولید شده در بدخشان به ولایات شمالی دیگر فرستاده می شود و این بر پیچیدگی این جریان ها می افزاید.

بدخشان تنها ولایت شمالی است که به نظر می آید تحت نفوذ جریان های مواد مخدر جنوب قرار نگرفته است. به عنوان مثال، منابع امنیتی و پولیس در این ولایت گزارش کرده اند که عملیات نظامی علیه مواد مخدر در ولایت هلمند که در سال های 2009-2010 صورت گرفت، هیچ تاثیر مستقیم و یا غیرمستقیمی روی تجارت مواد مخدر در ولایت بدخشان نداشته است.⁴⁹ اگرچه بدخشان ارتباط قوی با شرق افغانستان دارد و به همین خاطر تولید هروئین آن به طور تاریخی با قاچاقبران ننگرهار مرتبط بوده است.⁵⁰ بعضی از مواد مخدر کشف شده در سال های 2010-2011 در بدخشان شامل هروئینی بود که از جلال آباد منشاء می گرفت.⁵¹

همینطور ارتباطاتی بین شرق افغانستان و بلخ وجود دارد، بر اساس گزارش ها قاچاقبران مزار شریف⁵² به جلال آباد (مرکز ننگرهار) سفر می کنند و هروئین را خریداری و به سمت شمال قاچاق می کنند.⁵³ بسیاری از محموله های ضبط شده در ولایت کابل در سال های 2010-2011 شامل مواد مخدری بود که از ننگرهار قاچاق شده بود. این مواد شامل ضبط 50 کیلوگرام هروئین در ماه می سال 2011 می شود. در این سال ها گزارشی در مورد قاچاق هروئین به سمت جنوب داده نشده است که دلالت بر قاچاق از جنوب به سمت شمال کند. همچنان شرق افغانستان به عنوان تنها عرضه کننده استیک انهایدرید به لابراتوارهای شمال افغانستان میباشد و برای تولید هروئین، لابراتوار های این حوزه وابسته به شرق افغانستان می باشد.⁵⁴

با توجه به آنچه گفته شد، آیا حوزه شرق مواد مخدر کافی برای عرضه به خریداران شمال و همچنان تامین نیاز داخلی و عرضه به غرب پاکستان را دارا می باشد؟ مانند شمال، از سال 2007، در شرق نیز تولید تریاک کاهش داشته است. در سال های 2009-2010 تولید تریاک در ننگرهار که مهمترین تولید کننده در شرق کشور می باشد، پایین بوده است. تمام تولید تریاک شرق در این سال ها 56 تن تریاک بوده است که از آن 8 تن هروئین بدست می آید. مشخص نیست که چه مقدار از هروئین تولید شده در این منطقه به شمال افغانستان فرستاده می شود. برای تولید و صادر کردن بیشتر، و از آنجایی که استفاده از تریاک جنوب نیز گزارش نشده است، شرق باید از ذخایر خود استفاده کند.⁵⁵ تعداد زیادی ذخایر تریاک در سال 2008 در شرق افغانستان گزارش شده است، اما استفاده کنونی از ذخایر این حوزه نامعلوم میباشد.⁵⁶ مانند شمال افغانستان، معلومات بدست آمده از ضبط مواد مخدر حاکی از آن است که شرق افغانستان محموله های بزرگ تریاک را به جنوب می فرستد و این بدان معنی است که مقداری تریاک برای عرضه در شرق کشور وجود دارد. بدون شک، شرق به تنهایی نمی تواند نیاز مواد مخدر در شمال افغانستان را تامین کند و این مجددا بیانگر آن است که جنوب افغانستان عرضه کننده مهم و در عین حال تا حدی ناشناخته به شمال کشور می باشد.

جریان های داخلی

انتقال تریاک به سمت شمال تصویر قاچاق داخلی را پیچیده تر می کند. اما ضبط مواد مخدری که در بالا ذکر گردید کمک می کند تا احتمالات قاچاق مواد مخدر به شمال افغانستان و از آن طریق به آسیای میانه به حقیقت نزدیک شود. بنابراین انتقالات تریاک درون منطقه ای که به شمال افغانستان مرتبط می شود در کنار چندین مسیر متقاطع اما همزمان اتفاق می

⁴⁷ هیات اعزامی اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل در تخار، جولای 2011

⁴⁸ هیات اعزامی اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل در کندوز، 14-7 اپریل 2010

⁴⁹ هیات اعزامی اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل در بدخشان، اپریل 2010

⁵⁰ این به خاطر انتقال فنون استفاده از لابراتوار است که در سال 2001 روی داد، مصاحبه با تحلیلگر هیات معاونت سازمان ملل در افغانستان، کابل، 2010

⁵¹ به عنوان مثال در 18 اگست 2010، در ولسوالی کشم پاسگاه امنیتی پل بیگم 8.8 کیلوگرام هروئین را در یک موتر کرولا ضبط کردند که از جلال آباد به سمت چهار مکان متفاوت در حرکت بود.

⁵² مصاحبه با پولیس مبارزه با مواد مخدر افغانستان، نوامبر 2010

⁵³ معلومات داده شده توسط پولیس مبارزه با مواد مخدر افغانستان، اگست 2011

⁵⁴ تجارت جهانی تریاک افغانستان، ارزیابی یک تهدید، 2011

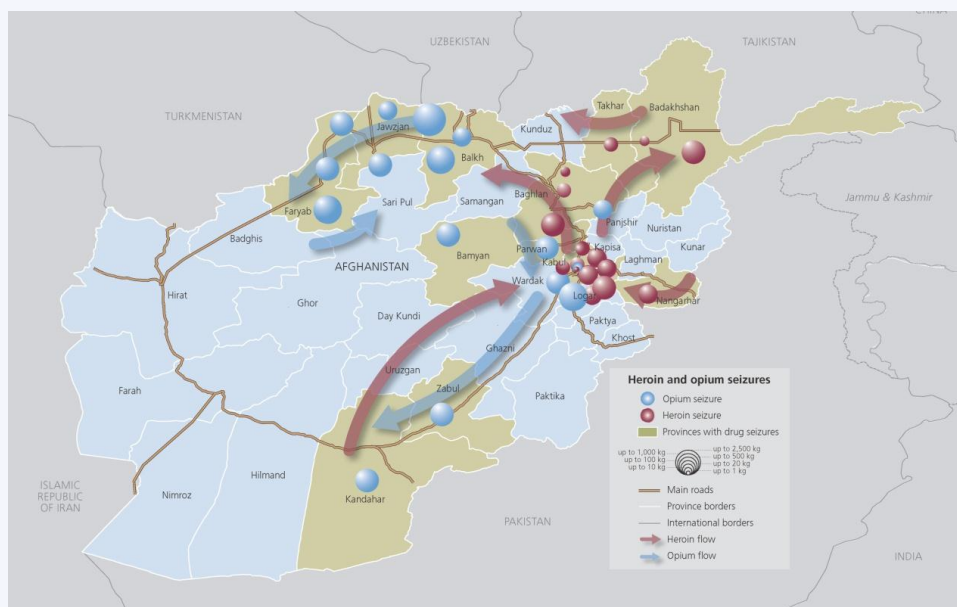
⁵⁵ سیستم های تجارت تریاک در غور و هلمند، اداره تحقیق و ارزیابی افغانستان (AREU)، 2006، بر اساس معلومات پولیس مبارزه با مواد مخدر افغانستان، لابراتوارهای هروئین ننگرهار از ذخایر تریاک محلی و همینطور تریاک کنز، لغمان و کاپیسا استفاده می کنند.

⁵⁶ سروی جریان های مواد مخدر، اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل، جولای 2008

افتد. مهمترین آن از جنوب و شرق به شمال افغانستان از طریق کابل می باشد و تمام آن شامل هروئین می گردد. این مسیر به ولایات تخار و کندوز متمرکز است اما این هروئین به بدخشان و بلخ نیز عرضه می شود.

مسیر برعکس آن قاچاق تریاک از شمال افغانستان از طریق کابل به سمت جنوب می باشد. مشخص نیست که این تریاک از کدام منطقه شمال افغانستان منشاء می گیرد، اما یکی از مناطق مشخص بدخشان می باشد. بخاطر داشتن مورفین زیاد در تریاک این ولایت که نشان دهنده کیفیت بالای آن می باشد، تریاک این ولایت در هلمند⁵⁷ و در دیگر مراکز پروسس در افغانستان مطلوب می باشد. یک مقدار تریاک از شرق افغانستان نیز از این مسیر به سمت جنوب از طریق کابل قاچاق می گردد. ولایت عاری از کوکنار بلخ نیز سابقه انتقال محموله های بزرگ تریاک به جنوب را دارد که این انتقالات از طریق غرب و همچنین کابل صورت می گیرد⁵⁸. مسیر کابل- بلخ در سال 2011 با انتقال محموله های بزرگ و کوچک⁵⁹ همراه بوده است که به طور فزاینده ای با محموله های چرس ضبط شده است. در حقیقت زمانیکه ولایات شمالی مانند بلخ شروع به کشت چرس⁶⁰ به عوض تریاک کردند، انتقال چرس از شمال به جنوب پیوسته افزایش یافته است⁶¹. مناطق دیگر شمال به شمول ولایاتی که ضبط مواد مخدر در آن کمتر بوده است، مانند سمنگان، گزارش محموله های بزرگ تریاک را که راهی کابل بودند، ارایه کردند. اما مسیرهای دیگر نامشخص می باشد⁶².

نقشه 10: ضبط هروئین و تریاک با خط سیرهای تصدیق شده مرتبط به شمال افغانستان

منبع: UNODC، CNPA یاد داشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القابی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نماید.

⁵⁷ مصاحبه با اسحاق زی، مالک لابراتوار، جون 2010
⁵⁸ در سال 2006 حدود 706 کیلوگرام تریاک در یک وسیله نقلیه که از طرف مزار شریف به کابل در حرکت بود کشف و ضبط گردید، نظارت BBC، 11 اگست 2006.
⁵⁹ به عنوان مثال 136 کیلوگرام چرس (چرس) و 35 کیلوگرام تریاک در بلخ کشف و ضبط گردید که در فیروزی سال 2010 به سمت کابل در حرکت بود.
⁶⁰ چرس به طور طبیعی بیشتر از خشخاش به دهقان سود می رساند زیرا در هر هکتار دو برابر مواد مخدر ثمر می دهد و از آن ارزانتر بوده و زحمت آن نیز کمتر می باشد.
⁶¹ به عنوان مثال در سال 2007 پولیس غزنی 4000 کیلوگرام چرس (چرس) را در یک وسیله نقلیه که به سمت کابل در حرکت بود کشف و ضبط کرد.
⁶² 800 کیلوگرام تریاک جاسازی شده در گونی های ذغال در یک تریلی که از سمت ولایت سمنگان می آمد در فیروزی سال 2001 کشف و ضبط گردید، نظارت BBC، 2 فیروزی 2011، به نظر می آید که این محموله با ضبط محموله 180 کیلوگرامی تریاک و 120 کیلوپی چرس در سال 2001 در ولایت سمنگان برخورد داشته باشد. ببینید www.botschaftafghanistan.de/tl_files/Dateien_zum_Download/Text_Dateien/2009/Presse_Kabul_Arg/International%20Media%20Internet%20&%20TVs%20Monitor_%2010.02.09_engl.pdf

مسیر دیگر قاچاق به سمت غرب از شمال افغانستان می باشد. بدخشان عرضه کننده عمده مواد مخدر در ولایات همجوار تخار و کندوز به حساب می آید⁶³. این مواد مخدر که بیشتر آن را هروئین تشکیل می دهد محدود به این قسمت شمال افغانستان است و مقدار بسیار کم مواد مخدر از کندوز به بلخ قاچاق میگردد.

یک مسیر دیگر قاچاق تریاک از ولایات هم مرز با ترکمنستان (بادغیس، فاریاب و جوزجان) گذشته و به نظر می رسد که هم به جهت عقبه ساعت و هم بر خلاف جهت آن حرکت کند که از شمال افغانستان (بلخ) به غرب افغانستان و برعکس آن می باشد. در اینجا، کشف محموله های هروئین بسیار سخت تر می باشد و احتمال آن می رود که از مرزهای ولایات زیادی هم عبور نکند. این نشان می دهد که هرات و بادغیس احتمالاً مهمترین گذرگاه برای قاچاق هروئین به ترکمنستان می باشند. اطلاعات اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) از فاریاب حاکی از آنست که قاچاق مقادیر کمی هروئین به ترکمنستان روی می دهد اما ضبط مواد مخدر بسیار اندک است تا مسیر ثابت هروئین که به شمال می رسد را نشان دهد. بر اساس معلوماتی که از ضبط مواد مخدر بدست آمده است، به نظر می رسد که این انتقالات بیشتر شامل تریاک می باشد.

با در نظر داشت جمع آوری اطلاعات و در کنار آن ظرفیت پولیس، نسبت به هروئین قاچاق تریاک در بیشتر مسیرها بهتر قابل شناسایی و ضبط میباشد و همچنان قیمت آن هم پایین تر از هروئین میباشد. عدم ضبط هروئین در مسیرهای کلیدی افغانستان نشان دهنده عدم قاچاق نبوده بلکه بیانگر ظرفیت پائین نهاد های تنفیذ قانون و فساد اداری میباشد با در نظر داشت اینکه هروئین یک ماده باارزش است. به عنوان مثال، یکی از فرماندهان پولیس مرزی تخار بخاطر قاچاق 130 کیلوگرام هروئین از ننگرهار به سمت جنوب از مسیر سالنگ در ولایت پروان در سال 2007 دستگیر شد. دستگیریهایی دیگری نیز از آن زمان در شمال افغانستان روخ داده است اما اتهام آنها بیشتر در مورد قاچاق محموله های کوچک و یا متوسط می باشد، زیرا ادارات پولیس علاقه و یا هم توانایی دستگیری قاچاقبران بانفوذ و بزرگ را ندارند.

ضبط مواد مخدر در شمال افغانستان

بین ماه مارچ 2010 و مارچ 2011، 22 درصد از کل تریاک ضبط شده افغانستان در شمال روی داده است. ضبط مواد مخدر در شمال افغانستان بیشتر شامل محموله های بزرگ انفرادی میباشد که در فاریاب و همینطور بلخ روی می دهد. در این موارد منشاء و هدف محموله ها نامشخص می باشد. میزان ضبط تریاک در مرکز افغانستان بیشتر از شرق کشور می باشد و این بخاطر نقشی است که کابل در توزیع جریان های مواد مخدر در همه مسیرها بازی می کند.

جدول 5: ضبط هروئین و تریاک در حوزه های مختلف افغانستان، از ماه مارچ 2010 تا 2011

منطقه	تریاک (به کیلو گرام)	فیصدی از مجموع	هروئین (به کیلو گرام)	Percentage of total
مرکز افغانستان	1892	10%	142	3%
شرق افغانستان	426	2%	136	3%
شمال افغانستان	4964	27%	3092	62%
جنوب افغانستان	4017	22%	225	5%
غرب افغانستان	7086	39%	1397	28%
مجموع	18387	100%	4991	100%

منبع: CNPA

ضبط هروئین در شمال افغانستان شامل 5 درصد کل هروئینی است که بین سال های 2010-2011 در سرتاسر کشور ضبط گردیده است که افزایش فاحشی در میزان ضبط در ولایت کندوز را نشان میدهد، این در حالیست که در سال 2009 مقدار

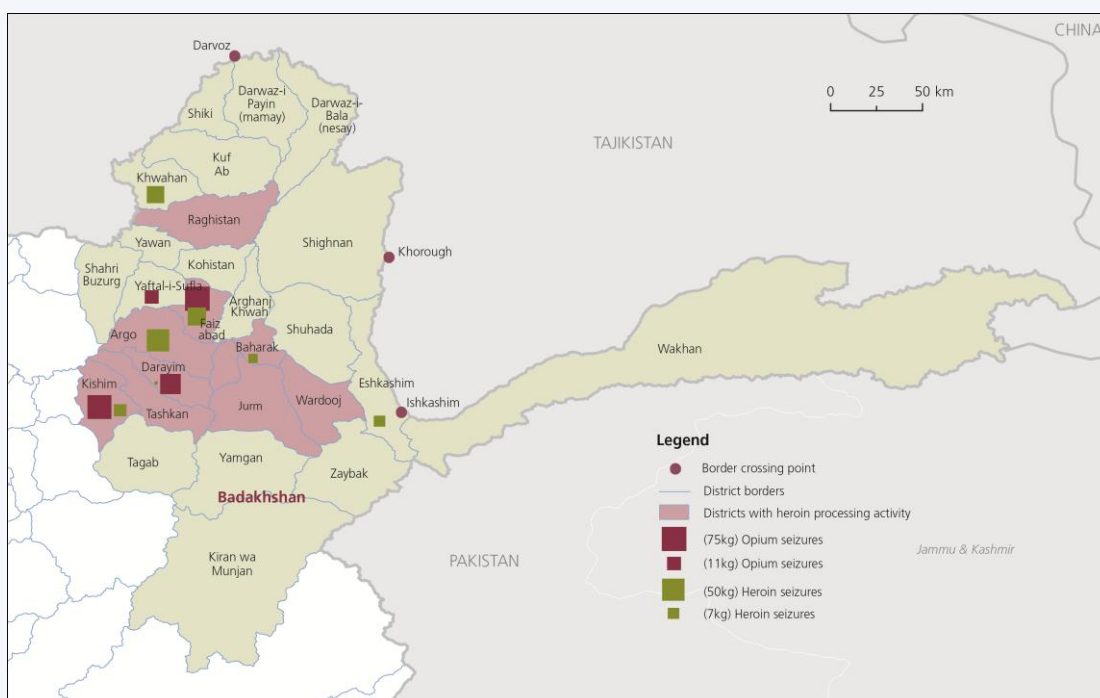
⁶³ بر اساس تحقیق اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) یک قسمت از هروئین تولید شده در ولسوالی های مرکزی (کشم، درایم، تشکان و ارگو) به ولایت تخار قاچاق می گردد و بعد از آنجا راهی تاجیکستان می گردد. تخار همچنین یک نقطه ترانزیت برای محموله های سمت غرب است که از بدخشان به سمت کندوز می رود. مسیر اصلی هروئین از طریق پل بیگمین به ولسوالی روستاق و بعد از آن به کندوز می باشد. تحقیق پروژه بررسی تهدید تجارت مواد مخدر افغانستان، بدخشان 15-9 اکتوبر 2010

ناچیز 4.7 کیلوگرام هروئین و 33 کیلوگرام تریاک در سرتاسر این ولایت ضبط شده بود⁶⁴. این مقدار در مقایسه با کل مقدار مواد ضبط شده در افغانستان در سال 2009، حدود 0.2 درصد هروئین و 0.09 درصد تریاک می باشد. با وجود پیشرفت در قسمت قاچاق مواد مخدر نسبت به سال های گذشته، کل مقدار موادی که در این ولایت ضبط می شود نسبت به نقش آن در قاچاق مواد در مسیر شمال بسیار ناچیز است. این موضوع در مورد شمال افغانستان و در حقیقت کل افغانستان هم صادق می باشد. اگرچه این مساله بر عکس ولایت هلمند که میزان پایین ضبط هروئین به ناامنی مرتبط می شود⁶⁵، شمال افغانستان بر اساس استانداردهای این کشور، برای عملیات پولیس و نیروهای امنیتی کاملا امن می باشد. بنابراین میزان پایین ضبط مواد مخدر به عدم ظرفیت و صداقت نیرو های تنفیذ قانون ربط دارد.

ضبط مواد مخدر در بدخشان بیشتر در مناطق نزدیک به کارخانه های تولید هروئین می باشد. ضبط مواد مخدر در ولسوالی های مرزی کم و در گذرگاه های رسمی اصلا وجود ندارد (تصویر پایین را ببینید)⁶⁶. تا حدودی این نوع ضبط مواد مخدر در ولایات دیگر شمال افغانستان تکرار می شود. این نوع قضیه های ضبط مواد مخدر تا حدودی بیانگر فاصله نقاط خروجی قاچاق مواد مخدر و همینطور دست داشتن کارمندان دولتی در عملیات قاچاق می باشد.

نقشه 11: ضبط مواد مخدر و کارخانه های تولید هروئین در ولایت بدخشان (ده ماه نخست سال 2011)

منبع: دفتر UNODC در افغانستان. یاد داشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القابی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نماید.

⁶⁴ در سال 2008 فقط 3 کیلوگرام هروئین و کمتر از یک کیلو تریاک در کندوز کشف و ضبط گردید. کندوز سالهاست که عاری از خشکخاش می باشد، اما هنوز هم در بعضی از ولسوالی های آن (چار دره، امام صاحب و دشت ارچی) ذخایر تریاک یافت می شود.

⁶⁵ به عنوان مثال، کشف و ضبط هروئین در هلمند در ماه مارچ 2010 و مارچ 2011 تنها به 207 کیلو رسید. اگرچه بیشتر تولید هروئین در این ولایت روی می دهد.

⁶⁶ به عنوان مثال، در یک رویداد در کندوز، گزارش شده است که 234 کیلوگرام تریاک کشف و ضبط گردید. این ضبط مواد دور از مناطق مرزی بوده که برای مقصد این محموله ها جای سوال باقی می ماند. "سه قاچاقبر با 234 کیلوگرام تریاک دستگیر شدند"، گزارش خبرگزاری پژواک در 17 جنوری 2011.

منفعت و مستفیدین

منفعت

کشت، تولید، تهیه و قاچاق مواد مخدر سود هنگفتی به وجود می‌آورد که باعث به وجود آمدن قدرت های موازی اقتصادی و سیاسی در کشور میگردد. یک لابراتوار تولید هروئین در هر روز تقریباً ده کیلوگرام و در هر سال 1000 کیلوگرام تولید می‌کند.⁶⁷ سود ناخالص از یک لابراتوار در یک سال به یک میلیون دالر می‌رسد.

جدول 6: سود بالقوه برای کارخانه داران تولید هروئین در بدخشان (در هر کیلوگرام) در سال 2010

جنس	واحد	قیمت واحد	تعداد واحد مورد نیاز	قیمت جنس	مجموعی
الف	تریاک	1 کیلو	9	1080 دالر	
ب	اسیتیک انیهایدراید	1 لیتر	1.5	400 دالر	600 دالر
ج=الف+ب	هروئین سفید	1 کیلو			1680 دالر
د	هروئین تمام شده	1 کیلو			2800 دالر
ه	مفاد حد اکثر از یک کیلو گرام هروئین				1120 دالر

منبع: UNODC

برای قاچاقبرانی که به طور پرچون هروئین را می‌فروشند، سود بیشتری در هر کیلو گرام هروئین وجود دارد. جدول پایین قیمت های پرچون تریاک و هروئین را در افغانستان نشان می‌دهد.

جدول 7: قیمت پرچون مواد مخدر که در افغانستان به مصرف میرسد، هر کیلوگرام به دالر آمریکائی، (قیمت های ماه دسمبر 2010)

منطقه	تریاک	هروئین
مرکز افغانستان	617	8230
شرق افغانستان	482	4260
شمال افغانستان	295	6000
جنوب افغانستان	504	9100
غرب افغانستان	865	8800

منبع: UNODC

همانطوریکه در جدول پایین نشان داده شده است، مبلغ مجموعی سودی که قاچاقبران از مصرف داخلی مواد مخدر در افغانستان در سال 2010 به دست آورده اند به 173 میلیون دالر می‌رسد. بطور مجموعی شبکه های محلی عرضه مواد مخدر در شمال افغانستان تقریباً 50 میلیون دالر در سال 2010 منفعت برده اند. اعضای این شبکه ها گاهی اوقات شامل مقام های پولیس رده پایین و متوسط میباشند که بیانگر دست داشتن بعضی از مقام های پولیس در این تجارت پر سود میباشد. منفعت زیاد این تجارت انگیزه زیادی برای نیروهای امنیتی جهت همکاری با قاچاقبران و همچنان افزایش اعتیاد در منطقه می‌دهد.

⁶⁷ "تجارت جهانی تریاک افغانستان، ارزیابی یک تهدید"، اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل، جولای 2011

جدول 8: برآورد منفعت نامشروع مواد مخدر از فروش به مشتریان محلی در افغانستان (به اساس دالر)، 2010

منطقه	تریاک	هیروین	مجموع
مرکز افغانستان	49588000	14933295	64521295
شرق افغانستان	13450000	3170475	16620475
شمال افغانستان	42717000	6719715	4943715
جنوب افغانستان	10649	6222960	16871960
غرب افغانستان	20608000	4721310	25329310
مجموع	137012000	35768000	172780000

منبع: UNODC

در صورتیکه منفعت تخمینی قاچاق مواد مخدر به آسیای میانه را که مجموعاً 344 میلیون دالر می شود به این مبلغ اضافه کنیم، ارزش مجموعی سالانه فروشات داخلی و قاچاق مواد مخدر در شمال افغانستان حدود 393 میلیون دالر برآورد می شود.

جدول 9: ارزش تخمینی قاچاق مواد مخدر از شمال افغانستان به آسیای میانه (به دالر)، 2010

منطقه	تریاک	هیروین	مجموع
شمال افغانستان	۷۱۹۱۴۱۰	۳۳۷۰۰۴۳۰۰	۳۴۴۱۹۵۷۱۰

منبع: UNODC

این نشان می دهد که سود بدست آمده از تجارت مواد مخدر در شمال افغانستان معادل 3 درصد کل تولید ناخالص ملی (GDP) می باشد که در سال 2010، 12.7 میلیارد دالر بوده است. سود قاچاقبران شمال به راحتی معادل به تولید ناخالص داخلی ولایاتی همچون بدخشان شده و یا هم از آن بیشتر میگذرد. درآمد ناخالص داخلی این ولایت 280 میلیون دالر برآورد می شود. این درآمد باعث افزایش نفوذ مالی و اقتصادی قاچاقبران در مناطق فقیر شمال افغانستان می گردد⁶⁸.

مبلغ زیادی از پول بدست آمده از قاچاق مواد مخدر به خارج از افغانستان فرستاده می شود که یا به شکل پول نقد می باشد و یا هم از طریق حساب های بانکی به بانک ها و موسسات مالی واریز می گردد و یا هم از طریق راه های دیگری نظیر حواله به منابع مالی بین المللی ارسال می گردد. غالباً این پول دوباره به شکل خرید اجناس، مواد غذایی، وسایط نقلیه دوباره وارد افغانستان می گردد یا هم به املاک سرمایه گذاری میگذرد. سود کوتاه مدت بدست آمده از قاچاق مواد مخدر با تزیق شدن در اقتصاد کشور در دراز مدت احتمال می رود که تبدیل به سرمایه یا سرمایه گذاری های غیر مولد گردیده و میزان فساد را در کشور افزایش دهد. این موضوع اقتصاد افغانستان را که با وجود حمایت نیروی های بین المللی بعد از ده سال هنوز هم متزلزل است، به خطر مواجه می سازد. بعضی از این سرمایه ها به شکل مستقیم و غیرمستقیم برای تقویت بیشتر قاچاق مواد مخدر مصرف می شوند که این چرخه شوم را پایدارتر می گرداند.

⁶⁸ ارزیابی آسیب پذیری و خطرات ملی 2007/2008، بانک جهانی (ارقام تولید ناخالص داخلی افغانستان GDP، <http://www.citypopulation.de/Afghanistan.html>)

مستفیدین

سابقاً تجارت مواد مخدر در شمال افغانستان بیشتر تحت کنترل جنگ سالاران و قوماندان های محلی بود. امروزه بسیاری از این افراد به ساختار دولت نفوذ/پیوسته اند و در عین حال به تجارت مواد نیز می پردازند.⁶⁹ به عبارتی دیگر، تجارت مواد مخدر در شمال افغانستان از زمان شروع آن تا به حال در دست همین افراد بوده است. این افراد سابقه نظامی به عنوان فرماندهان محلی گروه های جهادی نظیر جمعیت اسلامی⁷⁰، حزب اسلامی و جنبش ملی⁷¹ که برای مقاومت در برابر تهاجم اتحاد شوروی سابق تشکیل شده بود، دارند. این گروه ها همچنان به تنظیم های قومی وابسته می باشند بطور مثال جنبش ملی عموماً شامل ازبک ها می باشد در حالی که جمعیت عموماً شامل تاجیک ها می باشد.⁷² سران این گروه ها بخاطر⁷³ نفوذ بیشتر و بدست آوردن کمک های توسعه ای و افزایش قدرت اقتصادی و سیاسی با هم رقابت می کنند، عواملی که طبعاً شامل تجارت مواد مخدر نیز می گردد.

وابستگی های سیاسی به یکی از احزاب جهادی از ویژگی های شبکه های قاچاق و تولید مواد مخدر می باشد. یکی از نتایج این وابستگی ها، تقسیمات جغرافیایی مسیرهای مواد مخدر بر اساس نفوذ هر حزب و گروه می باشد. به عنوان مثال، رهبری جمعیت اسلامی در بدخشان ریشه دارد اما نفوذ خود را تا بسیاری از ولسوالی های کندوز، تخار و بغلان که در مسیر قاچاق مواد مخدر قرار می گیرند، گسترش داده است. شبکه های حزب اسلامی برای بدست آوردن این مناطق رقابت می کنند. در ولایات هم مرز با ازبکستان و ترکمنستان جنبش ملی⁷⁴، جمعیت اسلامی و احزاب کوچکتری مانند حزب وحدت که مربوط به هزاره ها می باشد، جهت افزایش نفوذ در حال رقابت با یکدیگر می باشند.

این موضوع روی جدائی شبکه های مواد مخدر تاثیر می گذارد، اما این امر فقط در ظاهر اتفاق می افتد زیرا همچنان که رقابت وجود دارد، همکاری نیز در بین این شبکه ها وجود دارد. به عنوان مثال در بسیاری از ولسوالی های بلخ نیروهایی از احزاب مختلف قریه هایی را در عین منطقه کنترل و در همکاری و رقابت با یکدیگر فعالیت می کنند. این مساله تغییرات پیچیده ای را در اتحاد آنان در بین افراد بوجود می آورد. در حقیقت بسیاری از فرماندهان محلی به چندین حزب همزمان وفادار هستند هر چند که این موضوع موقتی است. برای این افراد احزاب معمولاً چیزی بیش از مساعد نمودن زمینه عملیات قاچاق نمی باشد.⁷⁵ باز هم تاکید می شود که اقتصاد مواد مخدر نقش کلیدی را بازی می کند چون مفاد مواد مخدر عامل تعیین کننده ای در تصمیم های جنگ سالاران برای اتحاد و وفاداری با یک حزب خاص می باشد.⁷⁶

بی توجهی به تجارت مواد مخدر زیاد به چشم میخورد بطور مثال گاهی اوقات افرادی که در قاچاق مواد مخدر دست دارند به عنوان پولیس مرزی و یا ولسوال تعیین می شوند. تحقیقات اخیر در زمینه پیوندهای حزبی بین فرماندهان پولیس در سرتاسر افغانستان را نشان میدهد.⁷⁷ تنها نقش و نفوذ یک مقام نیست که در تجارت مواد مخدر نقش اساسی دارد، بلکه

نفوذ احزاب جهادی سابق در شمال افغانستان در این تجارت واضح و مبرهن است. البته این موضوع در شمال افغانستان بسیار منطقی به نظر میرسد زیرا اقتصاد مواد مخدر یکی از عوامل قدرت محلی در این حوزه به شمار میاید.⁷⁸

⁶⁹ جستین مانکن، "پاکستان و افغانستان: فشارهای داخلی و تهدیدهای منطقه ای: به بازی گرفتن سیستم، نحوه برخورد تریاک افغانستان با قدرت محلی" ("Pakistan and Afghanistan: Domestic Pressures and Regional Threats: Gaming The System: How Afghan Opium Underpins Local Power")، خزان و زمستان 2009، صفحه 209-195.

⁷⁰ اگرچه حزب اسلامی گلب الدین حکمتیار، اتحاد اسلامی پروفیسور عبدالرب رسول سیاف، و گروه های دیگ ناسیونالیستی و نژادی دینی وجود دارند، اما بیشتر ولایات از جمله لوگر، کندوز، کابل، پنجشیر، بلخ، غور، هرات، کاپیسا، پروان و لغمان تحت نفوذ حزب جمعیت اسلامی با رهبری برهان الدین ربانی، می باشد. با فروپاشی طالبان در سال 2001، رهبری کشور در دستان اتحاد شمال افتاد که در آن جمعیت اسلامی نقش کلیدی را بازی می کرد. بنابراین بیشتر اعضای این حزب به عنوان والی و کارمندان عالی رتبه دولت در بخش های مدنی و نظامی کشور در مرکز و ولایات تعیین شدند. بر علاوه در جریان تهاجم نیروهای ارتش شوروی سابق، این حزب نقش بزرگی در بین گروه های جهادی در مناطق یاد شده داشت.

⁷¹ مارک شو، "قاچاق مواد مخدر و توسعه جرایم سازمان یافته در افغانستان بعد از طالبان" ("Drug trafficking and the development of organized crime in post-Taliban Afghanistan"), اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل، 2006.

⁷² بعد از فروپاشی رژیم طالبان، شورای نظار کنترل تخار و کندوز و همینطور مناطق مشخصی از بدخشان و ولسوالی اندراب بغلان را به دست گرفت. در عین زمان جمعیت حمایت نظامی قوی در ولایات بدخشان و بغلان داشت. از سال 2003، بیشتر بازیگران کلیدی در این مناطق به اشخاص مهم و کلیدی همچون والی ها و فرماندهان پولیس تبدیل گردیدند. بعضی دیگر به عضویت پارلمان در آمدند و تعدادی هم بعد از آنکه از جمله ملیشی های جهادی سبکدوش شدند، عضو نیروهای امنیتی افغانستان گردیدند.

⁷³ گرچه باید یادآور شد که فرماندهان بانفوذ جمعیت ممکن است پشتون و از جنبش تاجک باشند.

⁷⁴ استال اولریکسون، "آزمون سیاسی ناروی (نروژ) در فاریاب افغانستان: این روند چگونه هدایت خواهد شد؟" ("Norway's political test in Faryab, Afghanistan: how to lead?"), Norwegian Peace building Centre, Noref Policy Brief, 10 July 2010.

⁷⁵ مصاحبه، هیات معاونت سازمان ملل در افغانستان، کابل، افغانستان، نوامبر 2009.

⁷⁶ جاناتان گود هند، "مرزها و جنگ ها: اقتصاد تریاک در افغانستان" ("Frontiers and Wars: the Opium Economy in Afghanistan"), *Journal of agrarian change*, vol.5 n.2, April 2005, p. 200.

⁷⁷ آنتونیو گیوسوزی و محمد اسحاق زاده، "سابقه نظامی و شبه نظامی افغانستان: خطرات شتاب" ("Afghanistan's Paramilitary Policing in Context: the Risks of Expediency"), Afghanistan Analyst Network, AAN Thematic Report 07/2011, p.21.

تجارت مواد مخدر قدرت محلی در سطح فردی و انفرادی را اقتدار و تداوم میبخشد.⁷⁹ یک مقام رسمی با کنترل یک مسیر عبور کلیدی و یا یک ولسوالی به راحتی میتواند به انباشتن ثروت و دارائی به پردازد. مقداری از این ثروت انباشته شده ممکن است صرف سرمایه گذاری در تجارتهای محلی شود و به این ترتیب شکل قانونی به خود بگیرد. به این طریق، مواد مخدر بشکل کالایی برای توسعه تجارت قانونی در افغانستان درمی آید، کالایی که در مقابل میتواند برای سهولت دهی دادوستدهای غیرقانونی استفاده شود و بدین ترتیب اقتصاد سیاه و سفید را بهم متصل گرداند. به عنوان مثال، تجارت های سیمان و روغن موثر از بهترین تجارت های پوششی برای تجارت و قاچاق مواد مخدر است. بعضی از قاچاقچیان ممکن است شرکتهای شخصی ترانسپورتی یا ساختمانی تاسیس کنند که پوشش بهتر و مطمئن تری برای تجارت مواد مخدر است بعضی ها هم تجارت شخصی و همچنان کار رسمی را همزمان پیش میبرند. جهت تامین امنیت تجارت قانونی و غیر قانونی خویش، این اشخاص با توجه به سابقه قوماندانی افراد مسلح استخدام می کنند.

شکل 10: سنخ شناسی قاچاقچیان مواد مخدر در مناطق شمالی افغانستان

گزارش بازداشت و مهم تر از آن به زندان انداختن مقامات رسمی سطح متوسط در کشور در حال افزایش است. در چهارم جولای سال 2011، محکمه عدلی و قضائی مواد مخدر اعلان کرد که رییس پولیس یک ناحیه ای از شهر تخار⁸⁰ و دو نفر از زیردستانش به اتهام قاچاق 15 کیلو هروئین و سو استفاده از صلاحیت شان به 20 سال زندان محکوم شدند⁸¹. در قضیه ای دیگر در دسامبر 2011، یک فرمانده پولیس مرزی که مسئولیت کنترل مرز های هرات و بادغیس با ترکمنستان را عهده دار بود به 10 سال زندان محکوم شد⁸². این عوامل سطح متوسط علاوه بر مقام رسمی شان در دولت، حکم نماینده در گروه های قاچاق را نیز دارند⁸³. در سطوح بالاتر قاچاقچیان عمده مواد مخدر توسط بعضی از حلقهات سیاسی در دولت مورد حمایت قرار میگیرند. این خود شرحی برای موارد کشف و ضبط اندک مواد مخدر در شمال افغانستان میباشد، وضعیتی که در صورت مصون ماندن قاچاقچیان عمده از پیگرد قانونی بدون تغییر خواهد ماند.

⁷⁸ جاستین مانکین، "پاکستان و افغانستان: فشارهای داخلی و تهدیدهای منطقه ای: به بازی گرفتن سیستم: نحوه برخورد تریاک افغانستان با قدرت محلی (Pakistan and Afghanistan: Domestic Pressures and Regional Threats: Gaming The System: How Afghan Opium Underpins Local Power)" Vol. 63, No. 1, Fall/Winter 2009 Page 195-209

⁷⁹ Justin Mankin، "افغانستان و پاکستان: فشارهای داخلی و تهدیدهای منطقه: استفاده جویی از قوانین: چگونه تریاک افغانستان قدرت داخلی را تحت الشعاع قرار میدهد" جلد 63، شماره 1، پاییز/زمستان 2009، صفحات 195-209

⁸⁰ پولیسهای مجرم در ناحیه دشت قلعه وظیفه اجرا میکردند.

⁸¹ UNODC، خلاصه ی دوهفتوار در رابطه با افغانستان، شماره انتشار 49، 29 جون 13 ژولای، 2011

⁸² افسر ارشد پولیس افغان بدلیل همکاری در امر قاچاق مواد زندانی شد، پژواک، کابل، 15 دسامبر 2010

⁸³ <http://www.rawa.org/temp/runews/2008/02/23/wanted-for-empty-prison-some-convicted-afghan-drugbarons.html#ixzz1f09c15y6>.

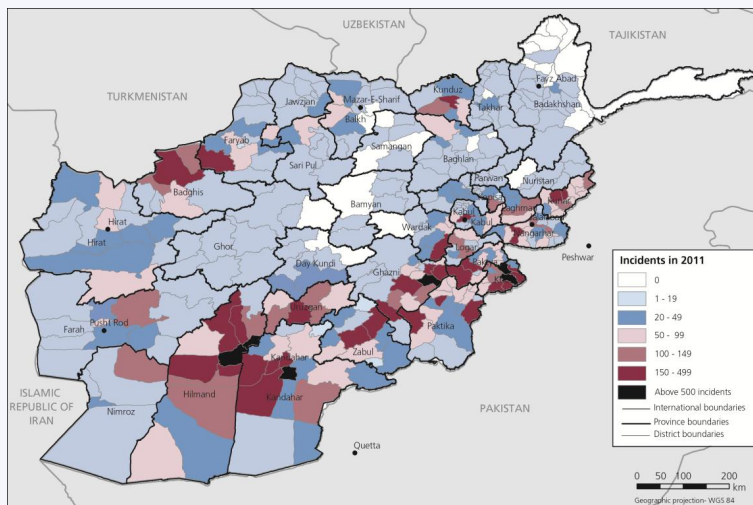
بازارهای مواد مخدر در افغانستان بصورت پراکنده میباید اما مرکز آن در جنوب کشور قرار دارد. بدینگونه مهمترین قاچاقچیان افغان که اعضای قبیله های پرنفوذ پشتون در مناطق جنوبی میباشند در جنوب کشور اقامت دارند. (به عنوان مثال: نورزی، علی زی، پوپل زی و اسحاق زی).⁸⁴

اگرچه زمانی شبکه های جنوبی بیشتر محدود به جنوب و غرب بودند، بر اساس گزارش های UNODC در سال 2006 شبکه های قاچاق از جنوب به قسمت های شمالی توسعه یافته و در گسترش تولید مواد مخدر در شمال کشور نقش محوری داشته اند.⁸⁵ بر اساس این گزارش، قسمتهای شمالی مشخصا به بلخ و تا حدودی به ولایت فاریاب مربوط میشود. در بلخ، قاچاقچیان عمده بیشتر تشکیل شده از شبکه هایی هماهنگ بوده و عمدتا از قوم پشتون با مسولیت های سیاسی میباشند. این قاچاقچیان با قاچاقچیان جنوب ارتباط مستقیم دارند. این ارتباط شمال-جنوب برپایه ی ارتباطات نزدیک بین پشتونهای هلمند و بلخ میباشد که بیشتر آنها مناسبات فامیلی دارند. در زمان حکومت طالبان، دهقانان و گردانندگان تجارت مواد مخدر در جنوب به پشتون های ولایت بلخ در مورد موجودیت بازارهای بین المللی و فن های کشت اطلاعات میدادند. نفوذ شبکه های جنوب در ولایات شمالی هم مرز با تاجیکستان کم است و روابط موجود اغلب از طریق کابل سازماندهی میشود. ولایات شمالی نظیر بدخشان، ارتباطات قویتری با شرق کشور نسبت به جنوب کشور دارند. قومیت مشترک در این قسمت شمالی افغانستان از نظر ناحیه گرایی و تاریخ اهمیت ندارد زیرا قاچاقچیان شرق که اکثرا از پشتون های شینواری هستند روابط محکمی با تاجیک های بدخشان دارند.

نا امنی در مناطق شمالی افغانستان

بصورت کلی، مناطق شمالی افغانستان نسبت به دیگر مناطق کشور از امنیت بهتری برخوردار است. (به نقشه زیر مراجعه کنید). برای مدت زیادی علت اصلی بی ثباتی، در شمال افغانستان اختلافات حزبی ناشی از رقابت فرماندهان بر سر مسیرهای قاچاق (برای تجارت مواد مخدر و سلاح) یا اختلافات مربوط به مالیات غیرقانونی یا اخاذی بوده است. با خراب تر شدن وضعیت امنیتی در تخار و کندوز در سال 2009، اوضاع در شمال کشور تغییر کرد و این تغییر تا سالهای 2010-2011 ادامه یافت. باید در نظر داشت که افزایش ناامنی در منطقه ظاهرا تأثیرات منفی در مبارزات علیه مواد مخدر نداشته است. موارد کشف و ضبط در شمال افغانستان متدواما کم بوده است، اما در سال 2009 افزایش یافته است.

نقشه 12: واقعات امنیتی در افغانستان در سال 2011

منبع: گرفته شده از نقشه حوادث امنیتی UNODC. یاد داشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القابی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نمایند.

⁸⁴ به این گزارش مراجعه کنید: اعتیاد، جرایم سازمان یافته و دهشت افگنی، تهدید فراملی مواد مخدر افغانستان، UNODC، 2009، "تحلیل گرایش تجارت مواد مخدر افغانستان. 85. Sophia F.D. Woodcock، "ارزیابی های اقتصادی، اجتماعی، روانی تغییرات و نوسانات در کشت تریاک در ولایتهای کلیدی افغانستان: بلخ، قندهار، ننگهار و ولایتهای مرکزی"، اگست 2006، صفحه 50

مواد مخدر و نا امنی: قضیه ولایت تخار

تخار یک ولایت بیشتر روستایی با جمعیت 900000 نفری میباشد، که تقریباً بصورت مساویانه میان تاجیک ها و ازبک ها⁸⁶ تقسیم شده است. همچنین عده ای از پشتونها و دیگر اقوام در این ولایت زندگی میکنند. ولایت تخار یکی از مراکز مقاومت علیه اشغال شوروی و ضد رژیم طالبان بوده است. این ولایت تحت نفوذ زیاد قومندانان اسبق مجاهدین احزاب جمعیت اسلامی و حزب اسلامی میباشد.

در خصوص وضعیت امنیتی، ولایت تخار شاید یکی از آسیب پذیرترین مناطق در شمال افغانستان باشد. بر اساس گفته های افسر مبارزه علیه مواد مخدر اداره کنترل مواد مخدر تاجیکستان (DCA) در سال 2010، جنبش اسلامی ازبکستان (IMU) و فعالین طالبان بصورت مستمر چندین منطقه در شمال و همچنین در جنوب ولایت تخار⁸⁷ را تحت کنترل داشتند. طبق گزارشها، جنبش اسلامی ازبکستان تهاجماتی بر علیه اقوام ازبک ساکن در تخار داشته و مردم محلی را برای عملیات هایش استخدام می کرده.⁸⁸ نفوذ این گروه شورشی آسیای میانه در این ولایت به نحوی بوده است که یکی از اعضایش در سال 2010 به نام والی نام نهاد شناخته شد.⁸⁹ این موضوع پیامدهای آشکاری برای امنیت آسیای میانه داشته است، اما حضور طالبان پشتون را در اجتماع ازبکهای تخار نیز بیشتر قابل پذیرش ساخته است. همانطوریکه در تصویر پایین نشان داده شده است، اطلاعات UNAMA در سال 2010 نشان می دهد که پرخطرترین مناطق، نواحی شمالی هم مرز با تاجیکستان (در قده، بانگی قلعه، خواجه بهاء الدین و دشت قلعه) میباشد. حضور جنگجویان خارجی بالخصوص در منطقه در قده گزارش شده است.

همانطوریکه حضور این جنگجویان به شورشیان اجازه طرح ریزی شورش در تاجیکستان را میدهد، کنترل و نفوذ در مناطق سرحدی نیز به طالبان و دیگر شورشیان فرصت دخالت در قاچاق محموله های هروئین که از مناطق شمالی عبور میکنند را فراهم میکند. تخار تنها ولایت در منطقه میباشد که گروه های شورشی خارجی از تجارت و قاچاق مواد مخدر مالیات اخذ می کنند.⁹⁰

چگونگی اخذ مالیات هنوز کاملاً مشخص نیست، اما طبق منابع UNAMA در سال 2010، بین شورشیان و قاچاقچیان محلی جهت کنترل مرز توافقاتی صورت گرفته است. روی هم رفته، بر اساس گزارش ها شورشیان 30 درصد از پشتیبانه مالی خود را از تجارت مواد مخدر بدست میاورند.⁹¹ پیش بینی هرگونه رقمی از این تخمین مشکل است، اما با توجه به اهمیت نواحی تحت نفوذ، این ارقام حایز اهمیت میباشد.

86. فرخار و چاه آب مناطق تحت نفوذ تاجیک بوده و ازبکها حدود 70 درصد از نفوس ناحیه کلیدی دشت قلعه را تشکیل میدهند.

87. مصاحبه، امر ارتباطات اداره کنترل مواد مخدر در ولایت تخار، دوشنبه، تاجیکستان، جنوری 2011

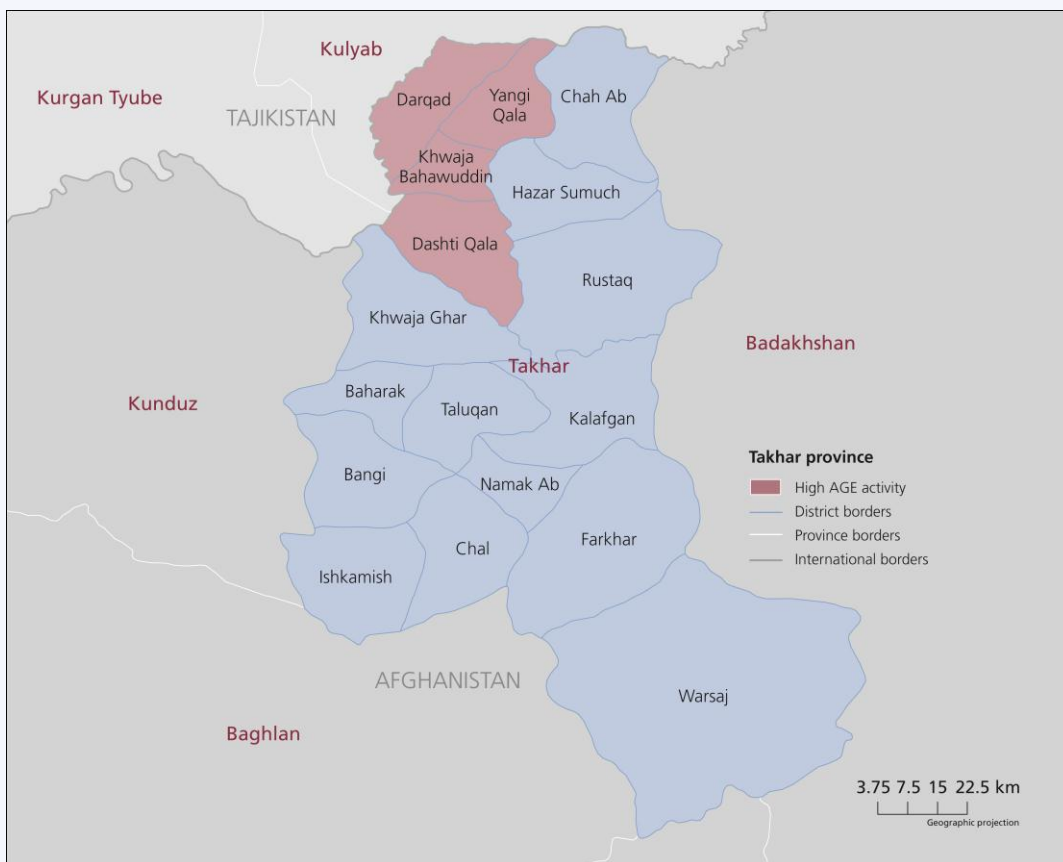
88. ایوبکر صدیق، "شورشیان ازبک به مناطق شمال افغانستان نفوذ کردند"، Asia Times Online، جون 2011

89. <http://www.isaf.nato.int/article/isaf-releases/senior-taliban-military-commissioner-captured-in-takhar.html>، 4 سپتمبر 2010

90. این اطلاعات توسط UNAMA فراهم شده، جون 2010

91. مابقی متشکل از 40 درصد پشتیبانی مالی از زکات و عشر بوده و 30 درصد از شبکه عمده در خارج از افغانستان میباشد.

نقشه 13: نواحی گزارش شده از فعالیت شورشیان در تخار در سالهای 2009-2010

منبع: UNAMA، CNPA یاد داشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القابی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نماید.

ولایتهای دیگر

ولایت کندوز در غرب تخار عمدتاً تا قبل از شروع عملیات شورشیان طالب در سال 2009 امن بود. برخلاف دیگر ولایتهای شمالی، حضور طالبان در کندوز با قوم پشتون یکجا شده است. شورشیان در هر شش ناحیه ولایت کندوز فعال اند اما فعالیت هایشان را در چهاردره و ارچی که اغلب مناطق پشتون نشین میباشند⁹² متمرکز کرده اند. علاوه بر عوامل طالبان⁹³، تعدادی از جنگجویان حزب اسلامی⁹⁴ و جنبش اسلامی ازبکستان در فعالیت های شورشی در ولایت کندوز نقش فعالی دارند. جنگجویان جنبش اسلامی ازبکستان تعداد کمتری میباشند و به نقل از گزارش ها، بیشتر در نواحی سرحدی و چهاردره فعال بوده و مشترکاً و در هماهنگی و همکاری با شورشیان محلی فعالیت میکنند⁹⁵. افسرهای پولیس تاجیک به قضیه ای اشاره کردند که مربوط به جنبش اسلامی ازبکستان بوده و در سال 2009 در کندوز رخ داد که طی آن هروئین در بدل سلاح دادوستد شده است⁹⁶. علاوه بر این، UNODC شواهد دیگری مبنی بر دست داشتن شورشیان در تجارت مواد مخدر ندارند. در ولایت کندوز برای سال ها خشکساخت کشت نشده است و هیچ گزارشی از ذخیره های تریاک

92. کلیه ماموریتهای سازمان ملل در چهاردره در 2009 متوقف شدند. دبیرتمنت امنیت سازمان ملل در ولایت کنز هر دو منطقه را مناطقی پرخطر اعلام داشته است.

93. براساس منابع UNAMA، بیشتر اعضای طالبان قبلاً وابسته به حزب اسلامی گلبدین، جمعیت یا معاذ بوده اند و بعداً به طالبان پیوسته اند.

94. حزب اسلامی گلبدین حکمتیار در ولایت کندوز نسبت به سایر ولایات افغانستان پرنفونتر میباشد، حقیقتی که از ارتباطات وی در ناحیه امامصاحب کاملاً آشکار میباشد. مراجعه کنید به -Support to provincial governance, provincial needs assessment: Kunduz and Takhar", www.mpil.de/shared/data/pdf/pna_kunduz_takhar_2009.pdf, September 2009

95. ماموریت کارمندان پروژه بررسی تهدید تجارت مواد مخدر افغانستان به درکندوز

96. به نقل از گفته های افسران اداره کنترل مواد مخدر که قبلاً در ولایت کندوز وظیفه اجرا کردند، اعضای جنبش اسلامی ازبکستان مواد را از ناحیه آگرو در بخشان به منطقه امام صاحب قاچاق کرده و در بدل آن سلاح میگرفتند، مصاحبه با افسران آژانس کنترل مواد، دوشنبه، تاجکستان، سپتامبر 2009

در این ولایت که از آن برای تولید هروئین استفاده شود، در دست نیست. علاوه بر آن، بیشترین تجارت ترانزیتی تحت کنترل فرماندهان مسلح اسبق شمالی از قومیت های ازبک و تاجیک میباشد.⁹⁷

ولایت بلخ در غرب کندوز، تحت تاثیر افزایش ناامنی ها بوده است که بر همسایگان غربی این ولایت نیز تاثیر گذاشته است. بی ثبات ترین و ناامن ترین نواحی عبارتند از ولسوالی های بلخ، چمتال و چاربولک (هم مرز با سرپل و جوزجان). طبق منابع UNAMA، گروه های جنایتکار در بلخ با عوامل طالبان و حزب اسلامی همکاری نزدیک دارند اما جزییات این روابط نامشخص است.⁹⁸

نقشه 14: نواحی گزارش شده از فعالیتهای شورشیان در بلخ، 2009-2010

منبع: UNAMA، CNPA یاد داشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القایی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نماید.

در مناطق شمال غربی کشور در ولایت فاریاب نا امنی بدلیل حضور عوامل جنبش اسلامی ازبکستان و پیش بینی فعالیت های نیروهای تنفیذ قانون در حال افزایش بوده است.⁹⁹ ولایت هم مرز بادغیس، منطقه موری چاق (منطقه فعالیت کارخانه های تولید هروئین که هم مرز با ترکمنستان میباشد) صحنه ای مبارزات میان شورشیان و نیروهای بین المللی تامین امنیت (ISAF) و نیروهای افغان از سال 2007 تا حال بوده است.¹⁰⁰ نفوذ دولت در این ولایت بشدت در حال محدود شدن است. به نظر میرسد که بی ثباتی و شورش از مناطق بیرون بالامرغاب و غورماچ که عمدتاً مناطق پشتون نشین هستند سرچشمه می گیرد. از دیدگاه خود شورشیان، بادغیس بمنزله دروازه ای به شمال میباشد: این ولایت اولین ولایت شمال غربی بوده که توسط طالبان در سال 1996 اشغال و کنترل گردید.

درمقایسه، اگرچه واقعات امنیتی مربوط به تولید فصلی خشخاش در فصلهای بهار و پاییز (به ترتیب فصلهای کشت و قاچاق)¹⁰¹ اتفاق می افتد، ولایت بدخشان از ناامنی های مربوط به شورشیان که بیشتر مناطق افغانستان را ناامن کرده است

97. مصاحبه UNAMA، جون 2010

98. مصاحبه UNAMA، جون 2010

99. واقعات امنیتی دبیرتمنت امنیت سازمان ملل در افغانستان 2010-2011، 17 فیبروری 2012

100. "پولیس: تعداد زیادی از جنگجویان طالب در افغانستان کشته شدند."، DPA، 2 جون 2008

101. هر چند که به نقل از بعضی از گزارشهای اخیر، قومندانان ناراضی قبلی و قاچاقچیان مواد مخدر ارتباطاتی را با عوامل ضد دولت جهت دوباره به قدرت رسیدن و اهداف غیرقانونی شان برقرار کردند.

مصنوع بوده است. هرچند که طبق شواهد موجود از حملات مرزی در 2009 ، دورافتاده بودن این ولایت آنرا در خطر تبدیل شدن به یک منطقه ی ترانزیتی برای شورشیانی که قصد ورود به تاجیکستان را دارند قرار میدهد (در قسمت بعدی در این مورد بیشتر توضیح داده شده است). باوجود ثبات نسبی که مردم برخوردارند، این ولایت وابسته به اقتصاد مواد مخدر میباشد، اقتصادی که برای ثبات قدرت فرمانده های محلی که کنترل مسیرهای سمت آسیای میانه را برعهده دارند حایز اهمیت است.

II. قاچاق از شمال افغانستان به آسیای میانه

در اکثر قسمت ها ، مرز بین افغانستان و آسیای میانه دورافتاده و دسترسی به آن مشکل است. مرزهای ازبکستان و تاجیکستان توسط رودخانه پنجی مشخص شده اند در حالی که مرز ترکمنستان عمدتاً دشت میباشد. افغانستان بیشتر از هشت گذرگاه رسمی بشمول دوبندرابی با آسیای میانه دارد : (i) حیرتان (بین ولایت بلخ افغانستان و ولایت سوخنریا ازبکستان) و (ii) پیانی / شیرخان بندر (بین ولایت ختلان تاجیکستان و ولایت کندوز افغانستان). این دوبندر از لحاظ زیربنا و میزان تجارت از جمله عبورگاه های اصلی مرزی به شمار می روند. در افغانستان، گفته میشود که اکثر این گذرگاه های مرزی بدست مقامات فاسد دولتی¹⁰² می باشد که سهولت زیادی را در راستای انتقال مواد مخدر به آسیای میانه فراهم می آورند . این مشکل تا حدودی معضلی مشترک در سراسر مرز میباشد. مقداری از مواد مخدر توسط قاچاقچیان که ممکن است شنا کنند یا از طریق قایق در امتداد رود وارد تاجیکستان یا ازبکستان شوند از مرز منتقل میشود، در حالی که در مرز ترکمنستان قاچاقچیان با پای پیاده از مرز عبور و مواد مخدر را قاچاق می کنند.

عبور از خط مرزی

بر اساس برآوردها، تقاضا در آسیای میانه و فدراسیون روسیه، تقریباً 90 تن هروئین در 2010 ضرورت بوده است که این مقدار هروئین از طریق شمال افغانستان به آسیای میانه قاچاق شده است. بیشترین محموله های هروئین به تاجیکستان و بعد از آن ازبکستان و ترکمنستان قاچاق می شود. موارد کشف و ضبط شده در جنوب تاجیکستان اغلب هنوز در بسته بندی های اصلی لایبراتورهای افغانستان بوده و با نشان تضمین کیفیت مهر شده اند. موارد کشف و ضبط در شمال تاجیکستان و دیگر نقاط آسیای میانه کمتر به این شکل دیده میشوند و این موضوع حاکی از بسته بندی دوباره در آنطرف رودخانه میباشد. در عین حال، مهر بسته های مواد مخدر افغانستان در بازار های فدراسیون روسیه نیز ضبط شده است که بیانگر قاچاق مستقیم از افغانستان به این کشور از طریق کشورهای آسیای میانه میباشد بدون اینکه این محموله ها در این کشور ها تبدیل گردد.

102. مصاحبه UNAMA، کابل، جون 2010

جدول 10: حجم تخمینی هروئین قاچاق شده از طریق کشورهای آسیای میانه هم مرز با افغانستان در 2010 (به تن)

مجموع	هروئین (به تن)		
	ترکمنستان	ازبکستان	تاجکستان
90	2 الی 4	8 الی 10	75 الی 80

منبع: UNODC

علاوه بر هروئین، برآورد میشود که در سال 2010، 35 تا 40 تن تریاک از افغانستان به بازارهای آسیای میانه قاچاق شده است.¹⁰³ این رقم، براساس مصرف تخمینی در آسیای میانه، ممکن است دقیق نباشد زیرا شامل قاچاق تریاک بالقوه ای که به بازار روسیه که سطح مصرفی و منبع آن نامشخص است، نیست.¹⁰⁴ به اساس برآورده های UNODC تقریباً نیمی از محموله تریاک از طریق مرز تاجیکستان و به تعقیب آن از مرز ازبکستان و مقدار کمی نیز از مرز ترکمنستان عبور میکند.

جدول 11: حجم تخمینی تریاک قاچاق شده از طریق کشورهای آسیای میانه هم مرز با افغانستان در سال 2010 (به تن)

مجموع	تریاک (به تن)		
	ترکمنستان	ازبکستان	تاجکستان
40 الی 35	1 الی 3	15 الی 17	18 الی 20

منبع: UNODC

رویه گرفته، کشورهای آسیای میانه تقریباً 2.6 تن (دو هزار و شیشصد کیلو) هروئین را در سال 2010 کشف و ضبط کرده که کمتر از 3 درصد از 90 تن هروئین برآورده شده است که از طریق این مناطق قاچاق میشود. بطور کلی در مقایسه با ضبط مواد مخدر در سال 2009، موارد کشف و ضبط منطوقی هروئین 25 درصد کاهش و تریاک 36 درصد کاهش یافته است.¹⁰⁵ با توجه به اطلاعات گزارش شده از کشف و ضبط منفرد مواد مخدر در سالهای 2010 و 2011، گرایش قاچاقبران بسمت انتقالات کوچک¹⁰⁶ یک توضیح احتمالی برای این کاهش میباشد. با توجه به کشف و ضبط زیاد در سال 2008-2009،¹⁰⁷ محموله های کوچک مواد مخدر به قاچاقچیان این امکان را میدهد تا خطرها کمتر ساخته و خسارت احتمالی را کاهش دهند. احتمال دیگر وابستگی شدید آسیای میانه به تریاک، به تولیدات در مناطق شمالی بستگی دارد. در این مورد، کاهش موارد کشف و ضبط تریاک شاید به دلیل دوره طولانی تولید کم تریاک در مناطق شمالی افغانستان باشد.

103. "تجارت جهانی تریاک افغانستان: ارزیابی تهدید"، UNODC، جولای 2011

104. تقاضا برای Cherniashka در فدراسیون روسیه موجود میباشد، این ماده از مخلوط تریاک و آنیدرید استیک تولید میشود. این محلول قابل زرق خانگی که از تریاک خام بوجود آمده از کشیدن عصاره ی الکلوئید تریاک با استفاده از محلول های صنعتی مانند استون بدست آمده و بعداً به محلول قابل زرق با استفاده از آنیدرید استیک، سرکه و جوش شیرین خالص سازی میشود.

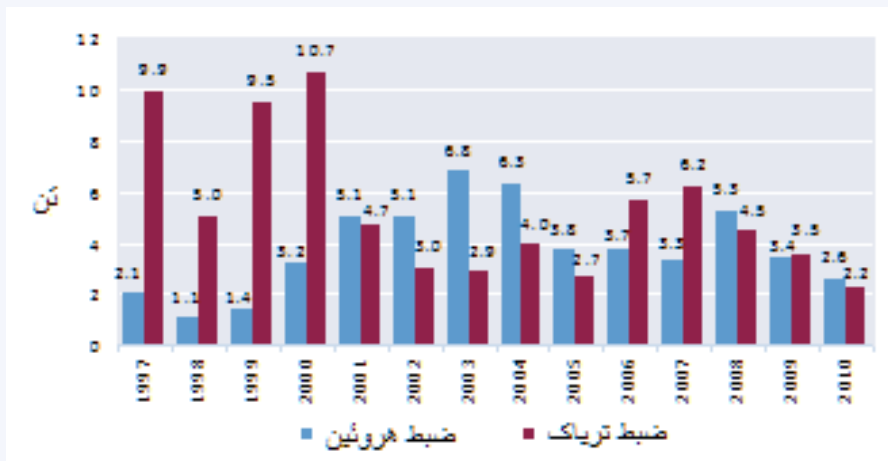
105. اطلاعات توسط دفتر منطوقی UNODC در آسیای میانه فراهم شده است، "گزارش وضعیت مواد مخدر در 2010"، نوامبر 2011

106. الگویی نیز در آمریکای جنوبی دیده شده است، مصاحبه با DEA، دوشنبه، تاجکستان، سپتامبر 2011

107. "جهانی شدن جرم"، UNODC، 2011

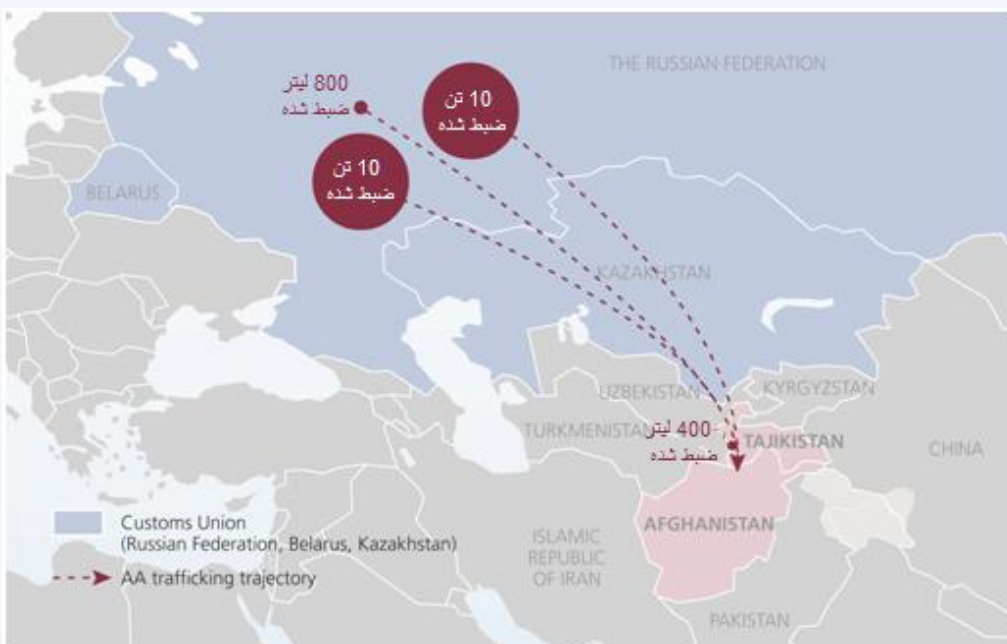
شکل 11: کشف و ضبط مواد مخدر در آسیای میانه، 1997-2010

منبع: دفتر منطقه‌ای UNODC در آسیای میانه

اگرچه موارد کشف و ضبط تریاک در منطقه بصورت کلی کاهش یافته است، اما موارد کشف و ضبط استیک آنیدرید در عوض قابل توجه است. تنها کشف و ضبط استیک آنیدرید در یک دهه گذشته در سال 2010 در تاجیکستان رخ داده و شامل 440 لیتر بوده است. در طول پنج سال گذشته حداقل دو مرحله تلاش قاچاقچیان برای قاچاق این ماده از طریق آسیای میانه گزارش شده است که هر دو قضیه از روسیه و از طریق تاجیکستان قرار بود به افغانستان قاچاق شود. طبق گزارشات، رودخانه اصلی که در امتداد مرز تاجیکستان و افغانستان جریان دارد برای قاچاق استیک آنیدرید استفاده میشود، هرچند که شواهد کمی برای اثبات این موضوع در دست است.

نقشه 15: موارد کشف و ضبط گزارش شده استیک آنیدرید در آسیای میانه و فدراسیون روسیه به مقصد افغانستان (2001-2011)

منبع: UNODC، CARICC، یاد داشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القابی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نمایند.

*ارقام فوق ابتدایی اند و احتمالا بعد از دریافت اطلاعات تازه تغییر می پذیرند.

در آسیای میانه، قاچاقچیان به جاده های توسعه یافته و خطوط قطار دسترسی دارند. حدود 70 تا 75 درصد از مواد مخدر توسط کامیون یا دیگر وسایل نقلیه به سراسر آسیای میانه از طریق قزاقستان به شهرهای عمده جنوب غربی روسیه و غرب سیبری منتقل میگردد¹⁰⁸. قطار و هواپیما معمولاً 15 تا 25 درصد در قاچاق مواد مخدر نقش دارند. موارد کشف و ضبط موادی که توسط قطار قاچاق میشدند در سال 2011، مخصوصاً در ازبکستان رو به افزایش بوده است. براساس اطلاعات موجود از آسیای میانه و روسیه، در سال 2011، از 55 مورد کشف و ضبط گزارش شده، مقدار متوسط کشف و ضبط هروئین در قطارها 6 کیلوگرم بوده است (در زمان نوشتن این گزارش). هرچند که با توجه به دو مورد کشف و ضبط 191 و 118 کیلوگرمی که در سال 2010 به ترتیب در فدراسیون روسیه و تاجیکستان اتفاق افتاده، قاچاق مواد مخدر ممکن است بیشتر باشد.

نقشه 16: محموله های قاچاق در مسیرهای شمالی براساس طریقه انتقال (2010)

منبع: UNODC یادداشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القابی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نماید.

با توجه به موافقتنامه اتحاد گمرکی که بین قزاقستان، روسیه و بلاروس به امضا رسیده، قزاقستان آخرین ایستگاه بازرسی گمرکی بین این کشورها میباشد که این امر مدیریت مرز در این منطقه را پرچالش تر خواهد نمود¹⁰⁹. هرچند که این قرارداد ممکن است روند تجارت را رشد دهد، تأثیرات آن بر قاچاق مواد مخدر تا زمان نوشتن این گزارش هنوز نامشخص میباشد. با وجود این، بطور کلی حجم قاچاق رو به افزایش است و نتیجتاً شمار کامیونهای شبکه حمل و نقل بین المللی جاده ای (TIR)¹¹⁰ در سراسر آسیای میانه روبه افزایش میباشد (به جدول 12 مراجعه کنید). این رشد بیانگر افزایش نگرانی نهاد های تنفیذ قانون گردیده است¹¹¹ که معتقد اند که از شبکه حمل و نقل بین المللی جاده ای (TIR) جهت قاچاق مواد مخدر استفاده صورت میگیرد. بدون شک این وضعیت اعمال سختگیری های بیشتری را در مرزها می طلبد.

108. "تجارت جهانی تریاک افغانستان: ارزیابی تهدید"، UNODC، جولای 2011

109. به محض اینکه محموله وارد مرز یکی از کشورهای اتحادیه میشود، مقامات مرز آنرا محموله ای خانگی در نظر گرفته و در صورتی که مهر شده باشند بررسی نمیشوند.

110. کامیونهای TIR در گمرک مبدأ بررسی و مهر زده میشوند.

111. مصاحبه با تحلیل گر مرکز هماهنگسازی و معلوماتی آسیای میانه، آلماتی، قزاقستان، جون 2010، مصاحبه با مقامات پولیس قزاقستان در آستانه، سپتامبر 2011

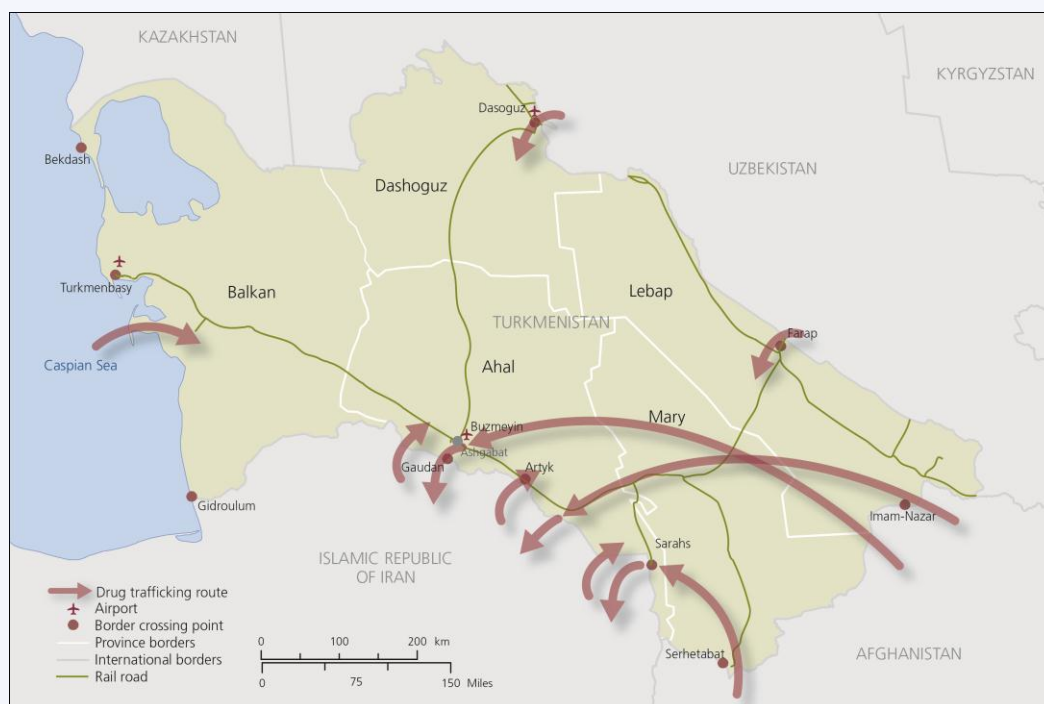
جدول 12: شمار کامیونهای فعال با قرارداد TIR در آسیای میانه (2006-2009)

کشور	2006	2007	2008	2009
تاجکستان	26	27	41	86
قرغزستان	1427	1878	1804	1892
قزاقستان	3337	4739	5161	5235
ازبکستان	نامعلوم	900	نامعلوم	1400

منبع: UNECE

ترکمنستان

نقشه 17: مسیرهای اصلی قاچاق مواد مخدر و راهروهای ترانسپورتی در ترکمنستان

منبع: UNODC یاد داشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القابی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نمایند...

در بین کشورهای آسیای میانه، ترکمنستان طولانی ترین مرز را با افغانستان دارد (744 کیلومتر). از نقطه نظر حمل و نقل، این کشور دارای نواحی کاملاً هموار با جمعیت پراکنده در مرز افغانستان میباشد و نیز دارای راههای ارتباطی با کوه قفقاز و جمهوری اسلامی ایران و فدراسیون روسیه میباشد. مرز ترکمنستان و افغانستان عمدتاً مناطق صحرایی و بسیار دور افتاده بوده و اغلب مسیری برای عبور و مرور قبیله های کوچی میباشد. به دلیل هموار بودن نواحی، مرزبانان به آسانی قادر به کنترل فعالیتهای قاچاق میشوند، اما قاچاقچیان افغان متکی به رشوه دهی و خفاکاری میشوند. چندین مقام پولیس سرحدی افغان بدلیل سهولت سازی در امر قاچاق مواد مخدر به ترکمنستان دستگیر و محاکمه شده اند.¹¹² همچنین موضوع فساد و قاچاق مواد مخدر در بیانیه های رسمی رییس جمهور ترکمنستان، قربانقلی بردیمحمدف دیده میشود، او در این بیانیه ها خواستار واکنش سریع علیه این تهدید شده است.¹¹³

112. در دسامبر 2010، یک افسر پولیس به جرم همکاری قاچاق مواد به ترکمنستان و ایران به 10 سال زندان محکوم شد، مجله خبری پژواک، کابل، 15 دسامبر 2010

113. "رییس جمهور ترکمنستان به آژانسهای داخلی دستور مبارزه با مواد مخدر را صادر کرده است"، ترکمنستان، 12 می 2010

موقعیت های همجوار با نقاط عبور و مرور مرز رسمی امام نظر در ترکمنستان (هم مرز به آفینه در ولایت فاریاب افغانستان) و شیرحت آباد (هم مرز با تورغندی در ولایت هرات افغانستان) دو منطقه از سه معبرورودی اصلی که بطور کلی برای انتقالات کوچک مواد استفاده میشود، میباشد. در زمان نوشتن این گزارش روزانه حدود 50 وسیله نقلیه از مرز امام نظر رفت و آمد میکنند¹¹⁴ که بیشتر شامل محموله های کانتینری و نفت ویا تانکرهای گاز میباشد. معبر شیرحت آباد شامل خطوط ریل میباشد که در 15 کیلومتری به محل انتقالات در تورغندی ولایت هرات امتداد می یابد. خدمات ریلی در تورغندی گنجایش حدودا 50 واگن در روز¹¹⁵ را دارد و یک مورد کشف و ضبط کوچک 2 کیلویی هروئین در یکی از انتقالات در ماه می 2010 گزارش شده است. به نقل از گزارشات، بیشتر 20 تا 30 کامیونی که روزانه از شیرحت آباد میگذرند، کامیون های ترانزیتی بوده و مقامات ترکمنستان با اطمینان کامل بیان داشتند که تمامی کامیونها 100 درصد بازرسی میشوند¹¹⁶. براساس این نقل قولها واطلاعات محدود از موارد کشف و ضبط، این امکان وجود دارد که قاچاقچیان چندین مایل از این معابر گذشته و به جاده پایین رودخانه باز گردند¹¹⁷. حجم دادوستدهای تجارتي از این دو معبر رو به افزایش است¹¹⁸ و این فرصتهای جدیدی برای قاچاقچیان فراهم میکند. درمقایسه با معابر مرزی افغانستان با تاجیکستان و ازبکستان، گذرگاه مرزی ترکمنستان حجم کمتری از دادوستدهای تجارتي را شاهد بوده که این امر خفاسازی را برای قاچاقچیان مشکل ساخته است¹¹⁹.

مقامات ترکمن همچنین از موارد کشف و ضبط مواد مخدر- عمدتا تریاک- در نواحی مرزی ولایت بادغیس افغانستان از طریق عبور گاه کوچک مورپچاق در ناحیه مرغاب (بادغیس) به عنوان مبدا فرضی گزارش داده اند. عبور مواد از نقطه مرز ممکن است به خشونت کشیده شده و درگیری های مسلحانه میان مقامات مرزی ترکمن و قاچاقچیان مواد مخدر را به بار آورد. بدلیل منزوی بودن، شاید تعجب آور باشد که ترکمنستان خشونت های بسیار مهیبی را در رابطه با قاچاق شاهد است. در سپتامبر 2008، شماری از قاچاقچیان مواد مخدر بعد از جنگ سنگین که جان تعدادی از افسران پولیس ترکمن را گرفت به هلاکت رسیدند¹²⁰.

ترکمنستان از نقطه نظر موارد کشف و ضبط هروئین در منطقه در سال 2010 آخرین جایگاه را بخود اختصاص داده، (ضبط 104 کیلو گرام) اما در قسمت کشف و ضبط تریاک با ضبط 757 کیلوگرام در جایگاه اول قراردارد. براساس گفته های مرزبانان ترکمنستان، محموله های هروئین از طریق افغانستان زیاد نیست (2 تا حداکثر 20 کیلوگرام) و راههای عبورومرور در مناطق دوردست ونقاط عبوری غیرقانونی مرزی میباشد¹²¹. درسال 2010، ضبط مواد توسط مقامات ترکمن در مرز افغانستان مجموعا به 4 کیلوگرام هروئین و 67 کیلوگرام تریاک رسید. باید درنظرداشت که فقدان همکاری و عدم شریک سازی اطلاعات میان افغانستان و ترکمنستان درسهولت سازی عملیات ضد مواد مخدر موثرواقع نشده است.

114. بانک انکشاف آسیایی، 2010، https://www.cimicweb.org/Documents/Railway%20Documents/Phase%20II_Final_June%2023%2710.pdf.

115. www.cimicweb.org/Documents/Railway%20Documents/Volume%202%20Supplementary%20Reports.pdf.

116. ماموریت UNODC در ترکمنستان، نوامبر 2009

117. در یک مورد اخیر، 8 کیلو هروئین به سمت ترکمنستان از طریق خان چارباغ که در چند کیلومتری معبر امام نظر قرار دارد انتقال یافت.

www.pajhwok.com/en/2011/10/05/district-police-chief-among-5-convicted-drug-charges

118. "افزایش 30 درصدی درآمدها در بندر شمالی افغانستان"، ارزیابی بی بی سی، 26 اگست 2011، به نقل از بانک انکشاف آسیایی، معبر امام نظر با افزایش حجم تجارتها میان آسیای میانه و شبه قاره هند بزودی بندرمرزی مهمی تبدیل خواهد شد، به بانک انکشافی آسیا مراجعه شود:

https://www.cimicweb.org/Documents/Railway%20Documents/Phase%20II_Final_June%2023%2710.pdf

119. مصاحبه، بانک انکشاف آسیایی، کابل، جون 2010

120. "خشونتهای مربوط به مواد در ترکمنستان"، بی بی سی، 14 سپتامبر 2008، <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7614983.stm>

121. مصاحبه با نگهبانان مرزی ترکمن، شیرحت آباد، ترکمنستان، اکتبر 2009

جدول 13: موارد کشف و ضبط گزارش شده مواد مخدر در مرز افغانستان و ترکمنستان، سال 2010

نوع مواد	مقدار (به کیلوگرام)	مکان
تریاک	67	مرز افغانستان-ترکمنستان
هرویین	4	مرز افغانستان-ترکمنستان
مجموع مقادیر تریاک کشف و ضبط شده در ترکمنستان در 2010	757 کیلو گرام	
موارد کشف و ضبط مرزی به نسبت تمام مقادیر کشف و ضبط شده تریاک در 2010	9 درصد	
مجموع مقادیر هرویین کشف و ضبط شده در ترکمنستان در 2010	104 کیلو گرام	
موارد کشف و ضبط مرزی به نسبت تمام مقادیر کشف و ضبط شده هرویین در 2010	4 درصد	

منبع: جمع آوری شده از گزارش های دولتی، دفتر منطقوی UNODC در آسیای میانه.

*ارقام فوق ابتدایی اند و احتمالاً بعد از دریافت اطلاعات تازه تغییر می پذیرند.

هروئین ضبط شده در ترکمنستان در سال 2010 در مقایسه با مقدار هروئین قاچاقی به این کشور به نسبت 3 تا 5 درصد میباشد. در سال 2009، ترکمنستان با تکیه بر دو مورد عمده کشف و ضبط هروئین که منجر به افزایش 10 تا 20 درصدی میزان جلوگیری از قاچاق هروئین گردید، موفق به کشف و ضبط 420 کیلوگرام هروئین شد. در قسمت تریاک، با توجه به اینکه در سالهای 2009 و 2010 ترکمنستان بیشترین تریاک را نسبت به هر کشور آسیای میانه کشف و ضبط کرده است¹²²، تعجب آور است که این کشور تقریباً مقدار نسبتاً کمی تریاک را وارد میکند (1 تا 3 تن تریاک طوری که توسط UNODC برآورد گردیده است). میزان کشف و ضبط این کشور در سال 2009، نسبت به حجم تریاک برآورد شده که وارد کشور میشود، 25 تا 27 درصد تخمین زده شده است که مجموعاً کشف و ضبط 757 کیلو میشود. حتی فیصدی پایین تر آن نشان دهنده ی کارایی عالی پولیس ترکمنستان میباشد. این کارایی در سال گذشته وقتی که ترکمنستان مجموعاً 1259 کیلو تریاک را کشف و ضبط کرد بطور عجیبی افزایش یافت. بخشی از این عملکرد عالی مربوط به استخبارات قوی این کشور و شبکه پولیس به شمول تاسیس اداره کنترل مواد مخدر در جنوری 2008 بوده است. وضعیت موجود در کشور و ظرفیت پولیس و استخبارات قوی ترکمنستان فرصت فعالیت آزادانه برای شبکه های خارجی قاچاق مواد مخدر در این کشور را بسیار محدود نموده است.

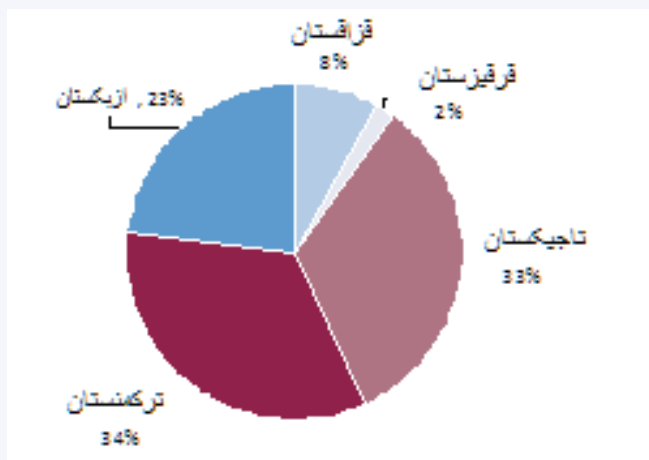
هرچند که به دلیل حجم جمع آوری اطلاعات و مسائل مربوط به صحت این اطلاعات در ترکمنستان، کشف مسیر های قاچاق مواد مخدر کمی مشکل به نظر میرسد. بر علاوه معلومات رسمی شواهد و گزارش های غیر رسمی حکایت از رشد اعتیاد در ترکمنستان¹²³ دارد. برخی از این گزارشها از معتاد بودن حداقل یک عضو از خانواده های بزرگ ترکمن روایت میکند¹²⁴. این امکان کاملاً وجود دارد که مقدار تریاک مصرفی در کشور از مقدار برآورده شده بیشتر باشد. انجام سروی و تحقیق عمیق در قسمت استفاده از مواد مخدر در ترکمنستان میتواند معلومات دقیقتر و موثقتی را ارائه کند.

نوامبر 2009، Catherine A. Fitzpatrick، "تلاشهای ترکمنستان

122. گزارش وضعیت مواد مخدر، دفتر مرکزی در آسیای میانه، 2011.
123. مصاحبه با INL، عشق آباد، ترکمنستان، نوامبر 2009، مصاحبه با WHO، عشق آباد، ترکمنستان،
برای مبارزه علیه مواد مخدر"، 1 نوامبر 2011، Eurasianet، www.eurasianet.org/node/64415

124. J. CHIVERS، "Heroin Seizes Turkmenistan، a Nation Ill Equipped to Cope"، 11 July 2007، <http://www.nytimes.com/2007/07/11/world/asia/11turkmen.html?pagewanted=all>

شکل 12: کشف و ضبط تریاک در آسیای میانه در سال 2010

منبع: دفتر منظوقی UNODC در آسیای میانه

باوجود هم مرز بودن¹²⁵ در سالهای اخیر قاچاق محموله های کوچک هروئین از ترکمنستان به ازبکستان و قزاقستان گزارش نکرده اند. این قضیه در مورد ازبکستان دور از انتظار به نظر میرسد از آنجائیکه این کشور با ترکمنستان هم مرز میباشد و از سیستم حمل و نقل مدرن برخوردار است. و جالب اینجاست که ترکمنستان از قاچاق محموله های کوچک مواد مخدر از ازبکستان خبر می دهد. (جهت معلومات بیشتر به قسمت ازبکستان مراجعه کنید). باتوجه به ارتباطات دریایی، گذرگاه اتصال دهنده ترکمنستان و آذربایجان دیگر بعنوان مسیرهای قاچاق هروئین استفاده نمیشود. در طول یک دهه گذشته هیچ کدام از کشور های همسایه ترکمنستان- آذربایجان و فدراسیون روسیه- در دریای خزر از قاچاق مواد مخدر از جانب ترکمنستان خبر نداده اند. در مورد قزاقستان، دابوستد کالا بسیار ناچیز است و منطقه مرزی میان قزاقستان و ترکمنستان کاملاً دوردست بوده و تقریباً خالی از سکنه میباشد. این موضوع و همچنان قانون ویزای ترکمنستان که ورود خارجیان و خروج ترکمن ها را محدود ساخته است، این مسیر را برای قاچاقچیان مواد مخدر تقریباً بسته است. هرچند که با برآه اندازی خطوط قطار در اواخر سال 2011 که ترکمنستان را با قزاقستان و جمهوری اسلامی ایران متصل میکند، ممکن است این وضعیت در سالهای آتی تغییر کند. این خطوط مسیر ترانزیت کالا را از این منطقه به خلیج فارس و خلیج عمان 600 کیلومتر کوتاهتر ساخته و بخشی مهم از گذرگاه حمل و نقل قاره ای که چین را به اروپا وصل میکند محسوب میگردد. بر آورد میگردد که در آغاز، سالانه حدود 3 تا 5 میلیون تن کالا از این گذرگاه عبور کند که بعدها به 10 تا 12 میلیون تن افزایش داده خواهد شد¹²⁶. با کنار گذاشتن جمهوری اسلامی ایران، این واقعیت که راههای تجارتي ارتباطی به قزاقستان نیز بهتر میشوند ممکن است فرصتی را برای قاچاقچیان فراهم سازد تا در جستجوی مسیرهای جایگزین به مرز تاجیکستان یا ترکمنستان باشند.

در سال 2010، بر اساس اطلاعات نیروهای تنفیذ قانون در آسیای میانه و افغانستان موارد قاچاق هروئین به ترکمنستان به دلیل تشدید کنترل و بازرسی در مرز افغانستان و تاجیکستان و همچنان پیدایش کارخانه های تولید هروئین در مرز افغانستان و ترکمنستان رو به افزایش است¹²⁷. هرچند که این معلومات با اطلاعات محدود بدست آمده از کشف و ضبط مواد مخدر در دو طرف مرز مغایرت دارد، این در حالی است که کشف و ضبط هروئین توسط مقامات ترکمن 75 درصد در سال 2010 کاهش یافته است. هرچند که در سال 2009 قضیه های کشف و ضبط مهمی به ثبت رسیده است به طور مثال ضبط 215 کیلو هروئین در یک قضیه و در قضیه ای دیگر ضبط 228 کیلو تریاک میباشد. اگر چه این موارد در مسیر جمهوری اسلامی ایران بوده و مربوط به مسیر شمالی نمیشود. در سال 2009 حدود 100 کیلو تریاک از مرز ترکمنستان - جمهوری اسلامی ایران کشف و ضبط گردید که از سوی ایران به ترکمنستان قاچاق میگردد. در همین

125. UNODC دفتر مرکزی در آسیای میانه 2010, "Drug compendium 2010",
 www.turkmenistan.ru/?page_id=3&lang_id=en&elem_id=17275&type=event&sort=date_desc.126
 127. مصاحبه با افسران مرکز هماهنگی و معلوماتی منظوقی آسیای میانه، مارچ و سپتامبر 2011

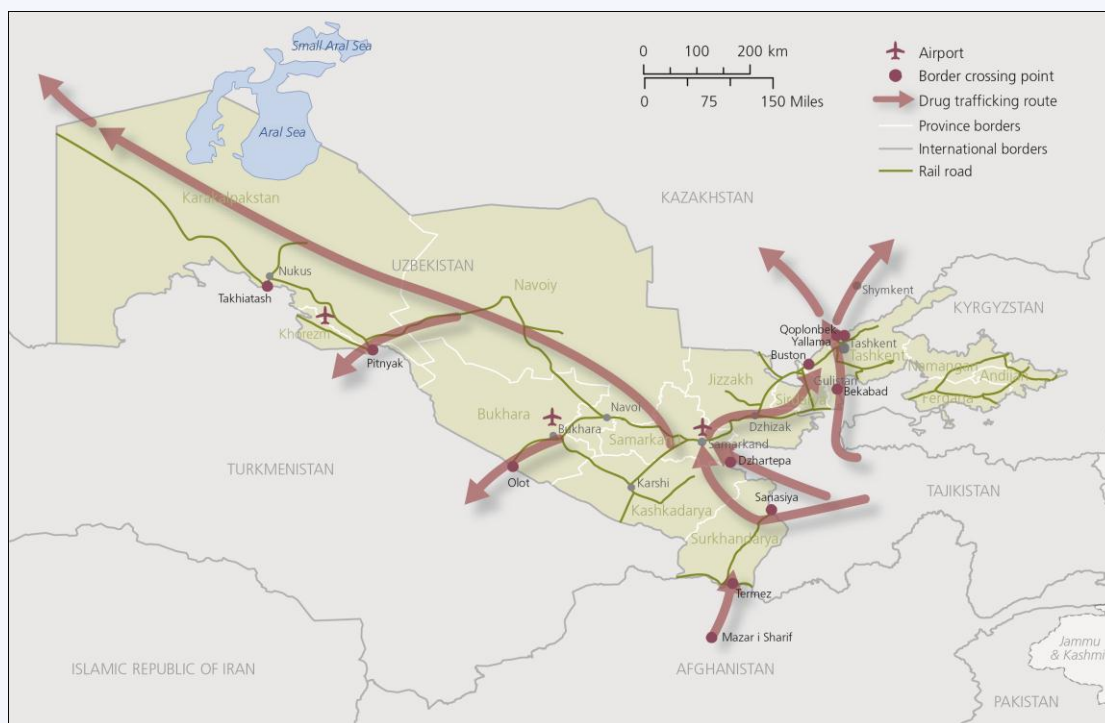

سال، ترکمنستان گزارشهایی مبنی بر قاچاق تریاک از جمهوری اسلامی ایران به ترکمنستان در امتداد دریای خزر گزارش داد. در سال 2010، ترکمنستان رسماً از 29 مورد قاچاق مواد مخدر از جمهوری اسلامی ایران به ترکمنستان گزارش داده است. بیشتر این مواد شامل تریاک بوده و در محوله های کوچک (2 تا 10 کیلوگرمی) و متوسط (20 تا 60 کیلوگرمی) بوده است. در سال 2011، گزارش های مبنی بر قاچاق مواد مخدر در دو سوی مرز ایران و ترکمنستان از جانب نیروی های تنفیذ قانون هر دو کشور ثبت شده است.

این مسیر دوطرفه برحسب اتفاق نیست، ترکمنستان تنها کشور آسیای میانه میباشد که با ایران مرز مشترک دارد. عبور و مرورهای نامنظم در سرتاسر مرز در شمال شرق ایران همیشه اتفاق افتاده است که ارتباطات قومی در این زمینه نقش اساسی ایفا می کنند. حدود 35 درصد از مواد مخدر تولیدی در افغانستان از طریق جمهوری اسلامی ایران و به سمت مرز ترکیه قاچاق و از آنجا از مسیر کشور های بالکان به اروپا قاچاق میگردد. به نظر میرسد که تعدادی از قاچاقچیان با قاچاق مواد مخدر از مسیر ترکمنستان به جمهوری اسلامی ایران، کنترل شدید مرز بین افغانستان و جمهوری اسلامی ایران را دور میزنند. به عبارت دیگر، به نظر میرسد که ترکمنستان نسبت به مسیر شمالی اتصال بیشتری به مسیر بالکان دارد.

ازبکستان

نقشه 18: مسیرهای اصلی قاچاق مواد مخدر و گذرگاه های حمل و نقل در ازبکستان

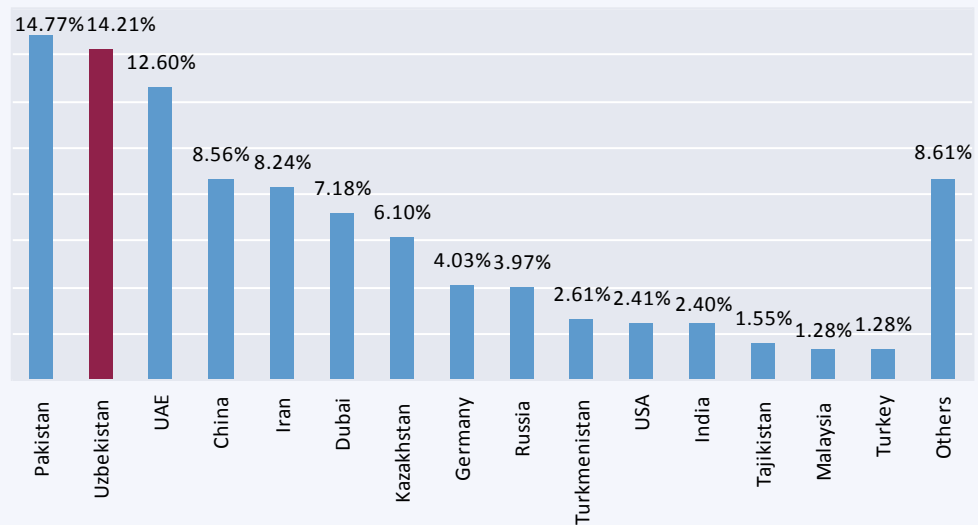

منبع: UNODC یاد داشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القابی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نمایند.

ازبکستان مرز 137 کیلومتری مشترک با ولایت بلخ افغانستان دارد. بندر حیرتان در ولسوالی کلدار ولایت بلخ گذرگاه رسمی مرزی است و دریای آمو این دو کشور را از هم جدا میکند در این منطقه از مرز. بر اساس معلومات ثبت شده در گمرک حیرتان روزانه 40 تا 50 وسیله نقلیه - بیشتر کامیون - از این مرز عبور و مرور می کنند. مسیر عبوری مجهز به دستگاه اسکنرمیباش هر چند گاهی اوقات این دستگاه درست کار نمی کند. تمام مرز باسیم خاردار دو طرفه حصاربندی شده ویرجهای مراقبت با سیستمهای مخابره در فواصل نزدیک قرار دارند. یک بندر دریایی بزرگ در شهر ترمز ازبکستان روزانه ظرفیت انتقال تقریباً 1000 تن بار را با قایق های 65 فوت به فاصله 25 کیلومتری سمت شرق بندر خشکی حیرتان افغانستان دارا میباشد. تقریباً تمامی این بارها در کانتینر انتقال داده میشود و همچنین از افغانستان نیز به این بندر کالا منتقل میشود. هر روز، سه قطار باربری که حالا به مزارشریف در ولایت بلخ گسترش یافته، تقریباً 1000 کانتینر را در امتداد

مرز ازبکستان و افغانستان انتقال می دهد¹²⁸. ازبکستان یکی از مهمترین شرکای تجاری افغانستان است و این کشور در توسعه و انکشاف اقتصاد مناطق شمالی افغانستان سرمایه گذاری هایی چشمگیری نموده است.

شکل 13: واردات افغانستان در سال 2009

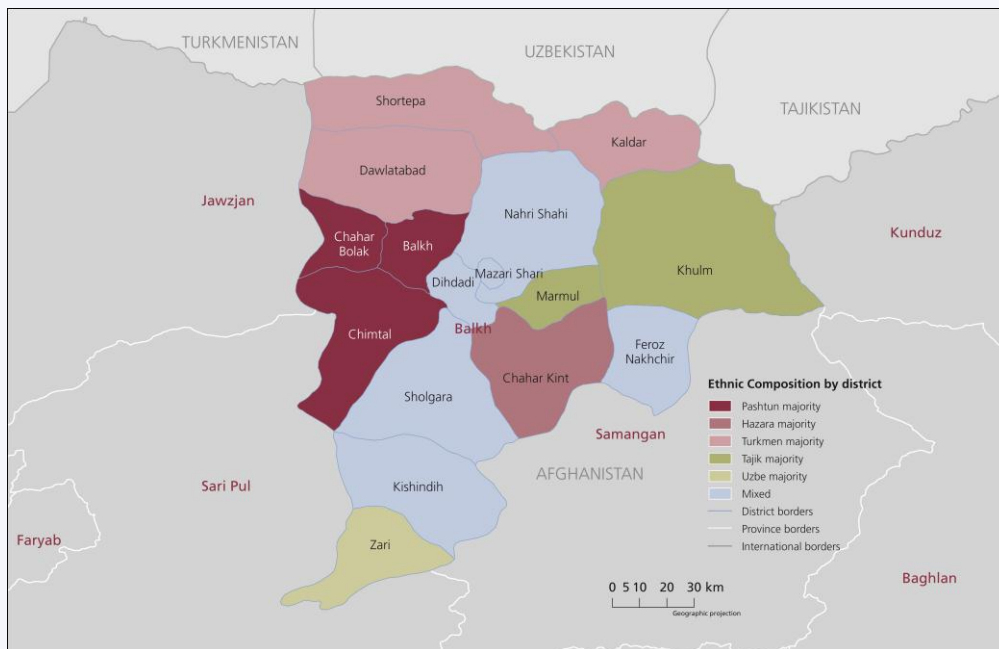

منبع: اداره احصایه مرکزی افغانستان، مرکز تحقیق اقتصادی ازبکستان

تجارت مواد مخدر در دو سوی مرز افغانستان و ازبکستان به دلیل روابط قومی ازبک ها به آسانی شکل میگیرد. در نواحی ولایت بلخ که هم مرز ازبکستان میباشد بیشتر اقوام ترکمن ساکن در منطقه مواد مخدر را قاچاق میکنند (به نقشه زیر مراجعه کنید). معمولا این افراد بازرگانان کوچکی هستند که در انتقالات مستقیم مواد مخدر دست دارند. زبان ازبکی نیز در ولایت بلخ در اقلیت میباشد ولی زبان فارسی توسط 50 درصد از جمعیت ساکن در بلخ صحبت میشود در حالیکه زبان دوم رایج بعد از فارسی در این ولایت پشتو و به تعقیب آن ترکمنی (11.9 درصد) و ازبکی (10.7)¹²⁹ میباشد. در حقیقت، در دیگر نواحی ولایت بلخ، قاچاقچیان عمده از قوم پشتون میباشند (به قسمت مناطق شمالی افغانستان در این گزارش مراجعه کنید).

نقشه 19: ترکیب قومی در ولسوالی های ولایت بلخ

منبع: وزارت احیا و انکشاف دهات افغانستان، UNAMA، NPS یاد داشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القابی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نماید.

بدلیل کنترل شدید در مرز ازبکستان- افغانستان در حیرتان (که مدیون کوتاه و مجهز بودن مرز و حضور فعال نیروی های تنفیذ قانون میباشد)، قاچاقچیان افغان ترجیح میدهند از عبور گاه های غیر رسمی استفاده کنند و یا هم از طریق مرز تاجیکستان وارد ازبکستان میشوند. هرچند که هنوز هم تلاشهایی برای قاچاق مستقیم از مرز رسمی حیرتان صورت میگردد.¹³⁰ باوجود این بیشتر محموله های قاچاق مواد مخدر از این مرز از مناطق عبور غیر رسمی میباشد و عمدتاً شامل محموله های کوچک مواد مخدر میباشد که در تاریکی شب به ازبکستان قاچاق میگردند. عبور و مرور قاچاقبران افغان از طرف شب باتوجه به کنترل گشت شبانه پولیس ازبکستان بر دریای آمو خطرانی را برای قاچاقچیان به بار می آورد از آنجائیکه هر لحظه احتمال درگیری مسلحانه و کشته شدن طرفین وجود دارد.

قطار در حال عبور از پل حیرتان در مرز ازبکستان-افغانستان

منبع: دفتر UNODC در افغانستان

130. در سال 2010، گمرک ازبکستان موفق به کشف و ضبط دو محموله که به ترتیب شامل 66 کیلو تریاک و 2.5 کیلو هروئین بود، گردید.

در سال 2010، مجموعاً 2.5 کیلو هروئین و 131 کیلو تریاک در مرز ازبکستان-افغانستان کشف و ضبط گردید که تنها یک درصد از کل موارد کشف و ضبط هروئین (1.004 کیلوگرام) در سال 2010 در ازبکستان را تشکیل میدهد، اما 25 درصد از مجموع موارد کشف و ضبط تریاک (519 کیلو) میباشد. با گشایش خطوط راه آهن در اکت 2011 که حیرتان را به مزارشریف متصل ساخته، این تناسب، مخصوصاً در رابطه با ضبط هروئین ممکن است تغییر کند. با قابلیت حمل و نقل روزانه هشت قطار از خطوط راه آهن جدید در هر دو سمت و یا حدوداً 9 میلیون تن در سال، حجم معاملات تجاری بین دو کشور افزایش خواهد یافت. همچنان که این خطوط باعث توسعه تجارت در مناطق شمالی افغانستان میشود، فرصتهایی را نیز برای قاچاقچیان مواد مخدر برای قاچاق مستقیم به ازبکستان فراهم میکند. قاچاقچیان استیک آنیدرید با استفاده از ارتباطات بین المللی ازبکستان و تقاضای زیاد این مواد در بازارهای افغانستان حداکثر استفاده را خواهند برد. افزایش حجم تجارت در این مرز با در نظر داشت ظرفیت فعلی مبارزه علیه مواد مخدر نیروهای تنفیذ قانون و کارمندان گمرک افغانستان متناسب به نظر نمی رسد. در صورت افزایش همکاری های مرزی بین این دو کشور نگرانی های کمتری خواهد بود، اما فعلاً و برخلاف روابط سالم تجاری ظاهراً هیچ ارتباطاتی میان مقامات ازبک و افغان جهت مبارزه علیه قاچاق مواد مخدر در این نقطه مرزی وجود ندارد.

جدول 14: موارد گزارش شده کشف و ضبط مواد مخدر در مرز ازبکستان-افغانستان در سال 2010

نوع مواد مخدر	مقدار (به کیلوگرام)	مکان
تریاک	131	معبر حیرتان
هروئین	2.5	معبر حیرتان
مجموع مقادیر تریاک کشف و ضبط شده در ازبکستان در 2010	1004 کیلو گرام	
موارد کشف و ضبط مرزی به نسبت تمام مقادیر کشف و ضبط شده تریاک در 2010	25 درصد	
مجموع مقادیر هروئین کشف و ضبط شده در ازبکستان در 2010	519 کیلو گرام	
موارد کشف و ضبط مرزی به نسبت تمام مقادیر کشف و ضبط شده هروئین در 2010	1 درصد	

منبع: جمع آوری شده از گزارش های دولتی، دفتر منطقوی UNODC برای آسیای میانه، منابع مطبوعاتی ازبک.

*ارقام فوق ابتدایی اند و احتمالاً بعد از دریافت اطلاعات تازه تغییر می پذیرند.

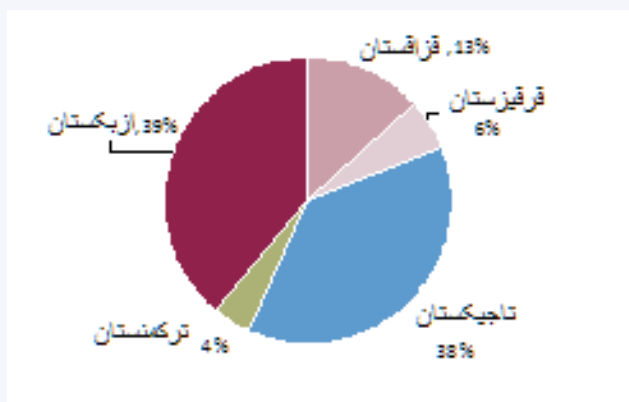
تقریباً مشکلات مشابهی در قسمت ارتباطات در مرز تاجیکستان و ازبکستان وجود دارد که نگرانی جدی را برای تلاشهای منطقوی مبارزه علیه مواد مخدر به وجود آورده است زیرا مرز اصلی ازبکستان که قاچاق مواد مخدر از آن صورت میگیرد مرز شرقی آن با تاجیکستان است. هنگام رسیدن به مرز تاجیکستان-افغانستان، قاچاقچیان از امتداد مرز ازبکستان-تاجیکستان جهت انتقال مواد مخدر و مخصوصاً چرس که به طور کامل جاسازی شده استفاده میکنند که باعث بروز درگیریهای مسلحانه بین قاچاقچیان و مرزبانان در دوطرف مرز می گردد¹³¹. قاچاقچیان ممکن است از مسیرهای قانونی مرز یا هم با تکیه بر روابط فامیلی در روستا های دوطرف مرز مواد مخدر را قاچاق کنند. مرز ظاهراً تحت کنترل کامل مرزبانان ازبک که بخوبی آموزش دیده اند و معاش آنها نسبتاً زیاد است قرار دارد که منجر به کشف و ضبط مقدار زیادی مواد مخدر توسط این نیروها گردیده است هر چند که افزایش همکاریها در امتداد مرز منجر به دست آوردن اطلاعات بیشتری در رابطه با ارتباطات و مسیر های عرضه و قاچاق مواد مخدر میشود.

131. به نقل از گزارشها، در سامبر 2009، تعدادی از قاچاقچیان تاجیک در حین تلاش به قاچاق 23 کیلو هروئین به کشور ازبکستان توسط نگهبانان مرزی ازبک به هلاکت رسیدند، مصاحبه با Panjakent آژانس کنترل مواد مخدر تاجیکستان، جنوری 2010

قابل یادآوریست که مانند دیگر کشورهای منطقه، فساد اداری و رشوه دهی در مسیرهای عبور و مرور هنوز بصورت منظم اتفاق می افتد.¹³² در قضیه های مشابه زیادی، به مقامات پول داده میشود تا در عوض دست داشتن مستقیم در قاچاق مواد مخدر به فراهم نمودن زمینه عبور محموله های قاچاق کمک میکنند. مقامات ازبکستان جهت مقابله با فساد اداری¹³³ تلاش می کنند و خوشبختانه اخیراً برنامه ای جدید جهت ارتقا خدمات گمرکی راه انداخته اند.¹³⁴

شکل 14: کشف و ضبط هرویین در آسیای میانه براساس کشور در سال 2010

منبع: دفتر منطقه‌ای UNODC در آسیای میانه

ازبکستان در سال 2010 در زمینه کشف و ضبط هروئین در بین کشورهای آسیای میانه در صدر قرار داشت. همچنین تنها کشور آسیای میانه است که شاهد افزایش 25 درصدی کشف و ضبط هروئین بوده است. این افزایش نشان دهنده توانایی پولیس ازبکستان، گمرک و امنیت ملی این کشور میباشد. با تصور بر اینکه در سال 2010، 9 تن هروئین از طریق ازبکستان قاچاق گردیده است، میزان ضبط هروئین در این کشور بیشتر از 10 درصد میباشد که نسبتاً بالا است. اما میزان ضبط تریاک نسبت به هروئین بسیار ناچیز است و تقریباً بیشتر از 3 درصد میباشد. موارد کشف و ضبط هروئین معمولاً به مقدار کوچک و متوسط است (70 تا 120 کیلوگرام)، اما در سالهای 2010-2011 این کشور موفق به کشف و ضبط محموله های بزرگ هروئین (70 – 120 کیلو گرم) نیز گردید. عمده ترین مورد ضبط هروئین در سال 2010 شامل 116 کیلوگرام بود که در گمرک اویبک از وسیله ی نقلیه ای که از مرز شمالی با تاجیکستان عبور میکرد، ضبط گردید.¹³⁵ در سال 2011، 91 کیلو هروئین در شهر سمرقند ضبط گردید این محموله از تاجیکستان به مقصد فدراسیون روسیه در حرکت بود. قضیه های کشف هروئین با این مقدار ندرتاً در تاجیکستان ضبط شده و تقریباً هیچگاه در دیگر کشورهای آسیای میانه رخ نداده است. این موضوع بیانگر آن است که احتمالاً محموله های کوچک در تاجیکستان قبل از قاچاق به سمت ازبکستان به محموله های بزرگتر تبدیل میگردد.¹³⁶

قاچاق مواد مخدر از تاجیکستان، اکثراً توسط موترهای سواری و کامیون است و تا قزاقستان ادامه پیدا می کند. شماری از مسیرهای داخلی قاچاق مواد مخدر در داخل کشور وجود دارد اما تا ششکند به عنوان نقطه تمرکز به شمار میرود و بیشتر محموله ها از این شهر عبور و مرور می کند. مسیرهای خوب راه آهن و جاده ای با مزیت همجواری با اوبلاست در مناطق جنوبی قزاقستان و موارد کشف و ضبط مواد حکایت از کلیدی بودن این مسیر به عنوان مسیر اصلی قاچاق مواد مخدر به خارج از کشور میکند.

¹³² "International Logistics Centres/Nodes Network Central Asia at the Republic of Kazakhstan, Kyrgyz Republic, Republic of Tajikistan, Republic of Uzbekistan and the Republic of Turkmenistan", Progress Report Number Two, July – December 2009- 15 January 2010, <http://www.traceca-org.org/fileadmin/fm-dam/TAREP/6411/64114.pdf>

¹³³ Maksim Yeniseyev, "Fighting corruption in Uzbek Customs a major concern", Central Asia online, centralasiaonline.com/en_GB/articles/caii/features/main/2011/11/04/feature-01, 2011-11-04

¹³⁴ "Uzbekistan adopts new programme to improve customs service", 5 نوامبر 2011

¹³⁵ "Uzbek Customs officers net nearly 130 kg of heroin in three cases", 23 جون 2010
¹³⁶ بزرگترین مورد کشف و ضبط در تاجیکستان در سال 2011 وزنی معادل 31 کیلوگرام داشته است، مصاحبه با تحلیل گر CARICC، جنوری 2012

گذرگاه دیگر راه آهنی و جاده ای قاچاق مواد مخدر از منطقه دورافتاده کاراکل-پاکستن در سمت غربی منگیستو اوبلاست در قزاقستان میگذرد. اگرچه در نگاه اول ممکن است قابل درک نباشد اما این مسیر به مسیرهایی در ترکمنستان منتهی میگردد.¹³⁷ برای مدت طولانی تصور میشد که قاچاق از این مسیر عمدتاً شامل محموله های کوچک بوده که به مقصد بازار های محلی در نوار مرزی ترکمنستان قاچاق میگردد.¹³⁸ اما حالا بنظر میرسد که محموله های بزرگتر 20 تا 30 کیلویی هروئین نیز از این مسیر قاچاق میشود. در آپریل سال 2010 پولیس ازبکستان از عبور یک گروه قاچاقبر که از این مسیر استفاده میکردند جلوگیری بعمل آورد.¹³⁹ مهمتر اینکه، هیچ گزارشی مبنی بر قاچاق مواد مخدر از طرف ترکمنستان در دست نیست.

ازبکستان از بهترین ارتباطات هوایی در منطقه برخوردار است (به ضمیمه این گزارش مراجعه کنید). با وجود این، UNODC از محموله های هروئینی که از طریق هوا به کشور منتقل میشود گزارشی در دست ندارد که بیانگر این موضوع است که اکثر مواد مخدر از طریق خطوط راه آهن یا جاده از مسیر ازبکستان به قزاقستان قاچاق میگردد. در حال حاضر ازبکستان تنها کشور ترانزیت برای کالا های تاجیکستان و افغانستان میباشد که از طریق راه آهن حمل و نقل میگردد. در سال 2011، این کشور از کشف و ضبط مقدار زیادی مواد مخدر در شبکه راه آهن گزارش داد که دو سوم از کل موارد کشف و ضبط مواد مخدر در آسیای میانه را تشکیل میدهد. اکثر موارد کشف و ضبط در قطار محموله های کوچک بین 5 تا 15 کیلو گرم میباشد و هیچ موردی بیشتر از 20 کیلو نبوده است (لست موارد کشف و ضبط گزارش شده در 2011 را در ضمیمه ببینید). در سال 2009، پولیس ازبکستان مقدار 126 کیلو هروئین را ضبط نمود که از طریق خطوط راه آهن به مقصد فدراسیون روسیه قاچاق میگردد. ضبط این محموله 126 کیلویی به تنهایی از مجموع ضبط محموله های کوچک سال 2011 بیشتر می باشد. روش های مخفی سازی مواد مخدر متفاوت می باشد بطور مثال قاچاقبران مواد مخدر را در لباسها یا وسایل مسافرتی مسافران پنهان می کنند، اما بعضی قاچاقبران با مهارت خاص سقف و بدنه های کاذب جهت پنهان نمودن مواد مخدر در چمدان ها میسازند و یا هم در بین کالا های صادراتی/ وارداتی مخفی میکنند. تحلیلگران مرکز همکاری و هماهنگی آسیای میانه به این باورند که در سال 2011 موارد قاچاق غیر فردی افزایش یافته است.¹⁴⁰ این روش بشکلی است که معمولاً قاچاقبران هروئین را توسط آهن ربا به قسمت زیر بدنه کامیون ها و واگن ها میچسبانند که البته این وسایل علامت گذاری میشوند و قبل از رسیدن به مقصد شان مواد برداشته میشود.

قاچاق مواد مخدر با استفاده از خطوط راه آهن در ازبکستان به تدارکات ساده تری ضرورت دارد نسبت به جاده که احتمال برخورد آن با نیروهای تنفیذ قانون بیشتر است و از آن گذشته خطوط راه آهن از تاخیر کمتری در مرزها بر خوردار است.¹⁴¹ یکی از استثنائات در این مورد بازرسی طولانی مدت کارگران مهاجر تاجیک در قطارهای دوشنبه - مسکومیباشد. با افزایش شریک ساختن معلومات استخباراتی بین ازبکستان و تاجیکستان خطر قاچاق مواد مخدر کاهش یافته و باعث میگردد که تشریفات مرسوم اداری نیز سرعت بخشیده شود. اگرچه در حال حاضر ازبکستان بصورت جداگانه در حال توسعه و ظرفیت سازی پولیس امنیتی مرزی خویش میباشد.

تاجیکستان

بیشترین مقدار مواد مخدری که از طریق مسیر شمالی قاچاق میگردد به طور سنتی از طریق مرز تاجیکستان-افغانستان قاچاق میشده است. این موضوع در سالهای 2010-2011 نیز عمدتاً رخ داده است. بر اساس برآورد ها مقدار 75 تا 80 تن هروئین و 18 تا 20 تن تریاک در سال 2010 از طریق تاجیکستان به آسیای میانه قاچاق گردیده است، یعنی اینکه بطور متوسط روزانه حدود 200 کیلو هروئین و 50 کیلو تریاک از افغانستان به تاجیکستان قاچاق شده است. درحالیکه مقدار کشف و ضبط سالیانه مواد مخدر در تاجیکستان تنها قسمت کوچکی از میزان قاچاق سالیانه را تشکیل میدهد. در سال 2010، تاجیکستان 985 کیلو هروئین و 744 کیلو تریاک را ضبط نموده است.

باوجود این، تاجیکستان توانایی کشف و ضبط بیشترین مواد مخدر در تمام منطقه را دارا میباشد. برای مدتها مرز این کشور با افغانستان بالخصوص از نگاه جغرافیایی و ظرفیت، آسیب پذیر ترین مرز در آسیای میانه بوده است. یکی دیگر از چالش ها، موجودیت کارخانه های تولید هروئین در مناطق شمالی افغانستان در نزدیکی مرز تاجیکستان میباشد. براساس گزارش ها، هروئین کشف و ضبط شده توسط پولیس تاجیکستان، هروئین هیدروکلورید (HCL) خالص بوده و همیشه در بسته

137. "Uzbek security officers bust drug smuggling ring" ارزیابی بی بی سی، آپریل 2010

138. مصاحبه با نگهبان مرزی ترکمن، عشق آباد، نوامبر 2009

139. محموله ها از تاجیکستان عبور کرده و وارد منطقه سورخندریا شده، و بعد بسمت منطقه ی هورزم و جمهوری کرکاپاکستان رفته و از آنجا وارد ترکمنستان میشود.

140. مصاحبه با تحلیلگر مرکز همکاری و هماهنگی منطقوی آسیای میانه - جنوری 2012

ADB; "Uzbekistan; Trade Facilitation and Logistics development strategy report", 2009, p.9 141

بندی های مهر شده با نشان های مختلف از لابراتوارهای منطقه میباشند¹⁴². این بسته بندی ها مربوط به تولیدات در ولایت بدخشان بوده که عمدتاً شامل هروئین HCL میباشد.

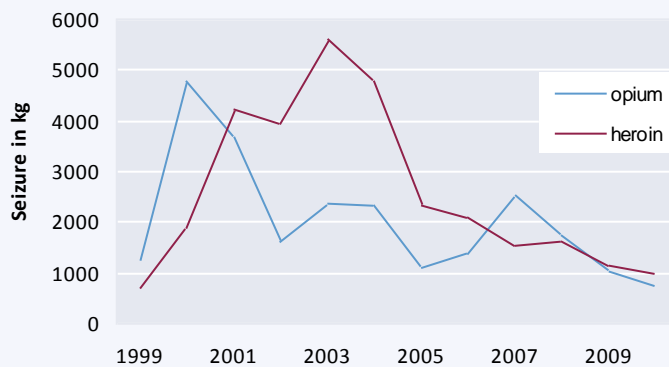
نشان هروئین "999" نشاندهنده کیفیت عالی

منبع: اداره کنترل مواد مخدر تاجیکستان

همانطوریکه در نمودار پایین نشان داده شده، کشف و ضبط هروئین در تاجیکستان بطوریکه رو به کاهش بوده است. از 2007 به این طرف ضبط تریاک نیز، هرچند بیشتر برحسب اتفاق بوده، رو به کاهش بوده است. با تحلیل اطلاعات موجود در گمرک تاجیکستان روند نسبتاً معکوسی دیده میشود که حکایت از افزایش ضبط هروئین در سال های اخیر دارد. این افزایش احتمالاً بخاطر تلاش ها جهت ظرفیت سازی نیروهای تنفیذ قانون در مسیر های قاچاق مواد مخدر در یک دهه گذشته در تاجیکستان میباشد. در نیمه اول سال 2011 مقدار کشف و ضبط مواد مخدر توسط گمرک تاجیکستان 50 درصد کاهش یافته است.

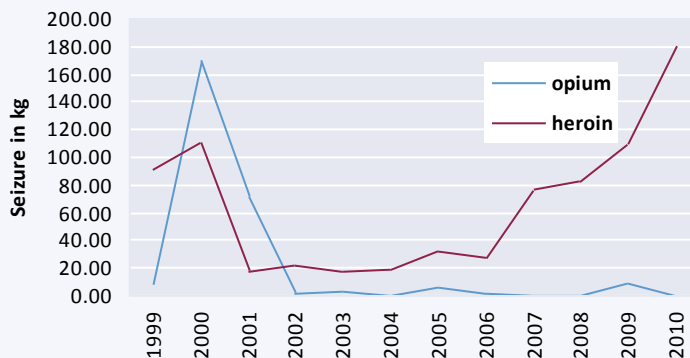
شکل 15: مجموع موارد کشف و ضبط مواد مخدر در تاجیکستان (1999-2010)

منبع: دفتر منطقه‌ای UNODC در آسیای میانه

142. مصاحبه با افسر مبارزه علیه مواد مخدر اداره کنترل مواد مخدر تاجیکستان، اگست 2011.

شکل 16: موارد کشف و ضبط هروئین و تریاک توسط اداره گمرک تاجیکستان (1999-2010)

منبع: اداره گمرک تاجیکستان

اولین خطوط محافظتی در مرز تاجیکستان شامل حدوداً 7000 تا 8000 نگهبان مستقر در مرز میباشد که 6000 آن شامل سربازان رسمی ارتش میباشد. نگهبانان مرزی به دودسته تقسیم میشوند: یک دسته سربازان جوان و کم تجربه با معاش کم¹⁴³ و عدم آمادگی نسبتاً لازم و دسته دیگر شامل افسران آموزش دیده با معاش بالا¹⁴⁴ (با معاش ماهوار \$200 تا \$400 بصورت متوسط)¹⁴⁵. در نیمه اول سال 2011 نگهبانان مرزی تاجیک شاهد 60 درصد کاهش در کشف و ضبط مواد مخدر بوده اند. بطور کلی، نگهبانان مرزی مقدار بیشتری مواد مخدر نسبت به کارمندان گمرک کشف و ضبط میکنند، که این نشان دهنده ی کارایی در امتداد مرز میباشد.

یکی از دلایل کاهش کشف و ضبط در امتداد مرز ممکن است تغییر طرز کار قاچاقچیان باشد که مقادیر کمتر را قاچاق کرده و از مسیرهای متناوب استفاده میکنند. به دلیل اشتراک زبانی، ارتباطات خوبی بین مقامات مرزی تاجیک و افغان وجود دارد. همچنین در زمینه فساد و سهولت سازی در امر قاچاق مواد مخدر نیز همکاریهای بین بعضی از این مقامات وجود دارد¹⁴⁶.

جدول 15: موارد کشف و ضبط توسط نگهبانان مرزی و گمرک تاجیکستان در هفت ماه اول 2010-2011

نگهبانان مرزی		گمرک (TC)		
2011	2010	2011	2010	
44460	111783	17415	42588	مجموع مواد ضبط شده
- 60.2 درصد		- 59.1 درصد		افزایش/کاهش (به فیصد)
25360	74977	17415	42537	هروئین
- 60.2 درصد		- 59.1 درصد		افزایش/کاهش (به فیصد)
19100	36806		0.051	تریاک خام
- 48.1 درصد				افزایش/کاهش (به فیصد)

منبع: اداره کنترل مواد مخدر تاجیکستان

143. نگهبانان پولیس مرزی ماهوار مبلغ تقریباً دو دالر آمریکائی دریافت میکنند.

144. ماهیانه \$400 دالر به دگرمن ها پرداخت میشود. برای مقامات سطح متوسط معاش کمتری داده میشود.

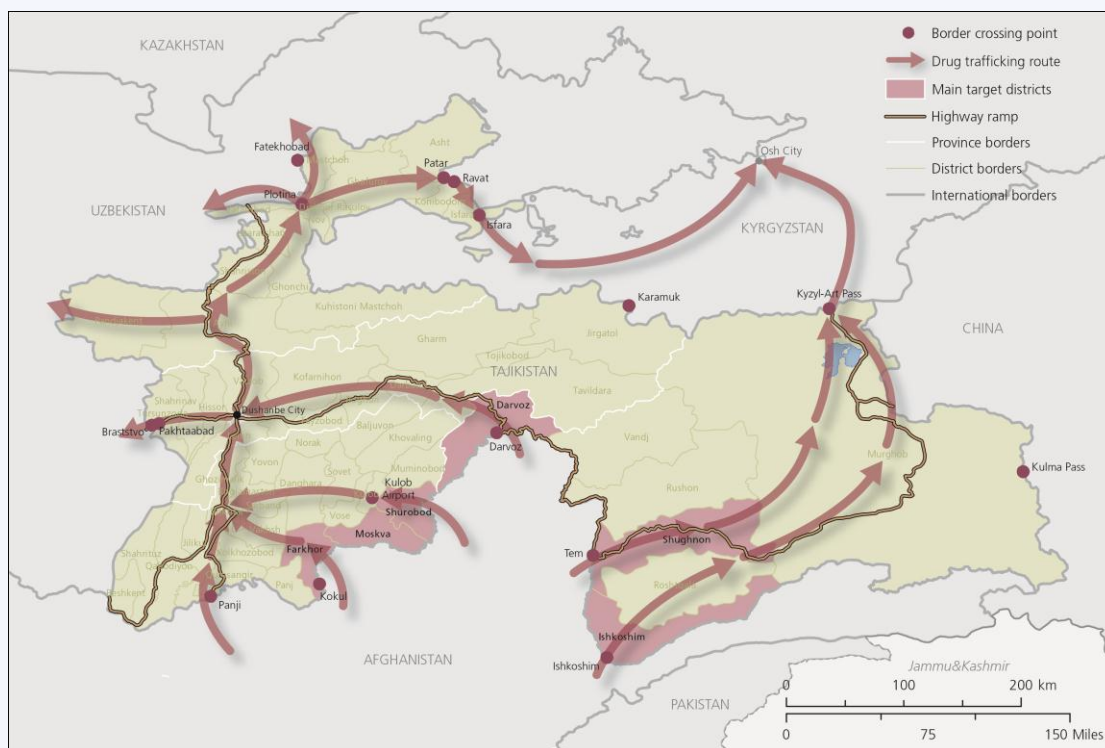
145. مصاحبه با افسر برنامه مدیریت مرز برای آسیای میانه، دشنیه، تاجیکستان، سپتامبر 2011

146. بنیاد Jamestown، تاجیکستان دچار مشکلات زیادی از مرزهای پرمنفذ افغانستان شده است، 16 جون 2011، www.unhcr.org/refworld/docid/4e5637aa2.html؛ دستیافته شده در 23 نوامبر 2011

شرایط اقلیمی، امنیتی و جغرافیایی، چالش‌های زیادی را در سرتاسر مرز افغانستان- تاجیکستان بوجود آورده است. درگیریها مسلحانه با قاچاقچیان و متجاوزان مرز اتفاق می‌افتد. ناحیه شورت آباد در ختلان ناحیه ای کلیدی برای انتقال محموله‌ها و درگیری‌های مسلحانه میباشد¹⁴⁷. در سال 2010، بیشتر از شش تن از مقامات مرزی تاجیک و کارمندان اداره کنترل مواد مخدر در درگیری‌های مسلحانه با قاچاقچیان جان خود را از دست دادند¹⁴⁸. در سال 2011، خشونت به تمام نواحی گسترش یافت. در یک هفته از ماه سپتامبر، نگهبانان مرزی تاجیک در چندین درگیری مسلحانه با قاچاقچیان مسلح در نواحی همدانی و کومسنگیر سه تن از متجاوزان را به هلاکت رساندند¹⁴⁹. ساکنان محل در این نواحی هم‌چنان قربانیان خشونت‌های ناشی از درگیری بین قاچاقچیان مواد مخدر و نیروهای دولتی هستند. آدم‌ربایی¹⁵⁰ و زورگیری نیز شایع است و مرتباً در ناحیه شورت آباد به مدت یک دهه گزارش شده است.

بیشتر محموله‌های قاچاق از ناحیه‌هایی عبور میکنند که در این نواحی نفوذ دولت افغانستان بصورت پراکنده بوده و یا بدون هماهنگی اقداماتی صورت می‌گیرد. این نواحی شامل ایشکاشیم، شوگنان، درواز، شورت آباد، همدانی و فرخار¹⁵¹ میباشد که در جوار تاجیکستان قرار دارد. دو مسیر اصلی قاچاق مواد مخدر به تاجیکستان وجود دارد که بین قسمتهای غربی و شرقی تقسیم شده است. بمحض ورود، مواد مخدر دوباره در دوشنبه بسته بندی و یکجا شده و بعداً به سمت شمال به مقصد اوش در قرقیزستان و یا بسمت غرب به مقصد ازبکستان قاچاق میشود. مقدار کمی نیز از طریق هوا به مقصد فدراسیون روسیه قاچاق میگردد.

نقشه 20: نواحی مرزی و مسیرهای مهم قاچاق مواد مخدر در تاجیکستان

منبع: اداره کنترل مواد مخدر تاجیکستان، CNPA. یادداشت: خطوط سرحدی و نام‌هایی که در اینجا نشان داده شده‌اند و القابی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی‌نماید.

147. در 2011، تقریباً 480 کیلو مواد مخدر در این منطقه کشف و ضبط گردید، مراجعه کنید به: news.tj/en/news/over-479-kilos-narcotics-seized-shouroobod-district-2010.

148. در فروری 2009، دو افسر اداره کنترل مواد کشته و سه تن از نگهبانان مرزی در این منطقه زخمی شدند.

149. Asia plus 29 سپتامبر سال 2011

150. <http://www.regnum.ru/news/1414528.html>, <http://www.regnum.ru/news/1412985.html>, <http://www.ca-news.org/news/755241>

151. دفتر ساحوی UNODC در تاجیکستان، مصاحبه با افسران ارتباطی اداره کنترل مواد در تاجیکستان، 11 جنوری 2010، مصاحبه با رئیس اداره کنترل مواد تاجیکستان، نوامبر 2009

تاجیکستان: جریان غربی و معابر مرزی

اهمیت مسیر غربی در موارد کشف و ضبط گزارش شده در ولایت ختلان به خوبی مشاهده میگردد. در سال 2010، 42 درصد از تمام مواد مخدر در ختلان کشف و ضبط شده است که عمدتاً از نواحی مرزی همدانی، شورآباد، فرخار و پیندیجی بوده است.¹⁵² یکی از نواحی مهم که در این لیست نیست ناحیه کومسنگیر است که دارای پل نیژنی-پیانج (شیر خان بندر در افغانستان) که نقطه اصلی عبور و مرور مرز افغانستان و تاجیکستان میباشد.

پل نیژنی-پیانج که تاجیکستان در سمت راست و افغانستان در طرف چپ آن قرار دارد.

منبع: UNODC

در سالهای 2007-2009¹⁵³ موارد کشف و ضبط هروئین در این مسیر ندرتاً به بیشتر از 100 کیلو رسیده و به نظر میرسد که در سال 2010 به میزان قابل توجهی کاهش یافته است. گذشته از هروئین، موارد کشف و ضبط تریاک در این مسیر در مقایسه با مجموع موارد ضبط گمرکی بسیار ناچیز است. با توجه به بوی متمایز و مشخص تریاک و اینکه چندین تن تریاک به تاجیکستان قاچاق میشود کشف و ضبط ناچیز تریاک عجیب به نظر میرسد. در امتداد مرز در ولایت کندوز، احتمالاً یکی از دلایل ضبط ناچیز هروئین و تریاک عدم موفقیت نیروهای تنفیذ قانون افغانستان و هم‌تای تاجیک شان در جلوگیری از قاچاق مواد مخدر باشد.

حدود 30 تا 40 کامیون روزانه از این مسیر عبور میکند که به برای بازرسی دقیق تعداد قابل کنترولی به نظر میرسد اگرچه کیفیت این بازرسی ها بدلیل عدم کارکرد دوامدار دستگاه اسکنر بصورت دوره ای، مشخص نمیشد.¹⁵⁴ مقامات مرزی در این مسیر به UNODC خبر داده اند که تمام کامیون ها بصورت فیزیکی بازرسی میگردد، بشمول اموال مهر و موم شده¹⁵⁵. براساس گزارش ها، این بازرسی ها باعث از دحام ترافیک در مرز میگردد حتی اگر گمرک تاجیکستان موفق به کشف و ضبط مواد مخدر در وسایل و کالا های ترانزیتی نگردد.¹⁵⁶ براساس ارزیابی که توسط مدیریت مرز مناطق شمالی افغانستان (BOMNAF) صورت گرفته، مقامات تاجیک فقط به تعداد کمی از کامیونهای غیرتاجیک اجازه عبور از جاده های این کشور را میدهند. بنابراین، اکثر آ کالای و اموال تجارتي افغانستان در نقطه صفر مرز به داخل کامیونهای تاجیک بارگیری می شوند.¹⁵⁷ از یکسو این باعث افزایش کشف و ضبط مواد مخدر میگردد و از سوی دیگر این پروسه فرصت انتقال محموله های قاچاق را نیز فراهم میکند زیرا معیار بازرسی خاصی وجود ندارد.¹⁵⁸ به نظر میرسد در مورد محموله های صادراتی و ترانزیتی تاجیکستان توجه خاصی در قسمت بازرسی صورت نگیرد زیرا نیرو های تنفیذ قانون در مرز تاجیکستان بیشتر به قاچاق مواد مخدر از افغانستان به تاجیکستان توجه میکنند که این موضوع فرصت مناسبی را برای قاچاق استیک آنیدرید از تاجیکستان به لائراتوارهای شمالی افغانستان مساعد می کند.¹⁵⁹ احتمال آن می رود که

152. گزارش اداره کنترل مواد مخدر تاجیکستان در 2010

153. مصاحبه با مامورین گمرک پیانجی، جون 2010 (2007_70 کیلو هرویین، 2008_82 کیلو هرویین، 2009_در ده ماه اول 104 کیلو و 165 گرام هرویین)

154. مصاحبه با مامورین گمرکی پیانجی، جون 2010، شعبه دفتر UNODC دفتر مرکزی در آسیای میانه در تاجیکستان، ماموریت به پل بین المللی نیژنی-پیانجی، جنوری 2010

155. دفتر UNODC دفتر مرکزی در آسیای میانه در تاجیکستان، ماموریت به پل بین المللی نیژنی-پیانجی، جنوری 2010

156. اطلاعات توسط خدمات گمرکی تاجیکستان فراهم شده است، سپتامبر 2011

157. http://www.undp.tj/files/AF_BM_EVAL_FINAL_Report_2009_09_10.pdf

158. مقامات گمرکی موظف در این پل به دفتر UNODC اظهار داشتند که وسایل نقلیه ی تجارتي از پاکستان و افغانستان به سمت معبر ترانزیتی پل حرکت کرده و در این نقطه

بارهای کامیون ها تخلیه شده و به کامیون های تاجیک منتقل میشود. هر چند که، علاوه شده است که ممکن است در صورتی که بارگیری به طول بیانجامد به راننده های افغان ویزه 15

روزه داده شود و این امری در خصوص بارهایی که مستقیماً از افغانستان به دوشنبه تاجیکستان منتقل میشود میباشد. دفتر مرکزی UNODC در آسیای میانه در تاجیکستان،

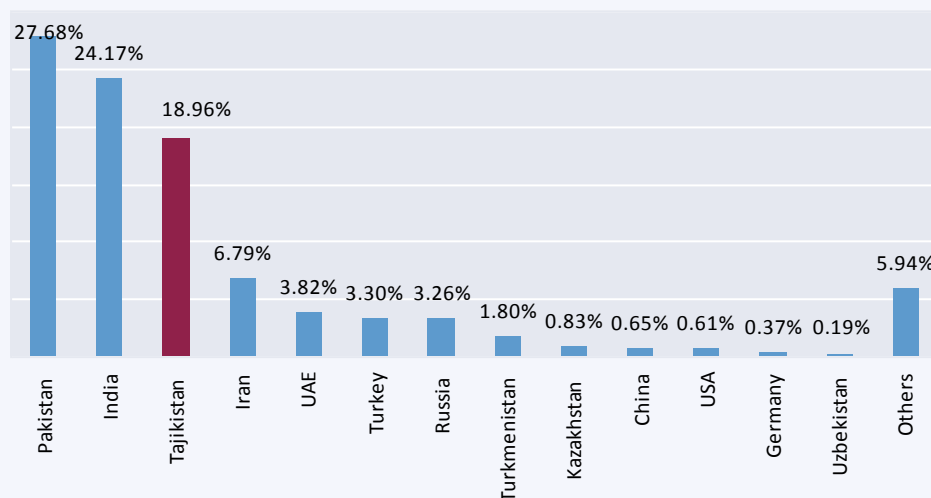
ماموریت به پل بین المللی نیژنی-پیانجی، جنوری 2010

159. "Drug dealer sentenced to 12 years in jail"، گزارش پژواک، 10 جنوری 2011

مسیر مستقیم پل نیژنی-پیانج به شهر کندوز جهت انتقال مواد شیمیایی به سمت بدخشان مورد سواستفاده قرار گیرد. به نظر می‌رسد تلاش‌هایی جهت انتقال استیک آنیدرید از دیگر کشورها به تاجیکستان برای قاچاق به دیگر نقاط جریان دارد.¹⁶⁰ هرچند که تا کنون هیچ مدرکی مبنی بر قاچاق استیک آنیدرید از تاجیکستان به شمال افغانستان به ثبت نرسیده است. در خارج از مسیر نیژنی-پیانج، وضعیت جغرافیایی منطقه مرزی افغانستان و تاجیکستان قاچاق عمده مواد کیمیاوی و استیک آنیدرید را با مشکل مواجه نموده است.

تاجیکستان بزرگترین همکار تجاری و صادراتی افغانستان در آسیای میانه می‌باشد (به تصویر پایین مراجعه کنید). به نظر می‌رسد سمت¹⁶¹ و میوه جات مهمترین کالاهای ورودی به تاجیکستان است.¹⁶² مقامات مرزی تاجیکستان حجیم بودن کالاها را دلیل وقتگیر بودن پروسه بازرسی بسته های سمنت و به چالش کشیدن این روند بیان می کنند. چالش دیگر غیرمقور بودن کشف هروئین در بسته های سمنت توسط سگهای جستجوگر و دستگاه اسکنر می‌باشد.¹⁶³ که زمینه را برای سو استفاده قاچاقچیان مساعد می‌سازد و قضیه های ضبط و کشف وجود داشته که در بین محموله های سمنت هروئین جاسازی شده است.¹⁶⁴ چنین مواردی بیانگر اهمیت و محدودیت کنترل مرز می‌باشد و مهمتر از همه اینکه شریک ساختن معلومات استخباراتی و ارزیابی خطرات نقش بسیار مهمی در جهت کنترل هر چه بهتر سرحدات بازی می کند.

شکل 17: صادرات افغانستان در سال 2009

منبع: اداره احصایه مرکزی افغانستان، مرکز تحقیق اقتصادی ازبکستان

بررسی های قبلی از پل نیژنی- پیانج توسط UNODC آشکار می‌سازد که قاچاقچیان از پل اصلی عبور نمی کنند بلکه توسط قایق از رودخانه عبور و به جاده ای که در سوی دیگر پل نیژنی- پیانج در ناحیه کومسنگیر واقع شده می‌پیوندند. در عین حال، تحقیقات در افغانستان نشان داده است که قاچاقچیان که باهم کار میکنند از مسیرهای رسمی برای قاچاق محموله های عمده هروئین استفاده میکنند. بازداشت اخیر مقامات بلند رتبه اداره مبارزه علیه مواد مخدر تاجیکستان¹⁶⁵ به اتهام همکاری با قاچاقبران مواد مخدر دلالت بر قاچاق مخفی و هماهنگ شده از مسیر رسمی میکند. خوشبختانه، چنین بازداشت‌هایی زنگ

160. "Drug dealer sentenced to 12 years in jail"، گزارش پژواک، 10 جنوری 2011
 161. بیشترین مقدار سیمان از جمهوری اسلامی ایران و پاکستان وارد میشود. به نقل از گزارشات، پاکستان حدود 50000 تن سیمان را ماهوار به تاجیکستان صادر میکند. مراجعه کنید به: "APITA counterproductive for locals: FPCCI"، The Nation, July 27 2010, www.nation.com.pk/pakistan-news-newspaper-daily-english-
 online/Opinions/27-Jul-2010/APITA-counterproductive-for-locals-FPCCI; see also Alexander Sodiqov , "Iran to build cement plans in Tajikistan"، CACI Analyst, 2 February 2011
 162. دفتر منطقوی UNODC در آسیای میانه در تاجیکستان، ماموریت به پل بین المللی نیژنی-پیانجی، جنوری 2010
 163. نمیتوان از سگهای جستجوگر مواد برای محموله های سیمان استفاده کرد زیرا استنشاق مقدار زیاد آهک به سلامتی آنها زیان آور است، دفتر UNODC دفتر مرکزی در آسیای میانه در تاجیکستان، ماموریت به پل بین المللی نیژنی-پیانجی، جنوری 2010
 164. در فبروری 2009، افسران گمرکی در پل نیژنی-پیانجی 22 کیلو هروئین و 8 کیلو تریاک خام را که بسته های سیمانی که از سوی افغانستان می آمده کشف کردند.
 165. دو افسر مبارزه علیه مواد مخدر تاجیکستان جنوبی به اتهام قاچاق مواد مخدر دستگیر شدند، Asia plus news، 17 اکتبر سال 2011

خطر را برای دیگر کسانی که در فساد مربوط به قاچاق مواد اشتراک میکنند به صدا در میآورد که میتواند عامل بازدارنده ای برای آنها باشد.

مسیر رسمی دیگر آیخانوم در ناحیه فرخار تاجیکستان است که هم مرز با ولایت تخار افغانستان میباشد. براساس گزارش های منابع پولیس بیشترین صادرات غیرقانونی به شمول مواد مخدر از این نقطه عبوری میگردد¹⁶⁶. گروههای مسلح افغان محموله های 10 تا 60 کیلویی هروئین را توسط قایق های کوچک به تاجیکستان قاچاق میکنند. این قاچاقچیان ممکن است انواع دیگر مواد مخدر را نیز قاچاق کنند، موارد کشف و ضبط مواد مخدر مخلوط مانند چرس، هروئین و تریاک در این منطقه معمول است. طبق گفته های مقامات اداره کنترل مواد مخدر تاجیکستان، قاچاقچیان در بدو ورود به مرز 5 تا 6 کیلومتر پیاده روی میکنند تا به قریه های دور دستی می رسند که در آنجا هروئین برای قاچاق به مسیر های بعدی ذخیره میگردد. براساس همین منبع، قاچاقچیان به ازای هر مرتبه عبور از رودخانه و قاچاق مواد مخدر \$200 تا \$300 دریافت میکنند¹⁶⁷. قاچاقچیان که توان مالی بیشتری دارند به نگهبانان و پولیس مرزی افغان رشوه می دهند تا امر قاچاق را سهولت بخشند. در بعضی موارد، همانطوریکه بازداشتهای اخیر در ناحیه دشت قلعه در ولایت تخار نشان میدهد، خود مقامات در قاچاق مواد مخدر دخیل هستند¹⁶⁸.

یک نوع قایق که برای قاچاق در امتداد رود پنجی (در طرف افغانستان) استفاده میشود.

منبع: UNODC

اخیرا شواهدی مبنی بر ورود شهروندان تاجیک به خاک افغانستان جهت خرید مواد مخدر موجود میباشد که این موضوع نشان دهنده همکاری و اعتماد بین قاچاقچیان دوطرف است. در اکثر موارد، معاملات بین قاچاقچیان افغان و تاجیک تلفنی صورت میگردد، پروسه ای که باموجودیت خدمات مبادل و مبادلهای ماهواره ای (مبایل ثریا) در هر دو طرف مرز باعث سهولت شده است، اما مهمتر اینکه موجودیت زبان مشترک این امر را ممکن ساخته است¹⁶⁹. زبان مشترک، بیشتر از قومیت مشترک، مهمترین فاکتور سهولت دهنده در امور قاچاق میان مرزی بین این دو کشور میباشد. همانطوریکه در پایین نشان داده شده، تاجیک ها تنها در یکی از ولسوالی های کندوز به نام علی آباد در اکثریت قرار دارند و این ناحیه با تاجیکستان مرز مشترک ندارد. در ولسوالی کلیدی امام صاحب، ازبکها از نظر تعداد و نفوذ در امر قاچاق مواد در اکثریت قرار دارند¹⁷⁰. در ولسوالی دیگری بنام قلعه زال، قوم ترکمن در اکثریت میباشد. اشتراکات زبانی به نظر متغیر مهمتری نسبت به قومیت در درک امر قاچاق در این بخش از مرز میباشد. البته منفعت طلبی انگیزه اصلی و مهمتری در این امر است.

166. مصاحبه با DEA، پولیس مبارزه علیه مواد مخدر افغانستان و UNAMA، جون 2010

167. ماموریت UNODC به کوفان ختیوپ و کولاب، 14 نوامبر 2009

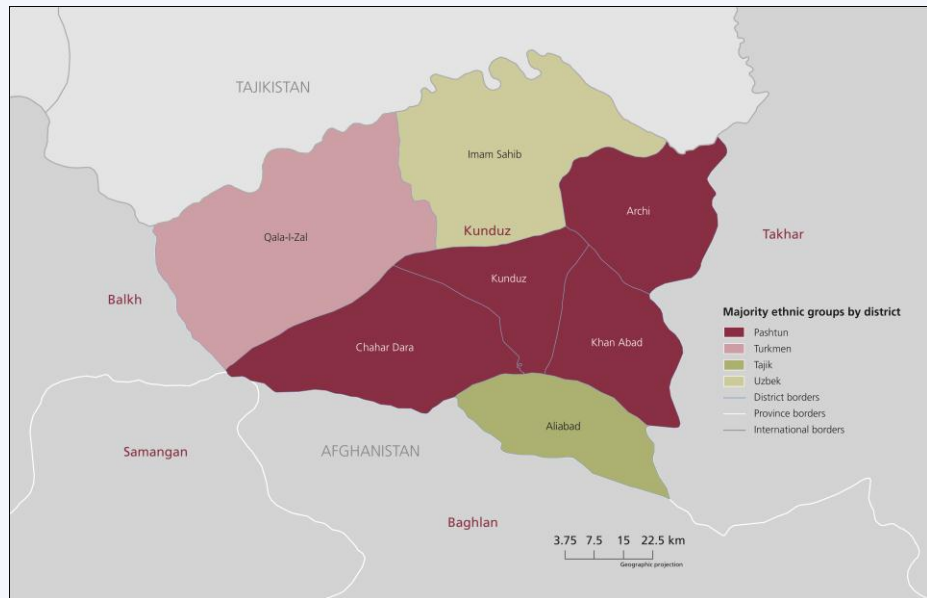
168. در 4 ژولای 2011، گروه کاری عدالت اجتماعی اعلان داشت که یک قومندان پولیس ناحیوی به همراه دوتن از زیردستانش تحت محاکمه محکمه استیناف به جرم همکاری در امر قاچاق مواد به 20 سال زندان محکوم شدند. پولیسهای مجرم در ناحیه دشت قلعه در ولایت شمالی تخار ایجاب وظیفه میکردند. آنها به جرم قاچاق 15 کیلو هروئین و استفاده سوء از صلاحیتشان بازداشت شدند.

169. ماموریت به کندوز، اپریل 2010

170. ناحیه امام صاحب تحت نفوذ اقوام ازبک بوده و قدرتمندان این ولایت نیز از میان ازبکها میباشد. مصاحبه توسط UNAMA، جون 2010

نقشه 18: ترکیب قومی در ولسوالی های ولایت کندوز

منبع: وزارت احیا و انکشاف دهات افغانستان، UNAMA، یاد داشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القابی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نماید.

فرآیند پرداخت در امتداد مرز عمدتاً یکنواخت بوده و معمولاً شامل پرداختهای نقدی میباشد. در بعضی موارد، وقتی که میان قاچاقچیان ارتباطات فامیلی موجود باشد، ممکن است مواد مخدر بطور نسبی به فروش رسد و در این موارد مقدار فروش کم میباشد. در معاملات سازمان یافته مواد مخدر بیشتر اوقات به مبلغ 100000 دالر داد و ستد صورت میگیرد که با در نظر داشت قیمت موافقت شده بین طرفین این مبلغ در حدود 35 تا 50 کیلو هروئین میباشد¹⁷¹. در بعضی موارد، قاچاقچیان تاجیک در عوض پول، وسایل نقلیه ای که گهگاهی از فدراسیون روسیه دزدی میشود را با افغان ها می فروشند. این موضوع در تاجیکستان نیز دیده شده و بر اساس گزارش های ارسال شده توسط کارمندان اداره مبارزه علیه مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) شش کیلو هروئین درجه عالی با یک عراده موتر لندکروزر معامله میگردد. در بعضی دیگر معاملات بعضی از قاچاقچیان تاجیک در ازای پول نقد، نوشیدنی های الکلی را به قاچاقبران افغان می فروشند.¹⁷²

تاجیکستان: جریان شرقی و معابر مرزی

جریان شرقی از نظر حجم تبادلات کوچکتر است که از منطقه خودمختار گورنو بدخشان (GBO) در بین نقاط مرزی تیم و شکاشم میگذرد. این مسیر سنتی قاچاق مواد مخدر به شهر اوش قرقیزستان است. منطقه خودمختار گورنو بدخشان از زمانی که استقلال خود را گرفته به نحوی تحت فشار اقتصادی و از بقیه تاجیکستان بشکلی منزوی است و دارای پولیس، ارتش و سیستم مالیاتی مستقل میباشد. منطقه خودمختار گورنو بدخشان به نحوی از دیگر مناطق تاجیکستان متمایز است و دارای هفت گروه متفاوت پامیری بوده که زبان فارسی را با لهجه مختلفی تکلم می کنند. در میان این گروهها، اسماعیلی ها (مسلمانان شیعه مذهب) پیرو آغاخان نیز میباشدند. اختلاف در میزان فقر در این منطقه با دیگر مناطق تاجیکستان کاملاً آشکار است. در مقایسه با 45 درصد مردم فقیر در دیگر مناطق تاجیکستان¹⁷³، در منطقه خودمختار گورنو بدخشان، حدود 84 درصد از مردم بطور متوسط زیر خط فقر قرار دارند. فعالیتهای اقتصادی عمدتاً دامداری و حفر معدن بوده و بیشتر ساکنان

171. مصاحبه با افسر ارتباطی اداره کنترل مواد مخدر در ولایت تخار، دوشنبه، تاجیکستان، جنوری 2011

172. از سال 2010 بدینسو افزایش چشمگیری در شمار موارد کشف و ضبط نوشیدنی های الکلی بوده است.

173. amcu.gki.tj/eng/images/stories/nds_en.pdf

این منطقه زندگی بخورونمیری دارند. این منطقه دوردست حدود 45 درصد از قلمرو این کشور را اشغال کرده اما تنها 3 درصد از نفوس را دارا میباشد (حدود 200000 نفر).

رودخانه پنج در نزدیکی مرز شکاشم با تاجیکستان در طرف راست و افغانستان در طرف چپ

منبع: UNODC

عبور و مرور از مرز در زمستان بسیار دشوار است و اکثر ترانزیت محموله ها- قانونی و غیرقانونی - در طول ماه های گرمتر صورت میگیرد. تا کنون هیچ مورد ضبط مواد مخدر از مسیر گورنو بدخشان گزارش نشده است که ممکن است به دلیل کم بودن حجم دادوستد باشد. بطور متوسط در هر هفته 5 کامیون تاجیک از این مرز عبور میکنند که مخفی سازی و انتقال مواد را مشکل میسازد. احتمال دیگر سازش و همکاری در یک یا هر دو طرف مرز میباشد.¹⁷⁴ بطور مثال، در سال 2011 اداره کنترل مواد مخدر تاجیکستان یک پولیس مرزی افغانستان را که تلاش داشت هروین را به ناحیه شغنان قاچاق کند، توقیف نمود.¹⁷⁵

شکاشم مهمترین نقطه عبور و مرور در این ولایت میباشد. این بندر شامل گمرک بوده و همچنین نقطه اتصال افغانستان به چین و قرقیزستان است. بر اساس گفته های مردم محل، عده ای از قاچاقچیان از نقاط رسمی مرز استفاده نمی کنند و ترجیح میدهند از طریق رود از مسیرهای غیرقانونی مواد مخدر را قاچاق کنند. در منطقه شکاشم رودخانه نسبتا کم عرض میشود (30-75 متر) و شدت جریان آب زیاد میگردد. عبور و مرور پیاده نیز امکان دارد و قاچاقچیان را قادر میسازد تا با محموله های کوچک و متوسط از رودخانه عبور کنند. با توجه به سهولت عبور و مرور و دورافتادگی بعضی از مناطق، این انتقالات کوچک روی هم رفته شامل مقدار زیادی مواد مخدر میگردد.

کنترل حکومت مرکزی در گورنو بدخشان بسیار ضعیف است که تاثیرات منفی بر دست آوردهای نیروهای تنفیذ قانون گذاشته است. در سال 2010، موارد کشف و ضبط در این ولایت تنها 2 درصد از مجموع مواد مخدر ضبط شده در تاجیکستان¹⁷⁶ را شامل میشود و این موضوع باعث شد اداره مبارزه علیه مواد مخدر تاجیکستان نتیجه گیری کند که ضبط مواد مخدر در منطقه گورنو کاهش یافته است.¹⁷⁷ اداره کنترل مواد مخدر تاجیکستان در این منطقه دو نماینده گی دارد اما اطلاعات استخباراتی در مورد قاچاق مواد مخدر بسیار ضعیف میباشد. در حالی که کمترین موارد کشف و ضبط در تاجیکستان را دارا میباشد، این ولایت همچنین کمترین و ثابت ترین نرخ تریاک را در تاجیکستان گزارش نموده است. این امر نشان میدهد که تریاک به صورت یکنواخت به این منطقه قاچاق میشود و نیروهای تنفیذ قانون ضعیف عمل می کنند.

174. مصاحبه با مقامات BOMNAF، دوشنبه، تاجیکستان، سپتامبر 2011

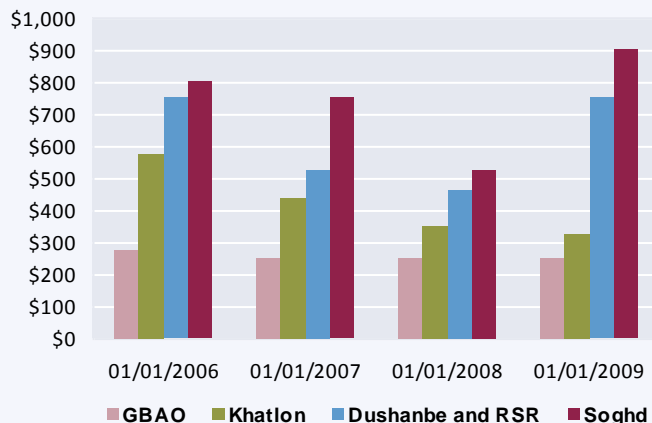
175. "Tajik police seize batch of heroin from Afghan officer"، ارزیابی بی بی سی، 22 دسامبر 2011

176. گزارش اداره کنترل مواد مخدر تاجیکستان در سال 2010

177. گزارش اداره کنترل مواد مخدر تاجیکستان در سال 2010

شکل 19: نرخ تریاک در تاجیکستان بر اساس ولایت در سالهای 2006-2009، (\$US)

اشتراکات زبانی سهولت های ارتباطی زیادی را میان قاچاقچیان افغان و تاجیک فراهم نموده است اما در گورنو بدخشان ارتباطات اسماعیلی ها¹⁷⁸ بسیار عمیقتر است و در مناطق مرزی متمرکز میباشند. این ارتباطات میان مرزی بعد از سقوط اتحاد جماهیر شوروی پیدا شد و در طول دوره بی ثباتی در هر دو کشور (بشمول جنگ داخلی در تاجیکستان) که گروههای مسلح در دو طرف مرز عبور و مرور داشتند این ارتباطات مستحکم گردید. اسماعیلی ها در افغانستان اکثریت نفوس را در مناطق مرزی واخان، شکاشم و شغنان تشکیل میدهند.¹⁷⁹ قریه های اسماعیلی نزدیک نواحی مرزی تاجیکستان مانند درواز (نزدیک مسیر خومب کلای) و شغنان (مسیر خوروگ) قرار دارد که با قریه های آنسوی مرز در افغانستان ارتباطات نزدیکی دارند.¹⁸⁰ درگیری های مسلحانه همراه قاچاقچیان در این منطقه بسیار کم رخ داده است. مواد مخدر به قریه های مرزی قاچاق و ذخیره میگردد تا برای انتقالات بعدی که معمولاً به مقصد مرغاب و مرز قرقیزستان میباشند سازماندهی شود. بر اساس گزارش ها ، قاچاقچیان انتقال دهنده در این قسمت از مرز به ازای انتقال هر کیلو هروئین 100 تا 150 دلار آمریکایی دریافت میکنند.¹⁸¹ در صورتی که قاچاقچیان از مسیرهای قانونی و یا مناطق تحت بازرسی عبور نمایند، رشوه دهی به مقامات مرزی افغان به قیمت انتقال اضافه میگردد.¹⁸²

دور افتاده بودن این مرز عبور و مرورهای غیرقانونی را سهولت بخشیده است. در سال 2009 ، شورش مخالفان دولت در شمال افغانستان به تاجیکستان سرایت کرد و جنگجویان خارجی و تاجیک به رهبری ملا عبدالله¹⁸³ از مرز عبور کرده و داخل منطقه خود مختار گورنو در بدخشان تاجیکستان گردیدند.¹⁸⁴ جنگجویان مخالف دولت به مناطق مرکزی درواز و مناطق شرقی (ساحه شیباید) تاجیکستان و به محله تاجیک آباد نیز هجوم برده و حتا به ولایت باتکن قرقیزستان نیز داخل شدند. این ناامنی ها و حملات هیچگونه ارتباطی با قاچاق مواد مخدر نداشته بلکه بالعکس به افزایش حضور پولیس و ارتش در منطقه می انجامد و این امر عبور و مرور را برای قاچاقچیان مواد مخدر مشکل می سازد. هرچند که این موضوع بیانگر نفوذ پذیری به بخشهایی از مرز تاجیکستان و قرقیزستان است (به قسمت بعدی در مورد قرقیزستان مراجعه کنید).

تاجیکستان در سال بعدی نیز به وضعیت اضطراری روبرو شد. در 23 آگست 2010 تعداد 25 نفر بشمول شهروندان افغانستان، ازبکستان و فدراسیون روسیه موفق به فرار از زندان دوشنبه شدند. اکثر این زندانیان فراری به جرم فعالیت های

178. از نظر مقامات دوشنبه پامیری ها قوم تاجیک میباشند اما آنها عمدتاً به عنوان قومیتی دیگر شناخته میشوند و از نگاه زبان، مذهب و فرهنگ با تاجیک ها تفاوت دارند. زبانهای پامیری شاخه ای از زبانهای جنوب شرقی ایران میباشد. بر علاوه، در حالی که بیشتر تاجیک ها سنی مذهب میباشند، پامیری ها از پیروان اسماعیلی که شاخه ای از مذهب شیعه در اسلام میباشد هستند. آنها در زبان خودشان خود را بدخشانی و یا پامیری مینامند. به دلیل نانوشته بودن زبانهای پامیری، پامیری ها در زندگی روزمره از زبان تاجیکی استفاده میکنند. پامیری ها اکثراً در ولایت خودمختار گورنو بدخشان زندگی میکنند، و به چند دسته از گروه های زبانی تقسیم شده اند: در قسمتهای غربی و مرکزی زبانهای شوگنابیس و وخی، و دروزی و یازگلامی در شمال. به حقوق گروههای اقلیتی بین الملل مراجعه کنید، کتاب راهنمای جهانی از اقلیتها و مردمان بومی تاجیکستان، پامیری ها، 2008 ،
[http://www.unhcr.org/refworld/docid/49749c9e37.html accessed 23 November 2011]

179. گزارش منطقه ای SMU بدخشان، واحد ارزیابی و تحقیقاتی افغانستان، 2001، www.unhcr.org/Uploads/EditionPdfs/001-SMU%20Area%20Report-Badakhshan.pdf

180. ارزیابی مرزی دفتر مرکزی UNODC در آسیای میانه، سپتامبر 2006

181. مصاحبه AOTP در بدخشان همراه همراه پولیس مبارزه علیه مواد مخدر افغانستان

182. ماموریت UNODC در کندوز (اپریل 2010)، بدخشان

183. http://www.bbc.co.uk/russian/international/2011/04/110418_mullo_adullo.shtml

184. مصاحبه دبیرتمنت امنیت سازمان ملل در تاجیکستان

تروریستی و یا همکاری با جنبش های تندرو محکوم شده بودند. براساس گفته تحلیل گران مرکز هماهنگی و معلوماتی آسیای میانه عملیات های وسیع ضد دهشت افگنی که به تعقیب آن انجام شد نتیجه منفی بر تلاشهای مبارزه علیه مواد مخدر داشت در حالیکه این عملیات میتوانست در ربع سوم و چهارم سال 2010 صرف مبارزه علیه قاچاق مواد مخدر گردد.¹⁸⁵

در سال 2011 تاجیکستان درگیر عملیاتی ضد آشوبگری بشمول حملات انتحاری بوده است. براساس گفته های معاون دادستان عالی تاجیکستان، از جمله 196 نفر شورشی 168 نفر آنها مجرم شناخته و محکوم به زندان گردیدند که اکثریاداشت شدگان اعضای جنبش اسلامی ازبکستان بوده اند.¹⁸⁶ این آمار بیانگر افزایش فعالیت شورشیان نسبت به سال 2010 میباشد. در سال 2010 تعداد بازداشت شدگان جنبش اسلامی ازبکستان 38 نفر بود.¹⁸⁷ مقامات اداره کنترل مواد مخدر تاجیکستان از بازداشت چندین قاچاقچی که اعضای جنبش اسلامی ازبکستان بوده اند خبر میدهد.¹⁸⁸ اگرچه این خبر هنوز بطور رسمی تایید نشده است.

تدارکات منطوقی

هنگامی که محموله های قاچاق از مرز افغانستان و تاجیکستان عبور میکند، برخی از این محموله ها مستقیماً به مقصد فدراسیون روسیه به مسیر خود ادامه میدهند اما بیشتر محموله های کوچک و متوسط در شهر دوشنبه¹⁸⁹ و یا مناطق شمالی تاجیکستان دوباره بسته بندی و ذخیره میشوند که این موضوع با کشف و ضبط محموله های بزرگ مواد مخدر تائید میشود از آنجائیکه بیشتر این محموله های بزرگ مواد مخدر در داخل شهر دوشنبه ضبط میگردد نه در سرحدات. این محموله های مواد مخدر بعداً به مقصد قیرقیزستان و یا ازبکستان قاچاق میگردد. مسیرهای مهم زمینی که از دهه 1990 بدینسو مورد استفاده قرار گرفته اند به ترتیب اهمیت قرار ذیل میباشد:

- ولسوالی پینج ← شهر کورگان طیوب ← شهر دوشنبه ← شهر خجند ← اصفارا ← باتکنت (قیرقیزستان) ← شهر اوش
- ولسوالی شروط آباد ← شهر کولیاب ← شهر دوشنبه ← شهر خجند ← اصفارا ← باتکنت (قیرقیزستان) ← شهر اوش
- شغنان ← مرغاب ← شهر سری تاش (قیرقیزستان) ← شهر اوش
- درواز ← مرغاب ← شهر سری تاش (قیرقیزستان) ← شهر اوش
- شروط آباد ← کولیاب ← دوشنبه ← گرم ← باتکنت ← باتکنت (قیرقیزستان) ← اوش
- پینج ← شهر کورگان طیوب ← شهر دوشنبه ← ازبکستان

اگرچه این محموله ها عمدتاً از طریق شبکه های جاده ای انتقال داده میشوند، موارد کشف و ضبط در قطارها نیز رو به افزایش بوده است.¹⁹⁰ بزرگترین محموله ضبط مواد مخدر تاجیکستان در سال 2010 شامل 119 کیلو هروئین میباشد که در ولایت شمالی سغد در قطاری که به مقصد سننز پیتزربرگ روسیه¹⁹¹ در حرکت بود، کشف و ضبط گردید. خطوط راه آهن مستقیماً از کولاب به مسکو نیز مورد استفاده قاچاقبران قرار می گرفته است.¹⁹² قطارهای تاجیکستان از طریق ازبکستان عبور میکنند، مسیری که اکثر موارد کشف و ضبط در مقایسه به مبدا در تاجیکستان یا مقصد در قزاقستان اتفاق بیفتد (قسمت مربوط به ازبکستان را ببینید). فدراسیون روسیه نیز از کشف و ضبط هروئینی که توسط قطار از تاجیکستان انتقال داده میشود، گزارش می دهد. طی عملیات مشترک مقامات اداره کنترل مواد مخدر تاجیکستان و اداره فدرالی کنترل مواد مخدر روسیه (FDCS)

185. مصاحبه با تحلیل گر مرکز هماهنگی و معلوماتی منطوقی آسیای میانه، جنوری 2012

186. اطلاعات توسط دیپارتمنت امنیت سازمان ملل فراهم شده است، دوشنبه، تاجیکستان، 23 جنوری 2012

187. "اعضای فعال جنبش اسلامی ازبکستان بازداشت شدند"، 23 دسامبر 2010، en.ca-news.org/news/275151

188. Tim Gaynor, "Analysis - Shifting Afghan drug trade threatens Central Asia", January 18, 2011, uk.reuters.com/article/2011/01/18/uk-afghanistan-drugs-analysis-idUKTRE70HIR620110118

189. دفتر مرکزی اداره مبارزه علیه مواد مخدر در آسیای میانه، تاجیکستان. از شهر دوشنبه تا این پل سه و نیم ساعت با موتر فاصله است که تقریباً 210 کیلومتر فاصله میباشد. در امتداد این جاده پایگاه پولیس قرار دارد که جهت مبارزه با جرایم سازمان یافته و قاچاق مواد مخدر فعالیت میکنند.

190. "Tajik police seize large shipment of heroin on train bound for Russia"، ارزیابی بی بی سی، می 2000

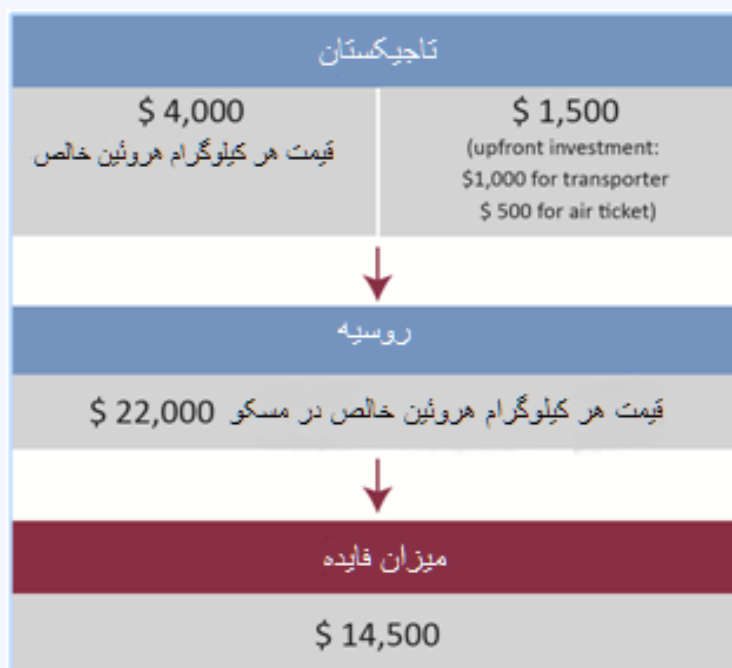
191. دفتر مرکزی اداره مبارزه علیه مواد مخدر و جرم سازمان ملل در تاشکند- 2010

192. این قطار از ایستگاه کزانیسکی مسکو به سمت کولاب در روزهای سه شنبه و جمعه مسافرت میکند.

موفق شدند مقدار 300 کیلو مواد مخدر شامل 179 کیلو هروئین و یک کیلو تریاک را در سنتز پیتزبرگ کشف و ضبط کنند. یکی دیگر از موارد قابل ذکر شامل ضبط مقدار 80 کیلو هروئین در ماه اگست 2009 از قطار دوشنبه - مسکو میباشد¹⁹³ که توسط کارمندان گمرک آستراخان ضبط گردید. مقداری از مواد مخدر از تاجیکستان و روسیه به اروپا قاچاق میشود. در اکتبر سال 2011 دو محموله هر کدام شامل 5 کیلو هروئین در قطار بارکشی که از تاجیکستان به مقصد های مختلف در اروپا و از جمله کشور لیتوانی در حرکت بود، کشف و ضبط گردید.¹⁹⁴

بالاخره، قسمتی از مواد مخدر از طریق هوا به فدراسیون روسیه و دیگر نقاط قاچاق میگردد. این روش معمولاً شامل قاچاق مقادیر کمی هروئین بسیار خالص (نیم تا یک کیلو) میباشد که قاچاقبران در بطن خویش مخفی میکنند و یا درچمدان مسافرتی خویش (مقدار یک الی پنج کیلو) ماهرانه پنهان می کنند.¹⁹⁵ مسافرت هوایی برای قاچاقبران از نظر تدارکاتی نسبت به یک مسافرت طولانی زمینی راحتتر است هر چند که هزینه آن بیشتر و قابل ملاحظه است بطور مثال مبلغ 1000 دلار برای انتقال دهنده و مبلغ 800-1000 دلار برای بلیط هواپیما تا فدراسیون روسیه پرداخت میگردد. اما با این حال سود آن بسیار قابل توجه است چون یک کیلوگرام هروئین لا اقل به قیمت 20000 دلار (به نرخ عمده) در مسکو بفروش میرسد در حالیکه یک کیلوگرام هروئین در تاجیکستان 4000 دلار می باشد. در سال 2009 از قاچاق یک محموله هروئین به فدراسیون روسیه جلوگیری بعمل آمد، در صورتیکه این محموله به فدراسیون روسیه قاچاق میگردد، قاچاقبر مبلغ خالص 280000 دلار منفعت می برد.¹⁹⁶

شکل 20: سود بدست آمده از یک کیلو هروئین که از طریق هوا به فدراسیون روسیه قاچاق میگردد

¹⁹³ خبرنامه مرکز هماهنگی و معلوماتی آسیای میانه - شماره 57

¹⁹⁴ <http://www.regnum.ru/news/society/1450057.html>

¹⁹⁵ یک انتقال دهنده مواد مخدر از تاجیکستان کوشش کرد تا بیش از 5 کیلوگرام هروئین را به مسکو که در سیب های مصنوعی مخفی گردیده بود قاچاق می شد، انتر فکس، 1 جولای 2011

¹⁹⁶ مسئولین گمرک تاجیکستان 14 کیلوگرام هروئین را در میدان هوایی دوشنبه ضبط کردند RF----27 فیروزی 2009

قاچاق از طریق هوا در حدود 8-10 درصد از کل قاچاق به فدراسیون روسیه را تشکیل می دهد. تقریباً 80 درصد هروئین قاچاق شده به روسیه از طریق هوا از تاجیکستان قاچاق میگردد. بر علاوه پرواز های بین المللی از تونل کیورگان و خجند (جهت معلومات بیشتر به ضمیمه این گزارش مراجعه کنید) هفته دو پرواز از کلاب، در تاجیکستان جنوبی به مسکو صورت میگردد. بیشترین پرواز های بین المللی از شهر دوشنبه به پنج شهر فدراسیون روسیه و همچنان قزاقستان، ایران، دوبی، چین و ترکیه بطور مستقیم می باشد. اکثریت پرواز های عامل مواد مخدر در آسیای میانه اخیراً از تاجیکستان سرچشمه می گیرد. بیکاری گسترده و حقوق پائین در تاجیکستان باعث افزایش تعداد انتقال دهنده مواد مخدر از طریق هوا در این کشور گردیده است. حد اوسط معاش ماهوار در تاجیکستان \$100 امریکائی می باشد، در حالیکه انتقال یک محموله مواد مخدر در هر پرواز الی 1000 دالر دستمزد دارد. این تفاوت فاحش بین فعالیت مشروع و نا مشروع بطور یکسان انگیزه زیادی برای افراد شاغل و بیکار بوجود میاورد. قاچاقبران اولتر از همه زنان بیکار¹⁹⁷ را مورد هدف قرار می دهند، چون این قشر جامعه در تاجیکستان بطور خاص آسیب پذیر می باشند. چه از طریق هوا، قطار و یا موتر فساد نقش عمده را در آماده ساختن راه های قاچاق مواد مخدر به تاجیکستان و دیگر نقاط بازی می کند که واضح است مبلغ هنگفت پولی که رد و بدل میگردد، مشوق اصلی است. بر اساس برآورد های اداره مبارزه علیه مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) در سال 2010 قاچاقبران آسیای میانه مبلغ 1.4 میلیارد دالر از فروش هروئین سود خالص بدست آورده اند. بیشتر این سود به حیب قاچاقبران تاجیک رفته است با در نظر داشت اینکه بیشتر قاچاق از این کشور صورت گرفته است. اقتصاد در تاجیکستان به دو جریان بستگی دارد، جنس و پول نقد، زمانیکه دو جنس مهم صادراتی تاجیکستان (المونیم و پخته) با تجارت مواد مخدر مقایسه میگردد، ارزش تجارت مواد مخدر از این دو جنس بیشتر است، بطور مثال، ارزش صادرات مجموعی المونیم که بیش از 50 درصد مجموع صادرات را تشکیل میدهد به 589 میلیون دالر می رسد.¹⁹⁸ منبع عمده دیگر عایداتی در تاجیکستان انتقالات پولی (2.40 میلیارد دالر در سال 2010)¹⁹⁹ است که با رکود اقتصادی فدراسیون روسیه و قزاقستان، بسیار متاثر گردیده است²⁰⁰. به دلیل اینکه منبع عواید اقتصادی در تاجیکستان بسیار محدود است، به سادگی میتواند مشاهده نمود که چگونه اقتصاد تاجیکستان وابسته به مواد مخدر گردیده است. در مناطق محروم و فقیر نشین مانند منطقه خود مختار گورنو بدخشان و ختلان²⁰¹ پول قاچاق مواد مخدر احتمالاً یک منبع اولیه درآمد برای این قشر منزوی است.

اقتصاد تاجیکستان روبه رشد است ولی نه به آن سطحی که بتواند توسعه عظیم ساختمانی شهر را تضمین نماید. ناظرین عقیده دارند که پول مواد مخدر بطور غیر عادی باعث افزایش قیمت زمین در شهر دوشنبه و دیگر ولایات گردیده است. سایر علایم ثروت گراف، خانه های مجلل و وسایط سواری گران قیمت است که کارمندان دولت دارند²⁰². فساد فراگیر و گسترده هم چنان باعث ایجاد فاصله بین مردم با پولیس و سیاستمداران گردیده است. تقریباً نیمی از جمعیت تاجیکستان بر این عقیده اند که اکثریت کارمندان دولت رشوه می گیرند.²⁰³ بنابر یک سروی نظر سنجی عمومی که اخیراً برگزار گردید، ادارت تنفیذ قانون بحیث فاسد ترین نهاد دولتی در تاجیکستان شناخته شده که متأسفانه اداره مبارزه با فساد اداری نیز شامل لست نهاد های فاسد میگردد.²⁰⁴ این امر در عملکرد پولیس نقش آشکاری داشته چنانچه افسران پولیس مکرراً از شناسایی هویت قاچاقبران عمده مواد مخدر خبر داده اند. ولی توضیح نمی دهند که چرا این افراد را دستگیر نمی کنند. بیشتر افرادی که تا کنون دستگیر شده اند شامل قاچاقبران جزئی و یا هم انتقال دهندگان خیلی فقیر می باشند.

¹⁹⁷ مصاحبه، تحلیل گر DCA، دوشنبه، تاجیکستان، اگست 2011

¹⁹⁸ News.tj/en/news/value-tajikistan-s-aluminum-exports-decreases-some-us500-mln-2009

¹⁹⁹ مصاحبه، بانک جهانی، دوشنبه، تاجیکستان، سپتمبر 2011 (انتقالات پول "مگرنه به تاجیکستان دیده شود، توانمندی برای پس انداز ها سرمایه گذاری اقتصادی و محصولات موجوده مالی برای جلب و جذب انتقالات پولی،" سازمان بین المللی کار

گزارش شماره TJ-54677 جمهوری تاجیکستان یادداشت اقتصادی کشور، جستجوی تاجیکستان برای رشد، تشویق سرمایه گذاری خصوصی، جنوری 2011، کاهش فقر و واحد مدیریت اقتصادی اروپا و حوزه آسیای میانه

²⁰¹ شیوخ فقر در تاجیکستان در منطقه ی خود مختار - گورنو بدخشان (GBO) و مناطق ختلان در بلند ترین سطح (بالترتیب 62 و 54 فیصد در 2009) بوده و پائین ترین در دوشنبه (34 فیصد) بوده است؛ بانک جهانی دیده شود "سند پروگرام انجمن انکشاف بین المللی برای یک قرصه بلا عوض بالغ بر 4,6 میلیون SDR معادل 10 میلیون دالر امریکائی" جمهوری تاجیکستان برای یک پالیسی گرنه انکشاف پروگرامی پنجم" گزارش شماره 59123 - TJ، 6 می 2011.

²⁰² حد اوسط مزد ماهوار مامورین دولتی در تاجیکستان به 110 دالر بالغ می گردد در حالیکه از مامورین عالی رتبه تقریباً \$500 می باشد؛ مزد متوسط ماهوار مامورین که کمی

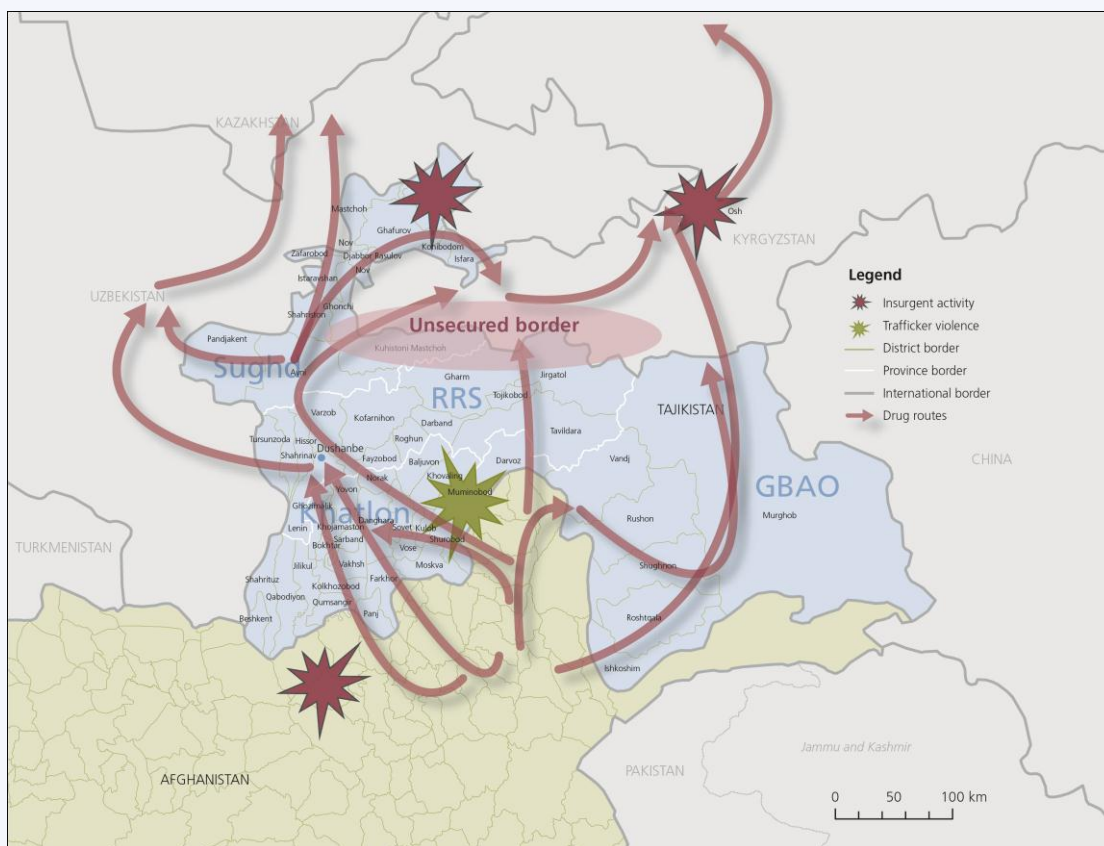
بیش از 500 سومونی بالغ می گردد. Asia Plus 13 اپریل 2011

²⁰³ فساد در تاجیکستان، نظر عامه" مرکز مطالعات ستراتیژیک تحت نظر رئیس جمهور تاجیکستان و UNDP تاجیکستان، 2011

²⁰⁴ فساد در تاجیکستان، نظر عامه" مرکز مطالعات ستراتیژیک تحت نظر رئیس جمهور تاجیکستان و UNDP تاجیکستان 2011

این در حالیست که تاجیکستان در بخش حکومت داری خوب، کاهش فقر²⁰⁵، اصلاحات پولیس²⁰⁶ و مدیریت سرحدات²⁰⁷ به پیشرفت هائی نایل گردیده است. از سال 2004 به این طرف اداره کنترل مواد مخدر تاجیکستان (DCA) افسران رابط خویش را در مرز شمالی افغانستان مقرر کرده و چند عملیات مشترک با پولیس مبارزه علیه مواد مخدر افغانستان (CNPA) موافقانه انجام داده است. خوشبختانه توقیف کارمندان سطح متوسط به اتهام قاچاق مواد مخدر بطور روز افزون گزارش داده می شود.²⁰⁸ فساد اداری نیز به صورت یک مشکل عمومی در سطوح بالا تصدیق گردیده است. مرکز مطالعات استراتژیک زیر نظر رئیس جمهور تاجیکستان مشترکاً با برنامه انکشافی سازمان ملل در سال 2011 سروی فساد اداری را انجام دادند. بدون شک تاجیکستان تنها کشوری نیست که با فساد اداری دست و پنجه نرم می کند، کشور های دیگر منطقه نیز با این مشکل مواجه هستند. فقر، حکومت داری ضعیف و خشونت ناشی از افراط گرایی شرایط تاجیکستان را شبیه کشور همسایه قرقیزستان ساخته که مقصد عمده مواد مخدر ترانزیت شده از تاجیکستان می باشد.

نقشه 21: مسیر های قاچاق مواد مخدر، نا امنی و بخش های آسیب پذیر مرز تاجیکستان و قرقیزستان

منبع: UNODC، DCA تاجیکستان، یادداشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القابی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نماید.

²⁰⁵ بانک جهانی "سند پروگرام انجمن انکشاف بین المللی برای یک قرضه بلا عوض 4,6 میلیون SDR (معادل 10 میلیون دالر امریکائی) جمهوری تاجیکستان برای یک انکشاف پروگرامی پالیسی گرننت پنجم" گزارش شماره TJ,6-59123 می 2011.

²⁰⁶ مصاحبه با OSCE تاجیکستان، سپتمبر 2011

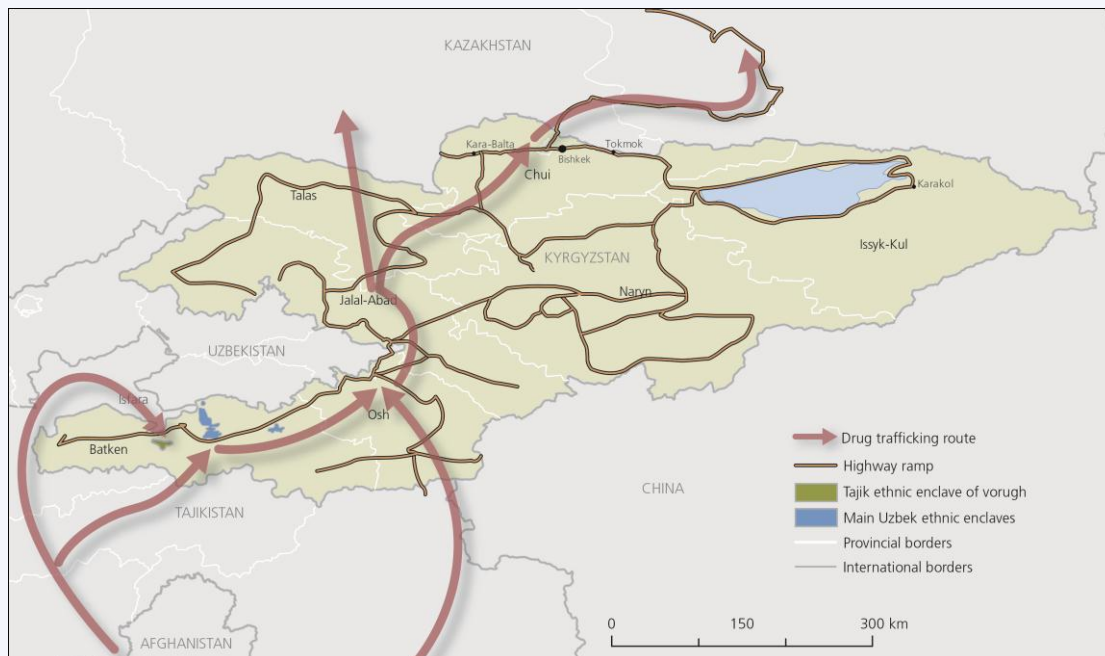
²⁰⁷ گزارش کشوری، وزارت خارجه ایالات متحده در مورد تروریسم (2010)

²⁰⁸ توقیف 3 مامور عالی رتبه پولیس تاجیکستان در قضیه قاچاق مواد مخدر "، 16 جنوری 2012،

<http://www.universalnewswires.com/centralasia/security/viewstory.aspx?id=11164;> "B"، 2012، www.ca-news.org/news/87

قاچاق مواد مخدر به قرقیزستان

نقشه 22: مسیر های اصلی قاچاق مواد مخدر و مجراهای عبور و مرور در قرقیزستان

منبع: UNODC یاد داشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القابی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نمایند.

بیشترین قسمت مرز بین قرقیزستان و تاجیکستان نا هموار است که کنترل آن را با مشکل مواجه نموده است. آسیب پذیرترین قسمت این مرز در ولایت سوغد تاجیکستان شمالی قرار دارد. از دوشنبه بیشترین مقدار مواد مخدر به طرف ولایت سوغد و ولسوالی اسفاره قاچاق میگردد. بر علاوه نقش آن منحصیث یک نقطه عبور و مرور مواد مخدر، ولسوالی اسفاره شاهد حضور اعضای جنبش اسلامی ازبکستان (IMU) و دیگر خشونت های ناشی از افراط گرایی در سال های اخیر بوده است. این ولسوالی هم چنان محل برخورد های قومی داخلی می باشد.²⁰⁹ چه از اسفاره و یا دیگر ولسوالی ها بسیاری از مواد مخدر به ولایت بتکن در قرقیزستان سرازیر می شود. این ولایت قرقیزستان یکی از راه های مهم عبور محموله های مواد مخدر و منطقه مورد منازعه است که 430 کیلومتر منطقه مرزی را در بر می گیرد.²¹⁰ در بعضی قسمت ها نقطه مرزی اصلا وجود ندارد و این منطقه هم در کنترل نیروهای پولیس مرزی نیست.²¹¹ بر اساس گزارش اخیر اداره انکشافی سازمان ملل (UNDP) خطوط مرزی نا مشخص باعث دستپاچگی در بین ادارات تنفیذ قانون گردیده است²¹² و بدیهی است که شهروندان تاجیک برای عبور از مرز قرقیزستان ضرورت به ویزه ندارند.²¹³ بر علاوه قاچاق مواد مخدر، قاچاق نفت نیز در این منطقه از مرز اتفاق می افتد. بر اساس گزارش ها روزانه مقدار 1000 تن نفت از این مرز قاچاق میگردد.²¹⁴ تعداد نگهبانان مرزی قرقیزستان در امتداد مرز دو تا سه برابر نگهبانان مرزی تاجیکستان میباشد.²¹⁵

²⁰⁹ عامل بالقوه برای صلح و تهدید کشمکش: تحلیل انکشافی نقاط عبور سرحدی در ولسوالی اسفاره جمهوری تاجیکستان (و انوخ، چور خور سرخ، شوراب) و ولسوالی بتکین جمهوری قرغز (Tatryr, Ak-Sai-Ak) و سمر کندک) UNDP جولای 2011.

²¹⁰ بطور مکمل 650 کیلومتر از جمله 970 کیلومتر سرک به امتداد قرقیز-تاجیک متنازع فیه می باشد.

²¹¹ مصاحبه با نگهبانان سرحدی قرقیز، بشکک قرقیزستان، سپتمبر 2011

²¹² عامل بالقوه برای صلح و تهدید کشمکش: تحلیل انکشافی نقاط عبور سرحدی در ولسوالی اسفارا جمهوری تاجیکستان (و انوخ، چورخوه، سرخ، شوراب) و ناحیه بتکین جمهوری قرغز (Tatryr, Ak-Sai-Ak) و سمر کندک) UNDP جولای 2011.

²¹³ مصاحبه با نگهبانان مرزی تاجیکستان، دوشنبه، جون 2010

²¹⁴ قرقیزستان مرکزی را برای متوقف ساختن قاچاق نفت ایجاد کرده است.

²¹⁵ 90 فیصد واردات مواد سوخت تاجیکستان بر فدراسیون روسیه متکی است و به تعقیب تحمیل محصول جدید صادراتی توسط روسیه قاچاق آن بر چیده شده است.

ولی این در حالیست که نهبانان مرزی هر دو کشور متهم به فساد اداری هستند.²¹⁶ در ولایت بتکین ادارات تنفیذ قانون قیرقیزستان قریه و روغ تاجیکستان را منحیث منقطه عمده حمل و نقل مواد مخدر بطرف شهر اوش شناسائی نموده اند. واضح است که پولیس قیرقیزستان اجازه عملیات در منطقه و روغ را ندارد چون از نظر اداری مربوط به سرزمین تاجیکستان است هر چند که به این کشور متصل نیست. شاید روی همین دلیل باشد که این منطقه منحیث پناهگاه گروه های شورشی مورد استفاده قرار میگیرد که در سال 2009 نیز از همین منطقه گروه های شورشی حملاتی را در تاجیکستان سازماندهی کردند.²¹⁷

مسیر دیگر قاچاق از تاجیکستان شرقی گذشته و با عبور از منطقه کوهستانی پامیر در بوردوبره جنوب غرب قیرقیزستان داخل میشود. این مسیر قبل از رسیدن به شهر اوش از شهرک ساری تاش عبور میکند که با بوردوبر 229 کیلومتر فاصله دارد.

بیشتر هروئینی که از طریق تاجیکستان قاچاق میگردد به شهر اوش در قیرقیزستان داخل میشود. به طور سنتی بیشترین مقدار مواد مخدر ضبط شده در قیرقیزستان در این شهر صورت میگیرد. بر علاوه نقش آن بحیث یک نقطه تمرکز مواد مخدر، این شهر منطقه استخدام افراط گرایان و شورشیان نیز میباشد. بطورمثال در اکتبر سال 2011 چندین عضو جنبش اسلامی ازبکستان IMU و اعضای جنبش اتحاد جهاد اسلامی (IJU) در این شهر دستگیر شدند.²¹⁸ اکثر دستگیرهای شورشیان در قیرقیزستان جنوبی در شهر های اوش، بتکین یا جلال آباد اتفاق می افتد.²¹⁹ از دیر زمانی به این طرف گزارشها حاکی از آن است که تجارت مواد مخدر در قیرقیزستان تجارت اسلحه و فعالیت های جنبش اسلامی ازبکستان و دیگر گروه های هم فکر را تمویل می کند. نهاد های تنفیذ قانون قیرقیزستان نسبت به این احتمال بسیار حساس هستند مخصوصاً زمانیکه مربوط به ولایت بتکین می شود هر چند که تا کنون نتوانستند مدرکی بر خلاف این احتمال ارائه کنند. در بعضی موارد ضبط مواد مخدر، اوراق و اسناد افراط گرایان نیز بدست آمده است هر چند که این اسناد نمی تواند باعث گردد در زمینه به نتیجه قطعی رسید.²²⁰

مواد مخدر از شهر اوش از طریق ولایت شمالی تالاس به شهر تراز در قزاقستان قاچاق میگردد و از آنجا از طریق شاهراه عمومی به مرکز کشور در بیشکیک انتقال داده میشود. زمانیکه مواد مخدر به بیشکیک میرسد، از آنجا با سو استفاده از تجارت قانونی، مواد مخدر به فدراسیون روسیه قاچاق میگردد. بسته های هروئین در موتر های شخصی مخفی می گردد که بصورت گروهی حرکت می نمایند و در پیشروی موتر های عامل مواد مخدر، موترهای دیگر در حرکت هستند تا وضعیت راه ها را بررسی و در صورت لزوم توجه نیروهای تنفیذ قانون را منحرف کنند. مقامات تنفیذ قانون قزاقستان موانع سیم خاردار در قسمت های پرنفوس مرز قزاقستان - قیرقیزستان نصب نموده اند و بر اساس گزارش ها نقاط عبور مرزی را از 12 به 7 نقطه کاهش داده اند.²²¹ اگرچه مرز قزاقستان به منطقه اوش بسیار نزدیک است ولی فقط محموله های کوچک برای مصرف داخلی به این سمت قاچاق میگردد.²²² مرز با ازبکستان بطور دایمی و یک جانبه بعد از خشونت های قومی و نژادی داخلی در ماه جون سال 2010 مسدود گردید که این موضوع تأثیراتی بالای قاچاق مواد مخدر نیز داشت. قیرقیزستان دو نقطه عبور مرزی مشترک با چین هم دارد اگرچه تا کنون به اداره مبارزه علیه مواد مخدر و جرم سازمان ملل در مورد قاچاق مواد مخدر از این مرز گزارشی ارسال نگردیده است. بنابراین احتمال داده میشود که تمام مواد مخدر از قیرقیزستان به قزاقستان قاچاق گردد.

²¹⁶ عامل بالقوه برای صلح و تهدید کشمکش: تحلیل انکشافی نقاط عبور سرحدی در ولسوالی اسفاره جمهوری تاجیکستان (اوخ، چورخور سرخ، شوراب، و بتکین جمهوری

قیرقیزستان Ak, Sai, Taty), و سمر قندک، UNDP، جولای 2011

²¹⁷ معلومات ارائه شده توسط اداره مصنونیت و امنیت ملل متحد (UNDSS)، اکتبر سال 2009

²¹⁸ سه دسیسه سازان ترور "توقیف شده در قیرقیزستان، نظارت BBC 26 اکتبر 2011

²¹⁹ مطابق به اظهارات وزارت داخله قیرقیزستان در 2010: 1128 اعضای مؤسسات و سازمان های افراط گرایی و تروریستی در قیرقیزستان وجود داشت که 83.4 فیصد آن تنها در ولایات بتکین جلال آباد و اوش جابجا بودند.

²²⁰ مرکز معلوماتی و هماهنگی منطقوی آسیای میانه (CARICC)، خبرنامه شماره 47

²²¹ مصاحبه با تحلیل گر (CARICC): نقاط عبوری بسته شده التاو، بساگاش، اسو/ کمیشنوفکا، کیگن و ژایل می باشد، با وجود موانع جدید، مردم محل راه های عبور از سرحد قزاق به قزغز را یافته اند ایروسنس 17 اگست 2010 61761/node/eurasianet.org

²²² مصاحبه، دفتر کنترل فدرال مواد مخدر فدراسیون روسیه (FDSC)، سپتامبر سال 2011

هروئینی که در قیرقیزستان کشف و ضبط می‌گردد به ندرت بسته بندی و نشان‌های تجارتي افغانستان را دارا می‌باشد. این نشان می‌دهد که هروئین قاچاق شده به تاجیکستان در آنجا دوباره بسته بندی و به قیرقیزستان قاچاق میگردد. ضبط محموله های انفرادی قاچاق به ندرت بیشتر از 50 کیلوگرام است در قیرقیزستان و عموماً شامل محموله های کوچک می‌باشد این در حالیست که موارد کشف و ضبط مواد مخدر در امتداد مرزهای قیرقیزستان بسیار به ندرت گزارش شده است. در سال 2010 مقدار 159 کیلوگرام هروئین همراه با 39 کیلوگرام تریاک در قیرقیزستان ضبط گردید. بنابر گفته پولیس قیرقیزستان این مقدار مواد مخدر، بخش کوچکی از کل قاچاق به قیرقیزستان را شامل میشود. کشف و ضبط محموله های بزرگ مواد مخدر از دیر زمانی به اینطرف برای نهاد های تنفیذ قانون قیرقیزستان مشکل بوده است. البته قاچاق پنهانی و کشف نشده مواد مخدر در قیرقیزستان بسیار هم شکفت انگیز نیست از آنجائیکه فساد اداری در کار و زندگی مردم این کشور چی در شهر ها و روستا ها بسیار مشهود است. فساد اداری و رشوه ستانی برای کارمندان کم درآمد شامل پذیرفتن پول برای بازرسی نکردن عراده جات الی تیرئه قاچاقچیان است. این موضوع تقریباً در بین تمام اقشار جامعه سرایت کرده است چنانچه رسانه های محلی گزارش داده اند²²³ و پولیس نیز به طور شفاهی این خبر را تأیید می‌کند.

جدا از فساد اداری قاچاقچیان با استفاده از روش های گوناگون مواد مخدر را پنهان و قاچاق می‌کنند که یکی از این روش ها منحل ساختن هروئین در مواد مایع می‌باشد چنانچه در سال 2009 مقدار 44 کیلوگرام هروئین که از این روش جهت قاچاق استفاده گردیده بود، توسط نیروهای تنفیذ قانون کشف و ضبط گردید.²²⁴ با استفاده از این روش احتمال داده میشود که هروئین کیفیت عالی به کشور مقصد قاچاق گردد تا اینکه به قیمت پائین در بازار داخلی به فروش برسد. خطوط هوایی تجاری نیز جهت قاچاق مواد مخدر توسط انتقال دهندهگان از قیرقیزستان مورد استفاده قرار میگیرد که در این صورت هدف اصلی بازار های فراسیون روسیه می‌باشد²²⁵ ولی مقداری هم به جمهوری خلق چین قاچاق میگردد.²²⁶ دو فرودگاه قیرقیزستان پرواز های بین المللی دارد که یکی فرودگاه بین المللی ماناش در بشکیک و دیگری فرودگاه بین المللی اوش می‌باشد. از فرودگاه بین المللی ماناش پرواز های منظم به کشور های چین، آلمان، هند، پاکستان، جمهوری کوریا، فراسیون روسیه، ترکیه، امارات متحده عربی، بریتانیا و ایرلند شمالی صورت می‌گیرد.²²⁷ یک واحد کشف و ضبط مواد مخدر در فرودگاه بین المللی ماناش مستقر است. به دلیل مجاورت به مسیر های عمده عرضه مواد مخدر، فرودگاه بین المللی اوش آشکاراً توسط قاچاقچیان مواد مخدر استفاده میگردد. از اوش بطور منظم به شهر های مسکو، سنتز پترزبرگ، نووسیبیرسک در فراسیون روسیه و اورمچی در چین پرواز صورت می‌گیرد. بیشتر موارد کشف و ضبط مواد مخدر در این دو فرودگاه شامل محموله های یک الی پنج کیلونی می‌باشد اگرچه ضبط محموله های 12-15 کیلونی نیز در فرودگاه اوش گزارش شده است که قاچاقبران به طرز بسیار ماهرانه ای هروئین را در چمدان مسافرتی خویش مخفی نموده بودند.²²⁸ یکی از روشهای که دستگاه X-ray نمی‌تواند هروئین را کشف کند، شامل پیچاندن هروئین در کاغذ کاربن است.²²⁹ تا کنون گزارشی مبنی بر استفاده از باربری هوایی جهت قاچاق مواد مخدر ارسال نگردیده است ولی خدمات دولتی کنترل مواد مخدر قیرقیزستان (SSDC) معتقد است که این روش نیز جهت قاچاق مواد مخدر استفاده میشود.

بسیاری از موارد کشف و ضبط مواد مخدر در جاده ها اتفاق می‌افتد هر چند که در سالهای 2010 و 2011 محموله های 2-5 کیلونی هروئین²³⁰ و محموله های 20-30 کیلونی²³¹ تریاک در قطار نیز کشف گردیده است که منشأ آن قیرقیزستان بوده است.

²²³ دو قضای ولسوالی رد قیرقیزستان به اتهام فساد توفیق گردید" مطبوعه AAI، 3 فروری 2012، "میزان جنایت در بین افسران پولیس قیرقیز در حال بلند رفتن است،

Erica Marat، <http://eng.24kg.org/9February2012>؛ پولیس با "دزد جدید قیرقیز" بعد از دو سال وقفه مقابل شد، جلد پنجم روزنامه بود آسیا مانیاتور: شماره 98؛ 22 می 2008

²²⁴ اعلامیه اطلاعاتی مرکز اطلاعاتی و هماهنگی منطقوی آسیای میانه (CARICC)، شماره 58

²²⁵ حیوان عامل مواد مخدر در روسیه با هروئین در میدان هوایی بشکک دستگیر شد 11 January 2010، <http://en.trend.az/regions/casia/kyrgyzstan/161594.html>

²²⁶ این قضیه در سال 2007 بود حینیکه پولیس چین یک حامل پاکستانی را دستگیر کرد که 4 کیلو هروئین را به یورمقی انتقال می‌داد.

²²⁷ www.unescap.org/tid/publication/tipub2437_kyrgyz.pdf

²²⁸ در 18 می 2009، افسران خدمات سرحدی و گمرک دولتی قیرقیزستان از قاچاق مواد مخدر جلوگیری کرد از یک پرواز شماره 475 در مسیر اوش-ماسکو با چک کردن چمدان دستی دو مسافر (یک شهروند قیرقیزستان و یک شهروند از پاکستان) 125 کیلوگرام هروئینی را کشف کرد که در 13 بسته پلاستیکی و فولدر فایل های A4 در فلم های رنگ کلکین پیچانده شده و در زیر چمدان ها پنهان شده بود. متخصصین ادعا کردند که این طریق پنهان سازی قبل ازین به کسی معلوم نیست و این مشکل است که حتی با استفاده از وسایل تخنیکی کشف گردد.

²²⁹ خبرنامه شماره 33 CARICC

²³⁰ در نومبر 2011 2 کیلو گرام هروئین در قطار بشکک - ماسکو ضبط شد که منجر به توفیق دو تبعه قیرقیز گردید" پاسبان های سرحدی قزاق بیش از 2 کیلو گرام هروئین را

از ریل قیرقیزستان - روسیه ضبط کردند انتر فکس، 12 اکتبر 2011

²³¹ بیش از 30 کیلوگرام تریاک که به روسیه برده می‌شد در پایتخت قیرقیزستان بدام انداخته شد. "نمایندگی اخبار انتر فکس می، 2011

در حال حاضر سیستم راه آهن قیرقیزستان یک خط دارد که به قزاقستان و فدراسیون روسیه در مسکو، نوسیرسک و یکتارستبرگ می‌رود.²³² هر چند که سیستم راه آهن این کشور طوری تهداب‌گزاری گردیده تا متحمل توسعه بزرگ شود. دولت های چین، قیرقیزستان و ازبکستان به توافق رسیده اند تا خط راه آهن منطقوی که این سه کشور را به هم وصل کند.²³³ با فعال شدن این خطوط راه آهن در صورتیکه ظرفیت نیروهای تنفیذ قانون در قیرقیزستان و ازبکستان ارتقا داده نشود، احتمال داده میشود که قاچاق مواد مخدر با استفاده از این خطوط افزایش پیدا کند. در حقیقت توسعه تجارت بین این سه کشور فرصت های جدیدی را برای قاچاقچیان هم از لحاظ تدارکاتی و هم دسترسی به بازار های جدید عرضه مواد مخدر، فراهم می کند- مخصوصاً بازار های چین. بالأخره عضویت قیرقیزستان در اتحادیه گمرکات روسیه، قزاقستان و بیلاروس احتمالاً باعث افزایش قاچاق مواد مخدر به مناطق مختلف گردد و تأثیرات ناشی از این توافقنامه ها ابهامات جدیدی را در مورد مسیر های قاچاق مواد مخدر به وجود می‌آورد.²³⁴

با بی ثباتی سیاسی و شروع انقلاب گل لاله در سال 2005 و برخورد های نژادی سال 2010 در قیرقیزستان قاچاقچیان مواد مخدر از این فرصت ها بهترین استفاده را نمودند. به تعقیب انقلاب گل لاله که در سال 2005 شروع و تا 2009 ادامه داشت، یک تعداد از جنایتکاران مشهور در قیرقیزستان به قتل رسیدند. این نوع خشونت که عموماً مشابه خشونت های باند های قاچاق مواد مخدر امریکای لاتین است، در گذشته بین باند های قاچاق مواد مخدر اتفاق نمی افتاد. به نظر میرسد که این برخورد ها بیشتر ناشی از فضای سیاسی بوده²³⁵ چنانچه به مرور زمان شبکه های قاچاق مواد مخدر و جرایم سازمان یافته تحت کنترل افراد عالی رتبه دولتی و سیاسی قرار گرفتند.²³⁶

یکی از شواهد این گفته ها منحل نمودن اداره مستقل کنترل مواد مخدر در اواخر سال 2009 بود که بطور روز افزون در تلاش دستگیری افراد عالی رتبه دولتی بود که در قاچاق مواد مخدر دست داشتند.²³⁷ در سال 2010 اعتراضات سیاسی ماه اپریل و کشتار نژادی ماه جون بطور مستقیم و غیر مستقیم زمینه فعالیت بیشتر باند های قاچاق مواد مخدر را فراهم نمود. بطور غیرمستقیم نهادهای تنفیذ قانون ناگزیر شدند تا جهت مقابله با خشونت ناشی از هر دو حادثه تمرکز خویش را از مبارزه علیه قاچاق مواد مخدر بردارند. بطور مستقیم در بعضی از خشونت‌های نژادی در ماه جون 2010 گروه های جرایم سازمان یافته دست داشتند²³⁸ چنانچه اداره مبارزه با جرایم سازمان یافته قیرقیزستان موفق شد گروه های تبهکار از یک را موفقانه از مناطق جنوبی قیرقیزستان بیرون براند.²³⁹ بر اساس نتیجه گیری واحد تحلیل و تجزیه مرکز معلومات و هماهنگی منطقه ای آسیای میانه (CARICC): "باید پذیرفت که کاهش آمار جرایم مرتبط به مواد مخدر در قیرقیزستان ناشی از رویداد های سیاسی در این کشور است"²⁴⁰ کشف و ضبط مواد مخدر در قیرقیزستان 50 درصد کاهش داشته در سال 2010 (به نمودار زیر مراجعه کنید)، یعنی در ظرف هفت سال گذشته به پائین ترین حد رسیده است.

²³² www.unescap.org/tid/publication/tipub2437_kyrgyz.pdf

²³³ www.adb.org/Documents/Environment/KGZ/42399/42399-02-kgz-eiaab.pdf

²³⁴ www.24kg.org/cis/112006-glavy-pravtelstv-evrazyes-prinyali-reshenie-o.html

²³⁵ اریکامرات "با کیفی، ساختار های امنیتی، و خشونت 7 اپریل در قزاقستان" تجزیه و تحلیل CACI 28 اپریل 2010، www.cacianaltst.org/?q=node/5316

²³⁶ مصاحبه اداره کنترل مواد مخدر قیرقیزستان (DCA)، سپتامبر 2011

²³⁷ "قیرقیزستان: یک رژیم میان خالی می باشد." ICG, Asia Briefing No 102, 27 April 2010, p.8

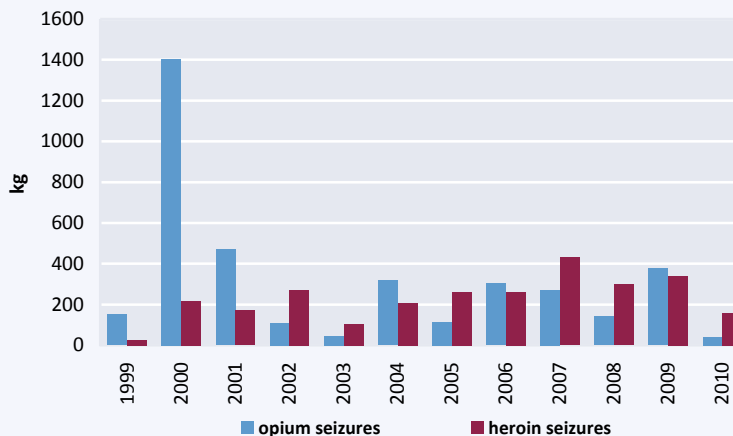
²³⁸ رهبر قیرقیزستان می گوید که کشور تحت فشار شدید اروپا های مواد مخدر قرار دارد" خبر گذاری 15 AKpress جون، 2011: هم چنان بتبدیلی دسته های جنایتکار در نا

آرامی های قیرقیزستان دیده شود 21 July 2010 Jane's Intelligence Weekly

²³⁹ مصاحبه، اداره کنترل مواد مخدر قیرقیزستان (CDA) سپتامبر 2011

²⁴⁰ خبرنامه مرکز اطلاعاتی و هماهنگی منطقوی آسیای میانه (CARICC)، شماره 82

شکل 21: ضبط هروئین و تریاک در قیرقیزستان در 1999-2010

منبع: دفتر منطقوی UNODC در آسیای میانه

با برگزاری انتخابات نخست وزیری در نوامبر سال 2011 به نظر میرسد که وضعیت به روند عادی برگردد. آمارکشف و ضبط مواد مخدر نیز در سال 2011²⁴¹ افزایش پیدا کرد که یکی از دلایل آن تاسیس دوباره اداره مبارزه علیه مواد مخدر در اواخر سال 2010 توسط روزا اوتتبایف، رئیس جمهوری کنونی قیرقیزستان بود که به نام "خدمات دولتی کنترل مواد مخدر" (SSDC) تغییر نام یافت. مانند اداره قبلی، خدمات دولتی کنترل مواد مخدر قیرقیزستان با اداره کنترل مواد مخدر تاجیکستان روابط بسیار خوبی برقرار نمود و چندین عملیات مشترک بین این دو اداره بطور موفقانه انجام شد. امیدواری میرود که با تاسیس مرکز آموزشی سربازان مرزی در آینده نزدیک در بتکین، میزان کشف و ضبط مواد مخدر در مناطق جنوبی قیرقیزستان افزایش پیدا کند.

در حقیقت کلید حفظ و تقویت این توازن شکننده در جنوب قیرقیزستان قرار دارد جائیکه تأثیرات اجتماعی و اقتصادی رویداد های ماه جون 2010 در حال ظهور است. تأثیرات که باعث افزایش فقر در منطقه گردیده²⁴² و در نتیجه باعث میگردد که مردم به عواید نامشروع روی بیاورند. بنابر گفته یک تحلیلگر قیرقیز، مواد مخدر با جرایم سازمان یافته رابطه مستقیم دارد چنانچه: "در مناطق روستائی، فقیر زمینه را برای استفاده جونی گروه های جرایم سازمان یافته مساعد میسازد. در این مناطق جوانان قادر به پیدا کردن کار نیستند و گزینه ای جز پیوستن به ارتش یا گروه های جرایم سازمان یافته ندارند که این امر باعث میگردد موقف اجتماعی و همچنان عواید مالی بدست آورند.²⁴³

اداره قبلی دولت قیرقیزستان منحیث یک اداره فاسد و جنایتکار شناخته میشود²⁴⁴ و اکثریت مقامات ارشد منطقوی تعیین شده توسط رئیس جمهور تبعیدی، برطرف شدند به جز عناصر سیاسی در جنوب کشور که به نظر میرسد خودمختاری زیادی دارند.²⁴⁵ بر علاوه ادعاهای وجود دارد که این ساختار سیاسی در جنوب کشور با وجود تعهد جدید حکومت مرکزی برای مبارزه با مواد مخدر، بر خلاف آن عمل می کند. گزارش آگست 2010 گروه بین المللی بحران خبر از یک تقسیم بندی منطقوی در این کشور می دهد: "اگر جنوب قیرقیزستان از کنترل دولت مرکزی بیرون باقی بماند احتمال آن میرود که تجارت مواد مخدر از این هم بیشتر گسترش پیدا کند و این منطقه بزودی تبدیل به یک پناهگاه امن برای اسلام گرایان

²⁴¹ خبرنامه مرکز معلوماتی و هماهنگی منطقوی آسیای میانه شماره CARICC105

²⁴² جمهوری قیرقیزستان: گزارش دومی پیشرفت در مورد اهداف انکشافی هزاره" UNDP بشکک، قیرقیزستان 2010 صفحه 90

²⁴³ اریکامرات: پولیس یا دزد جدید قیرقیزستان مواجه شد بعد از دو سال وقفه، بنیاد جمبر تون،

²⁴⁴ "قیرقیزستان: مسکو مامورین با کیف شمس برای "قاجاق مواد مخدر" در سیانیت، 22 فبروری، 2011. www.eurasianet.org/node/62931

²⁴⁵ بطور مثال، شهردار اوش طوریکه گزارش داده شده تذکر داده است که صلاحیت بشکک به اوش نباید تمدید یابد. قیرقیزستان: ارباب اوش defying bis ابروسنیت، 19 آگست

www.eurasianet.org/node/61773

افراطی گردد.²⁴⁶ در حقیقت ناامنی سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در جنوب قیرقیزستان ممکن است زمینه گسترش تجارت مواد مخدر را در این منطقه افزایش دهد.

قاچاق مواد مخدر به قزاقستان

نقشه 23: مسیر های عمده و راهرو های انتقال مواد مخدر

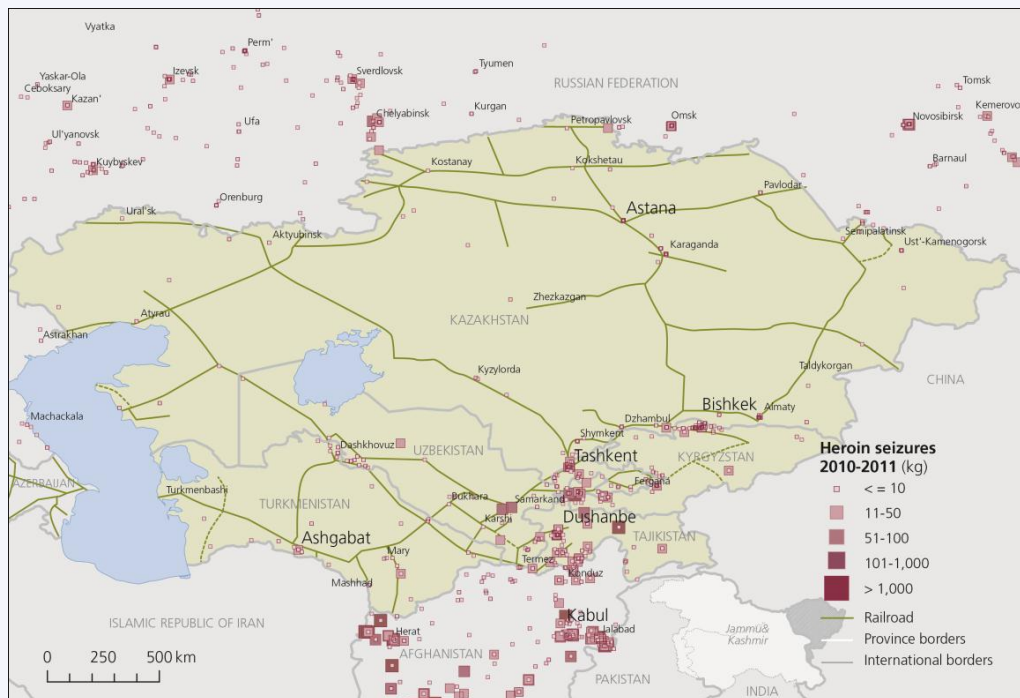
منبع: UNODC. یاد داشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القابی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نمایند.

حجم کشف و ضبط مواد مخدر در قزاقستان بطور شگفت انگیزی کم است، با در نظر داشت اینکه قزاقستان آخرین کشوری است که مواد مخدر قبل از ورود به بازارهای فدراسیون روسیه، از آن عبور می کند. تقریباً 90 درصد ضبط هروئین در آسیای میانه قبل از رسیدن به قزاقستان صورت می گیرد. جدا از افزایش مختصر در سال 2008، از مجموع مقدار مواد مخدری که بشکل ترانزیت از قزاقستان میگذرد تخمیناً به طور میانگین کمتر از 1 درصد آن ضبط می گردد. در سال 2009، این کشور 730 کیلوگرم هروئین کشف و ضبط نموده است. در سال 2010 کمتر از نیمی از این رقم (323 کیلوگرم) کشف و ضبط گردیده است که این باعث نگرانی است با توجه به اینکه بر اساس برآورده ها 70-75 تن هروئین در سال 2010 از طریق قزاقستان قاچاق شده است. میزان ضبط تریاک کمتر است چنانچه در سال 2010 مجموعاً مقدار 168 کیلوگرم ضبط گردیده است. ضبط تریاک در سال 2011 به پایین ترین حد رسید و در مجموع 9.5 کیلوگرم در سه ربع اول 2011 (95 درصد کاهش)²⁴⁷ ضبط گردید. طوری که در نقشه زیر نشان داده شده است محموله های مواد مخدر در قزاقستان ناپدید گردیده و در فدراسیون روسیه دوباره ظاهر میشوند.

²⁴⁶ گزارش گروه بین المللی بحران، شماره 193، 23 اگست سال 2010

²⁴⁷ خبرنامه معلوماتی مرکز اطلاعاتی و هماهنگی منطقوی آسیای میانه شماره 105، 7 نومبر 2011

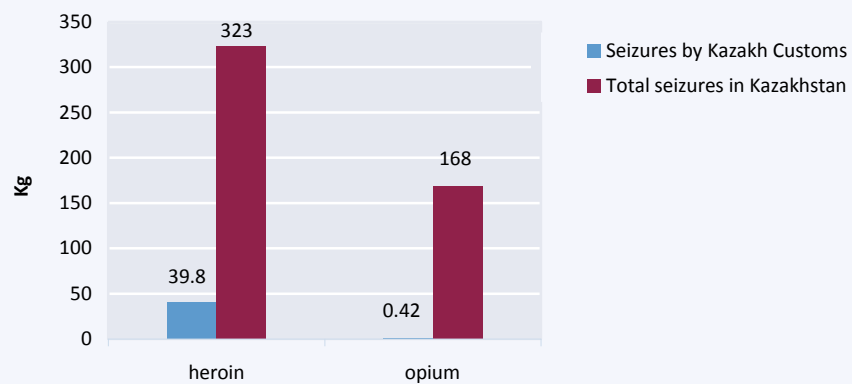
نقشه 24: کشف و ضبط هروئین در آسیای میانه، سالهای 2010-2011

منبع: UNESCAP, UNODC. یاد داشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القابی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نماید...

کشف و ضبط کم تا حدی منعکس کننده مشکلات این کشور در زمینه ای کنترل و نظارت بر مرز طولانی (3,600 کیلومتر) است. عبور با پای پیاده و یا اسب در مناطق دور افتاده از مرز قیرقیزستان و قزاقستان معمول است. وسایل نقلیه همچنین می توانند ایستگاه های رسمی بازرسی مرزی را با سهولت دور بزنند، چنانچه خطر کمی برای تشخیص در بسیاری از مناطق مرزی وجود دارد. محموله های کشف و ضبط مواد مخدر در قزاقستان معمولاً محموله های کوچک و متوسط می باشد. در حالیکه فدراسیون روسیه به طور منظم به کشف محموله های بزرگ که از قیرقیزستان یا ازبکستان منشأ میگیرد، مبادرت می ورزد چنانچه چند قضیه کشف و ضبط مواد مخدر در مرز قیرقیزستان- قزاقستان صورت گرفت (به شکل زیر مراجعه کنید). هنگامی که هروئین از طریق اولین گذرگاه مرزی قاچاق میشود تنها با اطلاعات خوب و یا بخت خوب می توان محموله های بزرگ مواد مخدر را کشف کرد که نشان می دهد این مسیر به خوبی سازماندهی گردیده است.

شکل 22: ضبط مواد مخدر توسط گمرکات و دیگر ادارات ضبط کننده در قیرقیزستان (2010)

منبع: UNODC

در تئوری مرزهای طولانی قزاقستان باید از کنترل خوبی برخوردار باشد چون نیروهای کنترل مرز در این کشور آموزش دیده و از امکانات مجهزتری در منطقه برخوردار اند. به عنوان مثال در سال های 2009-2011 برنامه مبارزه با اعتیاد به مواد مخدر و تجارت مواد مخدر در قزاقستان باعث تقویت بیشتر مرزهای جنوبی گردید که با تجهیزات بازرسی - دستگاه اسکنر، سگ های جستجو گر و بسته های آزمایش مواد مخدر مجهز گردیده بود.²⁴⁸ بخش مبارزه با مواد مخدر وزارت امور داخله نیز با سه دستگاه اسکنر سیار برای بازرسی کامیونها در منطقه جنوب قزاقستان و ایلات کیزیلوردا، زمبیل و آلماتی مجهز گردید. لازم به ذکر است که کیفیت این تجهیزات می تواند متفاوت باشد. در طی سفر به گذرگاه های مرزی در منطقه شمال قزاقستان، مقامات تنفیذ قانون این کشور از کشف و ضبط یک محموله بزرگ هروئین که توسط یک کامیون به سمت روسیه قاچاق میگردید به اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل خبر دادند. این کامیون در قزاقستان توسط دستگاه اسکنر چک شده بود، اما تنها اسکنر روسیه قادر به شناسایی اختفای مواد مخدر در داخل کامیون گردید. بر اساس گفته افسر اداره تنفیذ قانون دستگاه اسکنر نقطه کنترل مرزی در قزاقستان از کیفیت پائینتری نسبت به دستگاه اسکنر روسیه برخوردار است.²⁴⁹ هر چند نمی توان پنهان کرد که دریافت رشوه توسط مامورین مرزی در نقاط ورودی مختلف در سراسر مرزهای قزاقستان یک حقیقت است.

هنوز مشخص نیست که آیا حمل و نقل ترانزیتی در مرز قزاقستان بازرسی می شود یا نه، اما در حال حاضر حجم تجارت از کشور همسایه ازبکستان بالا است و همچنان رشد آن جریان.²⁵⁰ مقامات قزاقستان و روسیه نمی توانند تمام محموله ها را بازرسی کنند. یکی از روش های ثابت برای پنهان کردن مواد مخدر محموله های صادراتی میوه و سبزیجات به فدراسیون روسیه می باشد.²⁵¹ این محصول واردات عمده برای فدراسیون روسیه است، قزاقستان صادر کننده این میوه جات نیست بلکه بسیاری از این محصولات از دیگر کشورهای آسیای میانه ترانزیت میگردد - و مقدار کمتری هم از چین وارد میشود.²⁵² ازبکستان، به عنوان مثال، 200000 تن میوه تازه، سبزیجات و میوه های خشک را به فدراسیون روسیه در سال 2010 صادر کرده که نسبت به سال 2009 افزایش 50 درصدی داشته است. در تاجیکستان، 96 درصد از میوه ها و سبزیجات تولید شده به مقصد بازار روسیه فرستاده میشوند.²⁵³ در سال 2011 بزرگترین ضبط محموله مواد مخدر در فدراسیون روسیه با استفاده از همین روش از قیرقیزستان و قزاقستان به روسیه ترانزیت میگردید. بناء با سو استفاده از تجارت قانونی قاچاقچیان محموله های بزرگ مواد مخدر را از قزاقستان به فدراسیون روسیه قاچاق میکنند. در یک کامیون حامل 20 تن میوه می توان صدها کیلوگرم هروئین را پنهان کرد.

Depzdrav.gov.kz/loader/load/756and online.prg.kz/document/default.aspx?doc_id=c436008&sublink=100²⁴⁸

²⁴⁹ سفر هیات اداره مبارزه علیه مواد مخدر سازمان ملل به قزاقستان شمالی - سپتامبر 2011

²⁵⁰ نمایندگی قزاقستان: تجارت رو به افزایش با ازبکستان خاطر نشان می نماید، 5 اکتبر 2011، بی بی سی

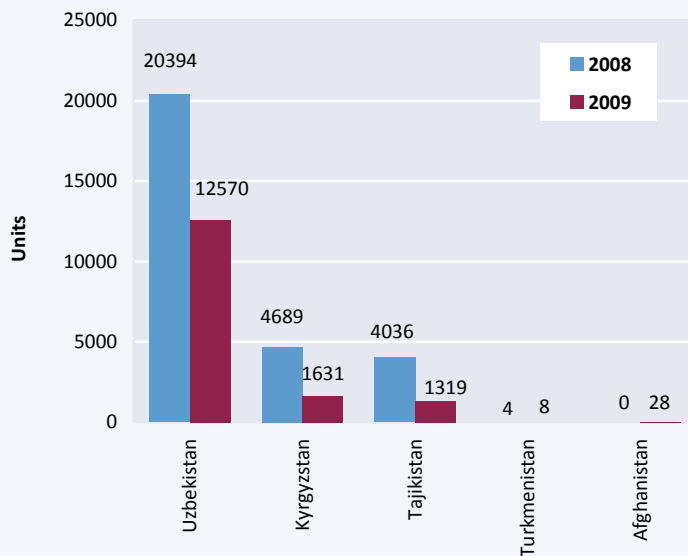
²⁵¹ خبرنامه شماره 53 CARRIC

²⁵² برکام اس وان دیوت سن " مشکلات تاسیس اتحادیه گمرکات میان قزاقستان، بیلاروس و فدراسیون روسیه برای تجارت زراعتی. Lei memorandum,

www.wur.nl/nr/rdonlyres.

²⁵³ گیسوالتر "فوائد بین المللی مقایسوی تاجیکستان در بخش غذا و زراعت" مجتمع سرمایه گذاری بین المللی تجارت زراعت، 18-19 اکتبر سال 2011

شکل 23: آمار انتقال کانتینر از طریق قزاقستان توسط کشور مبدأ در سالهای 2008-2009

منبع: USAID، پروژه توسعه تجارت و گمرکات منطقه‌ای

بد گمانی قوی بین نیروهای تنفیذ قانون وجود دارد که قاچاقچیان به طور فزاینده‌ای از کنوانسیون بین‌المللی سیستم حمل و نقل جاده‌ای (TIR) برای حمل و نقل مواد مخدر از طریق قزاقستان در کامیونهای ظاهرًا مهر و موم شده استفاده می‌کنند.²⁵⁴ کامیون‌های کنوانسیون بین‌المللی بر اساس سیستم‌های بین‌المللی گمرک فعالیت می‌کنند و مشمول کنترل گمرکی برای مقاصد مالیاتی نمی‌شوند. این خطر وجود دارد که مهر و موم در طول راه شکست‌ناپذیر شود و مواد مخدر در آن قرار داده و یا کشیده شود. اگر گمرک سوء ظن موجه داشته باشد و پس از بازرسی هیچ‌گونه موادی یافت نگردد، اداره اجرای قانون مربوطه مکلف به پرداخت کلیه هزینه‌ها و جبران تمام خسارات وارده می‌باشد. این یک عامل بازدارنده برای افسران مجری قانون می‌باشد و در اینجا اهمیت دستگاه اسکنر آشکار می‌شود. گفته می‌شود، گمرک ظرفیت اسکن/بازرسی یکا یک محموله‌ها را ندارد، به اشتراک‌گذاری اطلاعات و همکاری منطقه‌ای، مکمل لازم برای اقدامات 'کنترل سخت' مرزی می‌باشد. مقامات تنفیذ قانون معتقدند که این اقدامات کافی نیست و خواستار تجدید نظر در مقررات کنوانسیون بین‌المللی سیستم حمل و نقل جاده‌ای شده‌اند تا اجازه‌ای برای بازرسی وسایل به آنها داده شود.²⁵⁵

مطابق توافقنامه اتحادیه گمرکی بین روسیه، قزاقستان و بلاروس از سال 2011 به اینطرف، گمرک روسیه و قزاقستان دیگر در مرز (6850 کیلومتر) این دو کشور فعالیت نمی‌کنند، بنابراین نیروهای کنترل مرزی روسیه در نظارت مرزهای قزاقستان با ازبکستان و قرقیزستان می‌تواند به سازمان کنترل گمرکی قزاقستان بپیوندند. در تئوری این به منزله تقویت کنترل مرزی قزاقستان است. همچنین می‌تواند همکاریهای منطقه‌ای منطقه‌ای بین اعضای اتحادیه گمرکی را در جمع‌آوری و به اشتراک‌گذاری اطلاعات بالا ببرد. به هر حال ارزیابی تأثیرات واقعی این توافقنامه‌ها در زمان نوشتن این گزارش با توجه به این که اطلاعات کامل ضبط مواد مخدر در سال 2011 در دسترس نیست، بسیار مشکل است.

²⁵⁴ مصاحبه با CARICC، جون 2010

²⁵⁵ گزارش ستراتیژی بین‌المللی کنترل مواد مخدر 27 فیبروری 2009

وسعت کشور و تعدد مسیرهای جاده ای جلوگیری از قاچاق مواد مخدر را به یک چالش عمده برای مقامات دولت قزاقستان بوجود آورده است. در قرقیزستان، مسیر اصلی قاچاق مواد مخدر از بیشکک شروع می شود و قبل از عبور از مرز در کوردی (قزاقستان) به سمت آلماتی و بعد به آباگز از طریق جیورجیوگا و یواس تی-کامینگس و به خاک روسیه میرسد. دوباره از بیشکک، مسیر دومی از آلماتی و از طریق سریشاگن، بالخاش، کاراگاندا، آستانه، ککشیتو و پتروپاولوسک عبور و به خاک روسیه میرسد. مسیر سوم به سمت غرب از بیشکک به تاراز از طریق سیمکنت کارکزیلردا، اکتوبی و اراالسک به خاک روسیه می رسد. جنوب قزاقستان شهر آلماتی و قزاقستان شرقی تنها مکان در قزاقستان هستند که در آنجا ضبط مواد مخدر وجود دارد که انعکاس دهنده ای مرکزیت فعالیت های قاچاق و تجارت مواد مخدر می باشد. در اکثر موارد، محموله قاچاق به نظر می رسد به طور مستقیم از طریق قزاقستان حرکت می کند اگرچه اغلب ذکر گردیده که نقطه همگرایی شهرستان کاراگاندا است که با مسیر اصلی ارتباط میگرد.²⁵⁶

قزاقستان آسیب پذیر ترین کشور همسایه است، در سال 2008 قزاقستان مقدار 537 کیلوگرم هروئین را ضبط نمود که از ازبکستان در حال بود این محموله توسط دستگاه اسکنر در گمرک مرزی با فدراسیون روسیه کشف و ضبط گردید.²⁵⁷ بعد از آن در سالهای 2009 و 2010 هیچ قضیه ضبط مواد مخدر بیشتر از 55 کیلوگرم صورت نگرفته و بیشتر محموله های کوچک بوده که کشف و ضبط گردیده است.²⁵⁸ بزرگترین کشف و ضبط گزارش شده در سال 2011 در جنوب قزاقستان صورت گرفت و شامل 36 کیلوگرم هروئین بود. نقطه ورودی کلیدی برای قاچاقچیان در مرز ازبکستان و قزاقستان شهر شیمکنت است، و به عنوان نقطه ای وصل استراتژیک برای قاچاق مواد مخدر محسوب می گردد. با جمعیت قابل ملاحظه ای از بیک، شهر شیمکنت در 100 کیلومتری تاشکند واقع شده و شبیه شهر اوش به عنوان یک مرکز قاچاق مواد مخدر در منطقه از اهمیت خاصی برخوردار است. همچنین در مقایسه با اوش افراط گرایی در این شهر گسترده تر شده است. از سال 2011 گروه های شبه نظامی در سراسر قزاقستان فعال گردیده و برای اولین بار در تاریخ این کشور یک بمب گذاری انتحاری گزارش شده است.²⁵⁹

به گفته مقامات قزاقستان، 90 درصد از مواد مخدر که به این کشور قاچاق میگرد از طریق جاده یا راه آهن انتقال داده میشود.²⁶⁰ مقامات اداره کنترل مواد مخدر فدراسیون روسیه بطور علنی اعلام کردند که اکثریت مواد مخدر توسط راه آهن به این کشور قاچاق می شود.²⁶¹ شبکه راه آهن توسعه یافته و آسیب پذیر از طریق قزاقستان به نظر می رسد مورد هدف قاچاقچیان قرار گیرد. شبکه های راه آهن وسایل موثر حمل و نقل و روش مشهور برای قاچاق مواد مخدر میباشد. در عین حال، ماهیت ثابت شبکه های راه آهن اجازه می دهد تا مقامات فرصت ممانعت بیشتری در مقایسه با وسایل نقلیه دیگر داشته باشند. با این حال، در حالی که ازبکستان همچنان به کشف و ضبط متعدد هروئینی که در حال ترانزیت بسوی قزاقستان و فدراسیون روسیه است مبادرت میورزد، میزان کشف و ضبط محموله های مواد مخدر در قزاقستان و قرقیزستان محدود است.

به عقیده نیروهای تنفیذ قانون چین، قطارها نیز وسایل تائید شده برای قاچاق هروئین به استان غربی سین کیانگ می باشند و برخی از بازداشت های اخیر در خط راه آهن بین شرق قزاقستان و ارومچی، این ادعا را تائید می کند.²⁶² علاوه بر این، اگر چه پرواز مواد مخدر از قزاقستان به فدراسیون روسیه به ندرت اتفاق افتاده است ولی باید خاطر نشان ساخت که بر اساس گزارش ها هروئین از طریق هوا از افغانستان و پاکستان به قزاقستان و چین انتقال داده میشود.²⁶³ با توجه به افزایش تقاضا برای مصرف هروئین افغانستان در چین و توسعه پیوند های تجاری با قزاقستان، این مسیر عرضه به احتمال زیاد در حال گسترش است.

²⁵⁶ خبرنامه شماره CARICC۳۲
²⁵⁷ مصاحبه CARICC، سال 2009

²⁵⁸ گزارش وضعیت مواد مخدر ROCA، سال 2011

²⁵⁹ حملات انتحاری بالای پولیس امنیتی در شهری از قزاقستان"، رویتر، 17 می 2011

²⁶⁰ مصاحبه با تحلیلگر CARICC، جون 2010

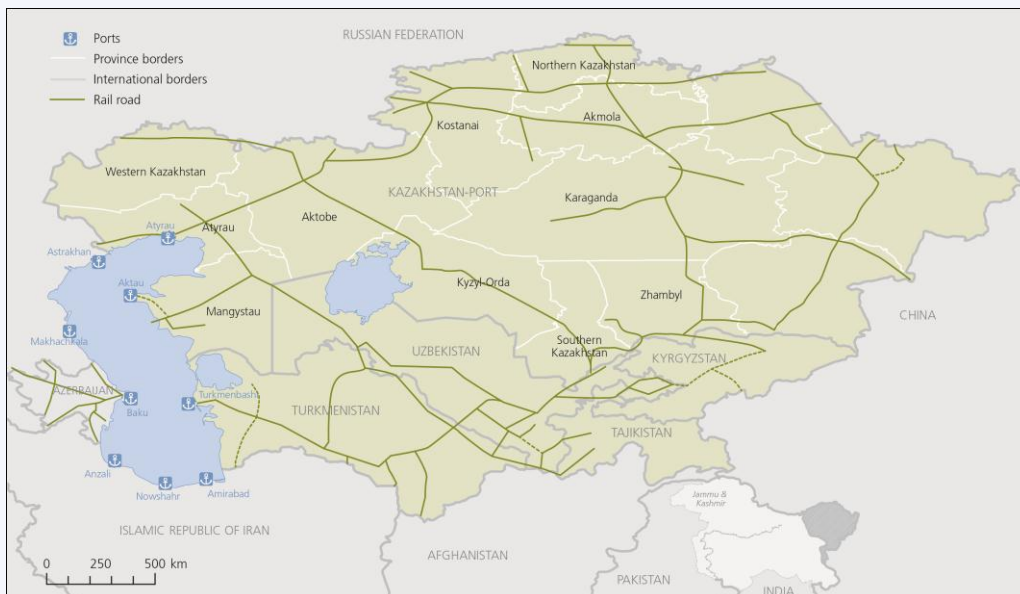
²⁶¹ مواد مخدر از طریق قطار به روسیه قاچاق میشود- تزار مواد مخدر، آژانس خبری انترفاکس، 14 دسمبر 2010

²⁶² دستگیری خدمه قطار قزاقستان بخاطر حمل هروئین"، <http://thechina.biz/china-economy/kazakhstan-train-attendant-arrested-for-possessing-heroin/>

²⁶³ برچیده شدن مجرای قاچاق هروئین افغانی"، قزاقستان امروز، 6 می 2009، www.kt.kz/index.php?lang=eng&uin=1141192228&chapter=1153485290

ترکمنستان 379 کیلومتر مرز مشترک با قزاقستان دارد. همانطور که قبلاً ذکر شد، یک تعداد انگشت شمار از محموله های هروئین که منشأ آن ایران بود در سال 2009 به مقصد قزاقستان قاچاق گردید. اداره مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد آگاه نیست که آیا این محموله ها از طریق ترکمنستان به قزاقستان در سالهای 2010-2011 قاچاق گردیده است. جدا از مسیر های زمینی، بنادر دریایی آکتاو و آتیرائو در دریای خزر در قزاقستان میتواند مورد سو استفاده قاچاقچیان مواد مخدر صورت گیرد.

نقشه 25: شبکه های منطقوی قطار و بنادر در دریای خزر

منبع: UNESCAP, UNODC یاد داشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و الفبایی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نماید.

یک روند کاهش عمومی؟

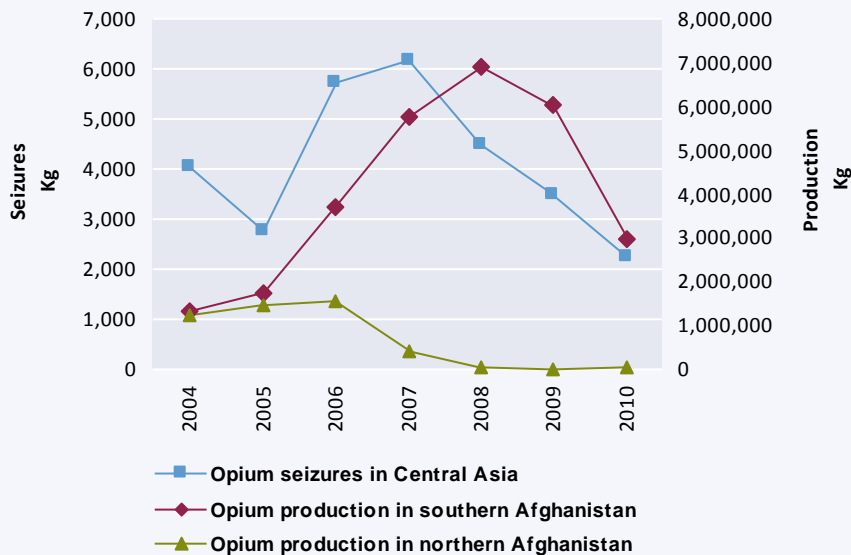
در سال 2010، حدود 2.6 تن هروئین در آسیای میانه کشف و ضبط گردید که کمتر از 4 درصد از کل مواد مخدری است که به این منطقه قاچاق میگردد. در مقایسه با سال 2009، تمام کشورهای آسیای میانه به استثنای ازبکستان، از کاهش ضبط مواد مخدر گزارش داده اند، برخی کشورها بیشتر از 50 درصد کاهش را گزارش داده اند.

به طور کلی در حال حاضر کشف تریاک در آسیای میانه 50 درصد کاهش یافته نسبت به یک دهه گذشته، اما کشف و ضبط هروئین در مقایسه بسیار بی ثبات است. افزایش ضبط در سال 2007-2003 که در شکل زیر نشان داده شده است²⁶⁴ به احتمال زیاد مربوط به افزایش تولید در شمال افغانستان در این مدت زمان می باشد که بیانگر آن است که این منطقه تامین کننده اصلی مواد مخدر در آسیای میانه میباشد. یکی از شاخص ها این است که ضبط مواد مخدر در آسیای میانه به طور ناگهانی به میزان یک سوم کاهش یافت در سال 2008 و در همان سال تولید تریاک در جنوب افغانستان به بالاترین حد در تاریخ خود رسید. ضبط مواد مخدر در آسیای میانه در نتیجه کاهش یافت در حالیکه تولید مازاد در جنوب افغانستان به اوج خود رسید. کشف و ضبط تریاک در آسیای میانه بیشتر وابسته به تولید تریاک در شمال افغانستان بود که بعد از سال 2007 در حال کاهش است. در سال 2011 ضبط تریاک در سراسر آسیای میانه همچنان سیر نزولی داشته در حالیکه تولید تریاک در جنوب افغانستان تقریباً 1000 تن افزایش داشته است. این موضوع بیانگر این است که شمال افغانستان تحت تاثیر عرضه تریاک از جنوب افغانستان قرار ندارد و همچنان حکایت از عدم ضبط و یا فقدان معلومات استخباراتی مبنی بر قاچاق تریاک از جنوب به شمال افغانستان می کند.

²⁶⁴ کاهش ناگهانی در سال 2005 بیجا به نظر میرسد و مصادف با اولین سال در یک دهه گذشته است که مرز های تاجیکستان توسط اداره خدمات مرزی روسیه نگهبانی نمی شد. ضبط تریاک در تاجیکستان به اندازه بیش از 50 درصد در همان سال کاهش یافت، اما بعداً در جریان 5 سال اخیر به حالت اولی برگشته و حتی از آن هم بیشتر شد.

شکل 24: مجموع کشف و ضبط تریاک در آسیای میانه در مقایسه با تولید تریاک در شمال و جنوب افغانستان، 2004 تا 2010

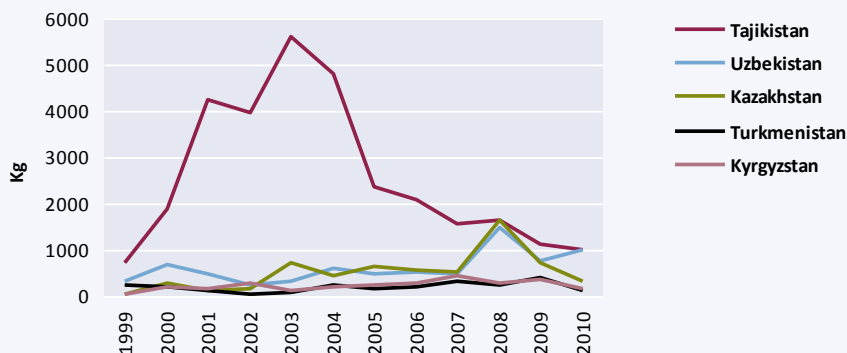

منبع: UNODC

چنانچه قبلاً گفته شد یکی از عوامل کاهش کشف و ضبط میتواند بی ثباتی سیاسی و ناامنی در کشورهای تاجیکستان و قیرقیزستان باشد که نقش کلیدی در ترانزیت مواد مخدر را ایفا میکنند. اگرچه بی ثباتی سیاسی و ناامنی در قیرقیزستان فقط در یکسال گذشته (2010) اتفاق افتاده ولی در تاجیکستان در شش²⁶⁵ سال گذشته کشف و ضبط مواد مخدر سیر نزولی داشته است. در سال 2010 میزان کشف و ضبط در تاجیکستان به کمترین حد در یک دهه (985 تن) رسید و متأسفانه این در حالی صورت میگیرد که این کشور جهت ارتقای ظرفیت نیروهای تنفیذ قانون و مدیریت مرزها سرمایه گذاری هنگفتی کرده است. همچنان به نظر میرسد که بعضی از مسیرهای قاچاق هروئین از مرز تاجیکستان به دیگر کشورهای آسیای میانه تغییر جهت داده است. هرچند که هیچ علایمی وجود ندارد مبنی بر اینکه ترکمنستان هروئین بیشتری دریافت و صادر میکند و یا اینکه ازبکستان از کشوری دیگری بجز تاجیکستان هروئین دریافت میکند.

²⁶⁵ کاهش اولیه 50 درصدی در سال 2005 به احتمال زیاد به برگشت محافظین مرزی روسیه در سال 2004 وابستگی دارد (یک موافقتنامه دوجانبه ده ساله جهت حفظ مشترک از مرز با فدراسیون روسیه در سال 2003 به پایان رسیده بود).

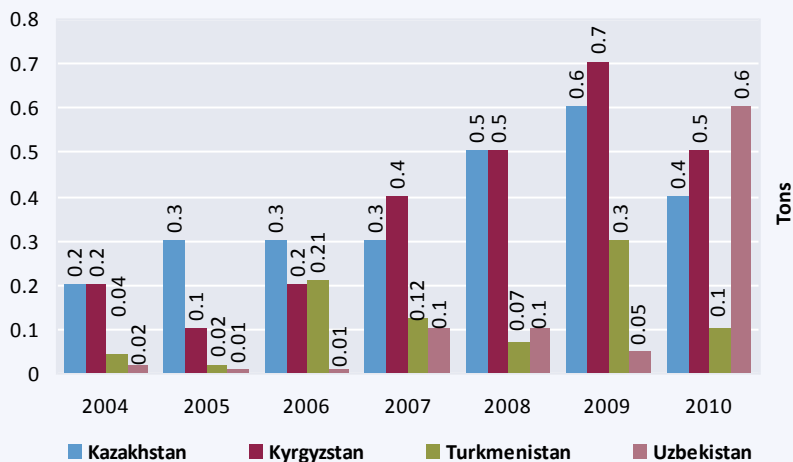
شکل 25: میزان کشف و ضبط هروئین در طول سالهای 1999 الی 2010

منبع: دفتر منطقوی UNODC در آسیای میانه

هرچند هروئین با ارزش ترین مواد مخدری است که از افغانستان قاچاق میشود، بین سالهای 2004 تا 2010 میزان موارد کشف و ضبط چرس در آسیای میانه 250 درصد افزایش داشته است.²⁶⁶ در این مدت بیشترین افزایش در ازبکستان (بیش از 3270 درصد) به تعقیب آن قیرغیزستان (بیش از 226 درصد)، ترکمنستان (بیش از 200 درصد) و قزاقستان (بیش از 70 درصد) ثبت شده است.²⁶⁷ نمودار ذیل افزایش سریع کشف و ضبط چرس در آسیای میانه را نشان میدهد که همزمان است با کاهش تولید تریاک و افزایش تولید حبشیش در ولایت بلخ افغانستان. به نظر میرسد مسیر های جدید بین المللی جهت قاچاق مواد مخدر در حال شکل گرفتن است. در ماه جون سال 2011 افسران کمیته امنیت ملی قزاقستان در آلماتا مقدار 5.7 تن چرس را از قطاری که از افغانستان حرکت و از مسیر تاجیکستان و ازبکستان به قزاقستان میرسید، کشف و ضبط نمودند. قرار بود این محموله به اروپا و امریکایی شمالی برود و براساس گزارشها گروه دخیل در این قضیه قبلا چندین محموله را از همین مسیر به اروپا و امریکا فرستاده بودند.²⁶⁸

شکل 26: آمار کشف و ضبط چرس در آسیای میانه (به استثنای تاجیکستان)، از سال 2004 الی 2010 (به تن)

منبع: دفتر منطقوی UNODC در آسیای میانه

²⁶⁶ تاجیکستان موارد ضبط چرس را جداگانه گزارش نمی دهد، فقط ضبط این مواد را بصورت کل نشان میدهد.

²⁶⁷ ROCA 2010

²⁶⁸ گرفتاری شبکه قاچاق مواد مخدر افغانی به امریکای شمالی پولیس قزاقستان، اروپا، "ارزیابی بی بی سی 20 دسمبر 2011"

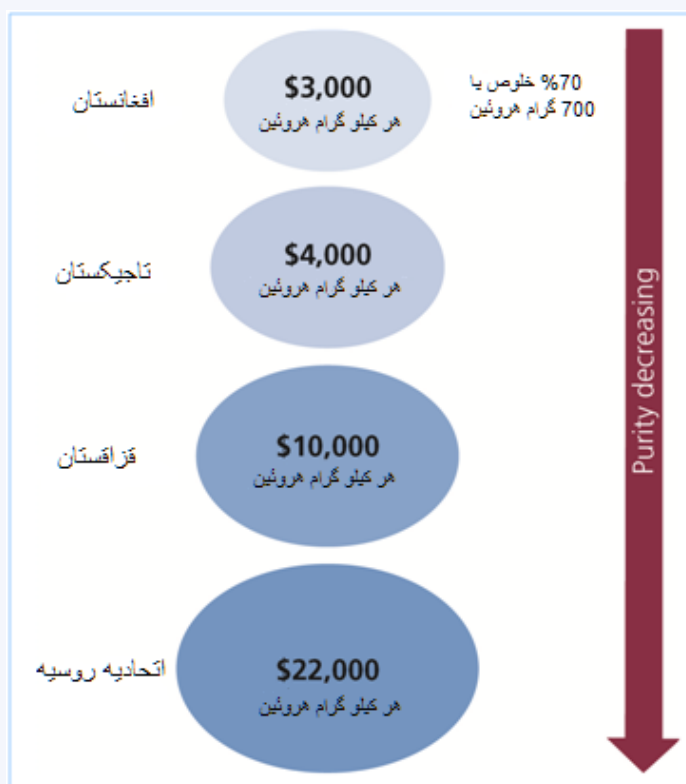
منفعت و مستفیدین

منفعت

این بخش به بررسی درآمد حاصله از تجارت مواد مخدر توسط قاچاقبران می پردازد. در سال 2010 مجموع منفعت حاصله از قاچاق مواد مخدر از شمال افغانستان به فدراسیون روسیه مبلغ 1.4 میلیارد دلار آمریکائی بوده است که مبلغ 344 میلیون دلار را شبکه های قاچاق مواد مخدر افغانی از این تجارت بدست آورده اند. قابل ذکر است که این مبلغ شامل منفعت حاصله از قاچاق چرس و دیگر مواد مخدر نمی گردد و صرف شامل درآمد حاصله از قاچاق هروئین و تریاک میباشد.

میزان سودی که از قاچاق و فروش یک کیلو هروئین به آسیای میانه و فدراسیون روسیه بدست می آید، 600 درصد میباشد. چنانچه در شکل ذیل نشان داده شده هر چه که قیمت هروئین افزایش پیدا می کند به همان اندازه خالصیت آن کاهش پیدا می کند، بدین معنی که هر چه هروئین از میدا به سوی مقصد حرکت می کند، مواد تقلبی به هروئین اضافه میگردد که باعث کاهش کیفیت هروئین میشود به عبارت دیگر، یک کیلو گرام هروئین با خالصیت 70 درصد بعد از اینکه مواد تقلبی به آن اضافه میگردد، به دو کیلو هروئین با خالصیت 35 تبدیل میگردد. افزایش قیمت و کاهش کیفیت باعث میگردد که تجار مواد مخدر سود بیشتری بدست بیاورند.

شکل 27: قیمت و کیفیت هروئین در مسیر شمالی (۲۰۱۰)

منبع: UNODC

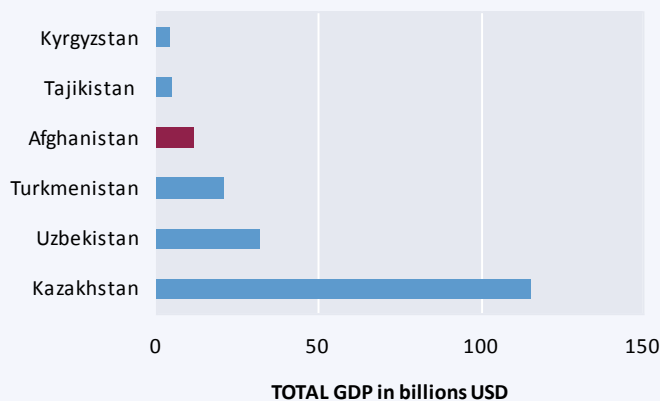
*ارقام فوق ابتدایی اند و احتمالاً بعد از دریافت اطلاعات تازه تغییر می پذیرند.

با سود خالص 1.4 میلیارد دلار تنها از تجارت هروئین در سال 2010، قاچاقچیان مواد مخدر معادل یک سوم تولید ناخالص داخلی تاجیکستان (4.8 میلیارد دلار) و یاهم قیرقیزستان میباشد²⁶⁹ در حالیکه 5 درصد از تولید ناخالص ازبکستان (28 میلیارد دلار) و فقط

²⁶⁹ <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/5775.htm>

یک درصد از تولید ناخالص قزاقستان را تشکیل می دهد. به نظر می رسد که اقتصاد کشورهای قیرقیزستان و تاجیکستان در آسیای میانه بسیار آسیب پذیراند در حالیکه مجموع این مبلغ فقط قسمت کوچکی از فعالیتهای اقتصادی قزاقستان را تشکیل میدهد.

شکل 28: تولید ناخالص داخلی کشورهای آسیای میانه و افغانستان، سال 2010

منبع: بانک جهانی

مستفیدین

برآورد میزان سود گروه های قاچاق مواد مخدر و جرایم سازمان یافته از تجارت مواد مخدر کمی دشوار به نظر میرسد از آنجائیکه این گروه ها از نظر تعداد و تشکیلات سازمانی متفاوت هستند و بعضی در سطح ملی و بعضی در سطح بین المللی فعالیت می کنند. هرچند بسیار واضح است که تجارت مواد مخدر در آسیای میانه توسط افراد و شبکه های مختلف اداره میگردد. این عوامل عبارتند از شبکه های بزرگ جرایم سازمان یافته که توانایی و ظرفیت قاچاق صدها کیلو گرام هروئین را دارند، شبکه های متوسط و بلاخره انتقال دهنده گان کوچک. خواه بزرگ یا کوچک این شبکه ها بطور سنتی در آسیای میانه به اساس خویشاوندی و وابستگی های قومی و نژادی فعالیت نموده اند. قابل ذکر است که گروه های جرایم سازمان یافته در آسیای میانه ساختار خیلی مختلف دارند، بعضی از این گروه ها تشکیلات واضح و مشخص دارند در حالیکه بعضی دیگر بر اساس وابستگی های ضعیف بنا شده که بیشتر مبتنی بر منفعت جانبین میباشد و همین گروه ها هستند که طی یک عملیات مشخص و در عوض پرداخت مبلغی مشخص یک محموله مواد مخدر را از این طرف مرز تاجیکستان به آنطرف مرز انتقال می دهند.

مورد توجه و بحث این گزارش آنعده گروه های جرایم سازمان یافته بزرگ است که ریشه در ساختار داخلی سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در آسیای میانه دارند که احتمال بوجود آمدن روابط محرمانه بین این گروه های تبهکار و مقامات عالی رتبه دولتی دور از تصور نیست. در بسا موارد قدرتهای دولتی جهت اداره تجارت مواد مخدر با این گروه های تبهکار همکاری می کنند که به عنوان بخشی از این ساختار محسوب میگردند. از زمان استقلال کشورهای آسیای میانه در سال 1991 تا کنون هیچ کدام از قاچاقبران و تجاران عمده مواد مخدر دستگیر نشده اند در حالیکه این گروه ها در تمام کشورهای آسیای میانه فعال اند اما دو کشوری که بیشتر در معرض خطر قرار دارد عبارتند از تاجیکستان و قیرقیزستان.

تاجیکستان

در تاجیکستان بازار مواد مخدر بین پنج دسته که ساختار نسبتاً ضعیفی دارند تقسیم شده است که بیشتر روابط قومی و خانوادگی در تاسیس این گروه ها نقش داشته است²⁷⁰ و بطور اتفاقی مربوط به یک ولایت یا منطقه می باشند. یکی از این شبکه ها متشکل از اعضای قوم لینن آباد (و یا خجند) میباشد که در شمال کشور نفوذ زیادی دارند و قدرتمندترین قوم تاجیک قبل از سقوط اتحاد شوروی محسوب میگردند.

²⁷⁰ خانواده های تاجک لزوماً به اساس خویش و نسب استوار نمی باشد، ملاحظه نمائید، اناتولی میکالیوویچ خزائف، "بعد از اتحاد شوروی: نژاد، ملت گرایی و سیاست در جمهوریهای کشور های مستقل"، چاپ دانشگاه ویسکانسن، 1995

دسته دوم شامل اعضای قوم کولاب است که در منطقه مرکزی در ولایت ختلان زندگی میکنند. در جریان سالهای اول استقلال و در جریان جنگ های داخلی این قوم بحیث گروه مخالف و محافظه کار در مقابل رهبری کمونیست در خوجند و همچنان منحصیث گروه مخالف اسلامگرایان و دموکرات عمل نمودند. بعد از جنگ داخلی تاجیکستان این قوم بعنوان نیرومندترین قوم بعد از جنگ داخلی ظهور کردند و هم اکنون به عنوان پر نفوذترین قوم در تاجیکستان محسوب میگردند. بگونه قاطعانه میتوان گفت که نفوذ قوم کولاب در شهر دوشنبه، نقطه ادغام و ارسال مواد مخدر، بسیار زیاد میباشد. قوم سومی عبارت است از قوم کورگان- طیب که مربوط به منطقه ای تحت همین نام در ولایت ختلان میباشد و کم و بیش با دسته کولاب مختلط شده اند. گروه چهارم عبارت است از قوم گرم (یا خطرگین) که در جنوب شرق و مرکز تاجیکستان (گورنو- بدخشان) مستقر میباشد که این منطقه یکی از پناهگاه های مهم حزب مخالف متحد تاجیکستان (UTO)²⁷¹ میباشد. این حزب متشکل است از حزب انقلاب اسلامی و دیگر گروه های مخالف اسلامگرا.²⁷² گروه پنجم گروه متشکل از نژاد پامیریان است که با نژادی تحت همین نام شناخته میشوند بطور مثال اسماعیلیه ها.

گروه های متذکره در جریان جنگ داخلی تاجیکستان در کنار همدیگر و همچنان در مقابل هم جنگیدند و حال برای داشتن سهم بیشتری از بازار مواد مخدر که عمدتاً توسط اعضای قوم های کولاب و لینن آباد اداره میشود با هم رقابت میکنند.²⁷³ با نظر داشت گروه های که در سطح منطقوی فعالیت می کنند، بین دو گروه ختلان و تاجیکستان شمالی و گورنو-بدخشان بطور آشکار جهت بدست گرفتن تجارت مواد مخدر رویارویی وجود دارد. رویارویی بین این گروهها بر میگردد به تقسیماتی که در زمان جنگ های داخلی و زمان حکومت اتحاد جماهیر شوروی. با گذشته خشونت آمیزی که این گروه ها داشتند، هم اکنون رویارویی بین این گروه ها به ندرت دیده میشود که در بیشتر موارد بیانگر همکاری بین این گروه ها و کنترل مشترک تجارت مواد مخدر میباشد. بنابر گفته یک مقام سازمان ملل سرتاسر مرز مشترک افغانستان- تاجیکستان توسط گروه های خانوادگی و وابستگی های قومی اداره میگردد.²⁷⁴ درجه کنترل به گونه ایست که این اقوام در ساختار قدرت دولت نیز نفوذ دارند بدینگونه که یک قوم با داشتن قدرت و نفوذ سیاسی در یک وزارتخانه کلیدی که مسئولیت تنفیذ قانون را وظایف کلیدی را اشغال میکنند.

در بین گروه های انفرادی و غیر وابسته معمولاً رهبری بدوش جنگسالاران سابق است که در جنگ های داخلی می جنگیدند. خیلی از این افراد در طول سالهای 1990 به روند سیاسی دولت پیوسته و یا به اقتصاد نا مشروع متکی اند.²⁷⁵ این افراد بگونه مستقیم در تجارت مواد مخدر دست دارند یا هم بطور غیرمستقیم از این تجارت مالیات اخذ می کنند و معمولاً یک حوزه مشخص را تحت کنترل دارند بطور مثال در منطقه گورنو - بدخشان دو گروه پامیری که توسط فرماندهان اسبق رهبری میگردد در تجارت مواد مخدر نقش بسیار کلیدی بازی میکنند.²⁷⁶ هر دو این گروه در حدود 20 تا 40 عضو دارند در ناحیه خوروق فعالیت میکنند و همچنان با گروه های افغانی و قیرقیز نیز در ارتباط میباشد. با داشتن ریشه شبه نظامی، این گروه ها بسیار سازمان یافته اند، با رهبری واحد، سلسله مراتب صریح و نظام نیرومند انضباطی.²⁷⁷

جالب اینجاست که گروه های جرایم سازمان یافته در آسیای میانه روابط خوبی با گروه های فعال در افغانستان دارند. زبان مشترک و سهولت در عبور از مرز افغانستان- تاجیکستان در مقایسه با گروه های ازبک و ترکمن بدین معناست

²⁷¹ http://ismaili.net/mirrors/112_tajik/tajkethn.html

²⁷² پامیریان در جریان جنگ های داخلی قتل عام شدند، بخصوص در دوشنبه و در قسمت های غربی کشور، ظاهراً به دلیل اینکه دانسته میشد که آنان از اپوزیسیون متحد تاجیک

UTO پشتیبانی فراوانی کرده اند: اداره بین المللی حقوق اقلیت ها، کتاب راهنمای مردمان بومی و اقلیت ها- تاجیکستان: پامیریان، 2008 در این آدرس قابل دسترسی است

<http://www.unhcr.org/refworld/docid/49749c9e37.html> (ملاحظه شده در 23 نومبر 2011)

²⁷³ ده ها سال تاجیکستان به دست خانواده لینن آبادی در هنگام جنگ های داخلی اداره میشد، نخبه لینن آبادی، "به یک ائتلاف جدید با مردم منطقه کولاب یکجا شد." چنانچه جنگ ادامه یافت موازنه به طرف کولابی ها میلان کرد: ملاحظه شود: سیاست سازش، پروسه صلح تاجیکستان. توافق Accord، شماره 10 که توسط کمال الدین عبدالله اوف و کترین بارنز

تصحیح شده: لندن: منابع مصالحه، 2001 صفحه 100

²⁷⁴ مصاحبه، دوشنبه، تاجیکستان 7 جون 2010

²⁷⁵ جانتن گودهند ات آل، "چانه زدن برای صلح؟ کمک ها، وضعیت و بازسازی در افغانستان"، انستیتیوت هالند برای روابط بین الملل، اکت 2006، صفحه 40

²⁷⁶ رئیس پیشین پاسگاه مرزی مرغاب که گروه وی در جنگ های داخلی فعال بود.

²⁷⁷ دفتر منطقوی اداره مبارزه علیه مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد

که گروه های تاجیک دسترسی مستقیم به تولیدات مواد مخدر در افغانستان دارند. در چنین شرایطی، ممکن است گروه های مختلط افغان و تاجیک تاسیس گردیده باشند چندی که تا به حال به نظر میرسد فعالیت این گروه ها در سطح پائین باشد. در حدود 20 درصد از اعضای شبکه قاچاق مواد مخدر لنگریوف که در حال حاضر یک سازمان منحل شده است²⁷⁸ را شهروندان افغانستان تشکیل میداد. ²⁷⁹ اگرچه مسئولیت اکثر گروه های افغانی محدود است به مرز افغانستان و آسیای میانه اما در این اواخر دستگیری شهروندان افغانستان در ارتباط به تجارت و قاچاق مواد مخدر در تاجیکستان و ازبکستان افزایش یافته است. دستگیری شهروندان افغانستان در پیوند به قاچاق مواد مخدر در قزاقستان نیز روبه افزایش است. اگرچه محدودیت های زبانی و فرهنگی نقش دارند ولی به نظر میرسد که شهروندان افغان با کنار گذاشتن واسطه ها میخوانند به طور مستقیم مواد مخدر را به فدراسیون روسیه قاچاق کنند.

بنا بر گزارش ها قاچاق مواد مخدر از تاجیکستان به ازبکستان توسط شبکه های مختلط تاجیک و ازبک صورت میگیرد.²⁸⁰ به نظر می رسد که انتقال دهندگان مواد مخدر در مجاورت به مرز زندگی میکنند و ارتباطات خانودگی نقش مهمی را ایفا میکند. این گروه ها بعزت کشمکش های سیاسی در مرز مشترک تاجیکستان-ازبکستان و فعالیت ادارات تنفیذ قانون ازبکستان در امتداد مرزها محدودیت هایی مواجه بوده اند. در مورد گروه هائیکه تجارت مواد مخدر در داخل ازبکستان را اداره میکنند اطلاعات اندکی در دست است. ادارات تنفیذ قانون ازبکستان برآورد میکنند که در سال 2009 در حدود 20 شبکه در قاچاق هروئین در سرتاسر کشور فعال بوده اند که اعضای آن متشکل از شهروندان ازبکستان و دیگر کشورهای آسیای میانه بوده است. به گونه مثال رهبر یک سازمان عمده که مواد مخدر را به روسیه قاچاق میکرد یک تبعه تاجیکستان بود که در ازبکستان سکونت داشت.²⁸¹

قیرقیزستان

در قیرقیزستان در طول زمان این گروه ها توانسته اند در ساختار دولت راه پیدا کنند و همچنان چند کرسی پارلمان را نیز بدست آورند. گروه های جرایم سازمان یافته در قیرقیزستان به سرعت در حال تکامل است که این بیانگر بوجود آمدن تغییرات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در کشور میباشد. یک مشخصه این موضوع تقسیمات شمال و جنوب است که با تغییرات اجتماعی- سیاسی در قیرقیزستان گره خورده است.

نظر به گفته منابع تنفیذ قانون قیرقیزستان، گروه های جرایم سازمان یافته در مناطقی فعالیت میکنند که مرکز تجمع و ذخیره موقت مواد مخدر میباشد مانند (1) تلاس (شمال)؛ (2) بشکیک (3) اسپیک کایل و (4) مناطق جنوبی (که شامل اوش، باتکن و جلال آباد و مناطق مربوط به آن میشوند).²⁸² گروه های مستقر در بشکیک به اخادی و دستبرد به دارایی های دولتی و یاهم کنترل اجناس قاچاق شده چینی مشغول هستند.²⁸³ گروه های مستقر در جنوب به تجارت مواد مخدر مشغول اند که در این حوزه گروه های متعددی فعالیت میکنند بطور مثال 12 گروه در منطقه اوش و در شهر اوش، که شامل گروه های تاجیک و ازبک میشوند، 7 گروه در منطقه باتکن، 6 گروه در منطقه جلال آباد²⁸⁴ و 6 گروه قاچاق مواد مخدر در شهر بشکیک (که شامل یک گروه قفقازی و رومایی می باشد) و 8 گروه در منطقه چوی (که شامل گروه های چیچنی، کردی و یک گروه روما می باشد). در مجموع برآورد میگردد که 40 گروه جرایم سازمان یافته در تجارت مواد مخدر دخیل هستند هرچند تمام این گروه ها فعالیت فراملی ندارند (به گونه مثال گروه های مستقر در اسپیک کایل). اگر چه اداره فدرالی کنترل مواد مخدر روسیه معتقد است که تعداد این گروه ها به 70 گروه میرسد.²⁸⁵

²⁷⁸ لنگریوف برادر یک قوماندان بر جسته طرفدار حکومت در جریان جنگ های داخلی، لنگری لنگریوف، و داماد سنگگ سفروف که رهبری تحریک جبهه ملی جانبداری از ریاست جمهوری را در جریان جنگ ها بدوش داشت، میباشد.

²⁷⁹ www.unhcr.org/refworld/topic/4565c22523,4565c25f2a5,49e4433823,0.html

²⁸⁰ مصاحبه، گمرک ازبکستان، محافظین مرزی، 24-27 می 2010

²⁸¹ "http://arrests.jigsy.com/entries/general/operationtyphoon-

in-alma-ata-chimkent-karaganda-and-petropavlovsk-3

²⁸² مصاحبه با تحلیلگران CARICC، جون 2010

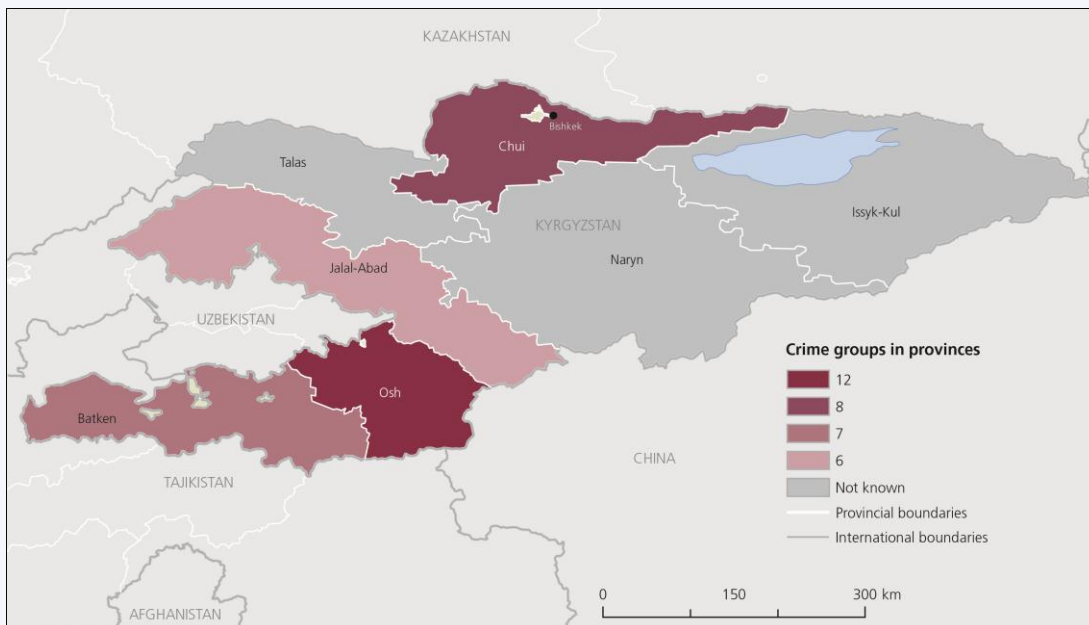
²⁸³ "گروه های جرایم سازمان یافته قیرقیزستان" مجله آگاهی جین، 26 فبروری 2009

²⁸⁴ مصاحبه با تحلیلگر CARICC، جولای 2011

²⁸⁵ اداره مبارزه با مواد مخدر میگوید بیش از 70 شبکه قاچاق مواد مخدر در قیرقیزستان فعالیت دارند، ارزیابی بی بی سی، 25 اپریل 2011

نقشه 26: تقسیمات گروه های جرایم سازمان یافته در قیرقیزستان به اساس ولایات، سال 2011

منبع: CARICC یاد داشت: خطوط سرحدی و نام هایی که در اینجا نشان داده شده اند و القابی که استفاده شده دلالت به موافقت و یا پذیرش آن از سوی سازمان ملل متحد نمی نماید.

بیشتر قانون شکنان و دلالان از نژاد قیرقیز میباشند که در اوش و بشکیک مستقر اند و بعد از درگیری های نژادی در جنوب قیرقیزستان بر اساس گزارشها در حدود 80 درصد²⁸⁶ از جرایم سازمان یافته را مرتکب میشوند.²⁸⁷ بطور معمول ساختار یک گروه عبارت است از بخشهای مختلف وابسته به همدیگر که هر کدام در بخش خاصی تخصص دارد بطور مثال یک عده منحصی انتقال دهنده عمل میکنند و عده ای دیگر مسئول بخش مالی و غیره مسائل میباشند. در راس این گروه تنظیم کننده قرار دارد که احتمالاً از نژاد قیرقیز میباشد. افسران اسبق و کنونی نهاد های تنفیذ قانون که اکثراً از اعضای خانواده تنظیم کننده گروه میباشند، مسئولیت همکاری و زمینه سازی انتقال محموله های مواد مخدر را بدوش دارند. عضویت مقامات/ کارمندان تنفیذ قانون²⁸⁸ نفوذ در این شبکه ها و یا هم جلوگیری از قاچاق مواد مخدر را مشکل میسازد.

سایر کشورها

شبکه های کوچک ترکمن که با شبکه های مستقر در افغانستان و جمهوری اسلامی ایران ارتباط دارند اکثریت محموله های مواد مخدر را در این کشور انتقال میدهند. شبکه های منطوقی یا بین المللی به سادگی نمی توانند در ترکمنستان فعالیت کنند. شبکه های مستقر در قزاقستان نیز شبکه های کوچک اند²⁸⁹ اما احتمالاً از اتصالات بین المللی این کشور به خوبی استفاده میکنند. بر اساس گفته مقامات قزاقستان نژاد قفقازی مانند چیچنی ها بیشترین سهم در قاچاق مواد مخدر از قزاقستان به دیگر کشورها را دارند.²⁹⁰ گزارش های دیگر نیز حاکی از دست داشتن گروه های جرایم سازمان یافته چیچینی در انتقال و قاچاق مواد مخدر در قزاقستان و قیرقیزستان میباشد²⁹¹ هر چند که هویت تنظیم کننده گان و افراد بلند رتبه شبکه همچنان پنهان باقی مانده است. در فدراسیون روسیه،

بیشتر شهروندان تاجیکستان هستند که بازار خرده فروشی مواد مخدر را در کنترل دارند هر چند که در بعضی مناطق احتمال داده میشود که شهروندان صربستان و آذربایجان نیز در تجارت تریاک دست داشته باشند.²⁹² در سطح رهبری این

²⁸⁶ مصاحبه با الکساندر زالیچینکو، سپتمبر 2011، بشکیک، قیرقیزستان

²⁸⁷ نظر به اظهارات متخصصین CARICC، قابل توجه خواهد بود اگر بگوئیم که برخورد های بین قومی در سال 2010 که بی ثباتی سیاسی را در کشور در پی داشت توسط گروه های قاچاق مواد مخدر که عمدتاً از قومیت های قیرقیز تشکیل شده بود، برآه انداخته شده باشند تا باشد که برتری خود را بالای گروه های ازبک بطور خاص و بازار مواد مخدر قیرقیزستان جنوبی بطور عام تضمین کرده باشند.

²⁸⁸ بویژه در قیرقیزستان گزارش شده بود، ویسایت 24 kg، 24 جنوری 2011

²⁸⁹ مصاحبه، DEA قزاقستان، بشکیک، قیرقیزستان، سپتمبر 2011

²⁹⁰ مصاحبه، مقامات CARICC، آلماتا، قزاقستان، جون 2010

²⁹¹ مصاحبه با یک مقام CARICC

²⁹² مصاحبه CARICC/UNODC، تاشکند، جون 2010

گروه‌ها احتمالاً شهروندان روسی هستند که مسئولیت را بدوش دارند هر چند که از اقوام مختلف میباشند. ورزشکاران اسبق و مامورین نظامی دولت نیز گفته میشود که در جرایم سازمان یافته دست دارند.²⁹³ بطور مثال گروه مشهور "کامورا" مواد مخدر را از آسیای میانه به روسیه، از مسیر قیرقیزستان با استفاده از شهروندان قیرقیز منحصی انتقال دهنده، قاچاق میکردند. در ماه اگست 2010 اداره کنترل مواد مخدر رئیس گروه که یک شهروند روسی بود را با عاملین دیگر به شمول ورزشکاران سابقه دستگیر نمود. این گروه در مجموع متشکل از 200 عضو فعال بود و در طی یکماه مبلغ نیم میلیون دالر از این تجارت منفعت بردند.²⁹⁴

مستفیدین این تجارت تنها ساکنین کشورهای مشترک المنافع یا شهروندان افغانستان نیستند. باوجود اینکه پیوند زبانی و قومی وجود ندارد، گروه‌های آفریقای غربی، بیشتر شهروندان نیجریه، توانسته اند سود اندکی از تجارت مواد مخدر در منطقه بدست آورند. مقامات امنیت ملی قیرقیزستان برآورد میکنند که این گروه‌ها در حدود ده درصد از تجارت هروئین را در منطقه کنترل میکنند. از سال 2011 بدینسو هر از گاهی شهروندان کشورهای آفریقای غربی به جرم قاچاق مواد مخدر در فرودگاه بشکیک گرفتار میشوند ولی اکثر این گروه‌ها شهروندان غیر آفریقای را جهت قاچاق مواد مخدر به دیگر کشور های آسیایی مخصوصاً چین استخدام میکنند. افرادی که توسط این گروه‌ها استخدام میگرددند یا شهروندان آن کشور (اکثراً زنها) و یاهم خارجی‌ها میباشند چنانچه در همین سال یک شهروند آذربایجان در بشکیک دستگیر شد که قصد قاچاق هروئین به فدراسیون روسیه را داشت. گروه‌های جرایم سازمان یافته آفریقای غربی در کشور های آذربایجان و قزاقستان فعالیت میکنند هر چند که این موضوع توسط آمار دستگیری قاچاقبران انعکاس نیافته است.

این سوال که آیا گروه‌های شورشی آسیای میانه از تجارت مواد مخدر سود میبرند یا نه ضرورت به تحقیق و پژوهش بیشتر دارد. پیوند بین تجارت مواد مخدر و هراس افگنی در سالهای اخیر در مناطقی همچون غرب آفریقا، هندوستان و افغانستان به وجود آمده است. گزارش‌ها از افغانستان حاکی از آنست که طالبان گروه‌های شورشی خارجی بخصوص گروه‌های آسیای میانه را تمویل میکنند. بیجا نخواهد بود اگر ادعا کنیم که دهشت افگنی‌های اخیر در آسیای میانه بطور غیر مستقیم با تجارت مواد مخدر رابطه دارد. با وجود گزارش‌ها و حکایات متعدد مبنی بر دست داشتن گروه‌های دهشت افکن آسیای میانه در تجارت مواد مخدر، هنوز شواهد معتبر و تأیید شده از دست داشتن این گروه‌ها در تجارت مواد مخدر وجود ندارد. بنابر شواهد در قیرقیزستان نفوذ گروه‌های جرایم سازمان یافته در دولت یک تهدید گسترده امنیتی در این کشور میباشد و میتواند باعث بی‌ثباتی مناطق مختلفی در این کشور گردد و حتا به کشور های همسایه نیز سرایت کند. این موضوع میتواند باعث شود تا گروه‌های دهشت افکن و شبکه‌های جرایم سازمان یافته جهت رسیدن به اهداف سیاسی با یکدیگر هم پیمان شوند. اهمیت و درک این مطلب باید باعث تقویت و افزایش همکاری‌های منطقوی مبارزه علیه مواد مخدر گردد.

Антоян Ю. М., Кудрявцев В. Н., Эминов В. Е. Личность преступника. СПб., 2004. С. 209²⁹³

²⁹⁴ مجله روسیسکایا، 5 اگست 2010، <http://www.sfo.fskn.gov.ru/work/id/962>

پاسخ

راه در پیش

کوشش‌ها در راستای مبارزه با تجارت مواد مخدر افغانستان که یک تهدید عمومی برای افغانستان و آسیای میانه می‌باشد می‌تواند به گونه شگرفی از تقویت هماهنگی منطقوی بارور گردد. به وجود آوردن چنین هماهنگی به دلیل بی‌اعتمادی و مشاجرات کنونی از قبیل تعیین حدود مرزها در منطقه پیچیده به نظر می‌رسد.²⁹⁵ تاجیکستان و قیرقیزستان کشور های اند که به بیشترین حد از این ناحیه آسیب پذیرند و مبرم‌ترین معضله مرزی در مرز میان همین دو کشور وجود دارد. هیچ یک از این کشورها منابع کافی جهت تقویت و مدیریت مرزها ندارند. مساعدت و مشورت بیرونی می‌تواند در جهت ایجاد مرزهای محفوظ و کنترل شده نقش بسیار مهمی ایفا کند.

در هر دو کشور تاجیکستان و قیرقیزستان بخش بزرگی از نهاد های سیاسی و مراجع تطبیق کننده قانون از تأثیرات ناشی از تجارت مواد مخدر بطور مستقیم و یا غیر مستقیم در حال تضعیف شدن هستند. باز هم این دو کشور بسا اوقات بیشتر از دیگر کشورها به همکاری های مرزی علاقه نشان می‌دهند. اداره کنترل مواد مخدر تاجیکستان (DCA) و خدمات دولتی برای کنترل مواد مخدر قیرقیزستان (SSDC) دو اداره متعهد و نمونه در قسمت همکاری های دوجانبه در منطقه می باشند. پشتیبانی از این دو نهاد بخصوص در امر زمینه سازی روابط دوجانبه میان آنان بایست گسترش یابد و از این ابتکار دیگر کشورها در منطقه نیز می‌توانند بطور غیر مستقیم مستفید گردند. اداره کنترل مواد مخدر تاجیکستان (DCA) افسران ارتباطی خویش را در شمال افغانستان تعیین و روابط سودمندی را با پولیس مبارزه با مواد مخدر افغانستان (CNPA) موظف در آن منطقه به وجود آورده اند. این یک ابتکار دوجانبه دیگری ایست که میشود از آن در سایر کشور های آسیای میانه الگو برداری نمود، خواه آنان با افغانستان هم مرز باشند یا نباشند.

ابتکارات کنونی چندملیتی (بسا اوقات به دلیل انگیزه های فرامنطقوی) کوشش هایی گوناگونی اند که توسط سازمان های امنیتی و مبارزه علیه مواد مخدر منطقه بشمول سازمان همکاری های شانگهای (SCO)، سازمان پیمان امنیت جمعی (CSTO) و مرکز منطقوی اطلاعات و هماهنگی آسیای میانه (CARICC) به وجود آمده اند. این کوشش ها تشویق کننده بوده و در جهت بلند بردن سطح آگاهی از تهدیدات فراملی مواد مخدر بسیار مهم می‌باشند. نکته قابل نگرانی اینست که در مبارزه با مواد مخدر، همکاری های منطقوی تاحدی در قید سخن باقی می‌ماند حالانکه نیاز به تطبیق آن محسوس است. در حال حاضر، CARICC از جمله ارگانهای متعهد تطبیق قانون است که روی فراهم آوری یک زمینه کاری جهت تشریح اطلاعات و عملیات مشترک توجه اش را متمرکز می‌سازد.

²⁹⁵ قیرقیزستان معضلات مرزی لاینحلی با تاجیکستان (در دره اصفارا در جنوب شرق) و با ازبکستان (برسر حالت نواحی محاط ازبکستان در قیرقیزستان و جاهای دیگر مرز مشترک) دارند. بر علاوه قیرقیزستان هنوز باید حدود مرزی سال 2001 را با قزاقستان تصویب نماید. به دلیل پروسه مداوم مذاکرات با کشور های همسایه، به اندازه 30 درصد خطوط مرزی در قیرقیزستان تعیین حدود نشده اند و تقریباً بی اداره باقی مانده اند.

اگرچه از این فرصت استفاده اعظمی صورت نمی‌گیرد و بعضی از کشورها اطلاعات موثری را با این اداره شریک نساخته و نه هم در عملیات چند جانبه سهم می‌گیرند. متأسفانه با وجود اینکه زمینه همکاری بین کشور های منطقه بخوبی آماده است ولی مجرمین به مراتب بهتر از مراجع تطبیق قانون در منطقه با هم همکاری می‌کنند.

بر عکس همکاری های منطقوی مبارزه علیه مواد مخدر ، کشورهای منطقه اهمیت واکنش مشترک منطقوی درمقابل هراس افگنی را به خوبی درک نموده اند. این واقعیت با تاسیس سازمان همکاری های شانگهای (SCO) و سازمان پیمان امنیت جمعی (CSTO) مشهود است. سازمان های متذکره مبارزه علیه مواد مخدر را درسطوح مختلف با امنیت منطقوی مختلط ساخته و تعمق همکاری ها با مرکز منطقوی اطلاعات و هماهنگی آسیای میانه یا CARICC²⁹⁶ دست یافتی و امکان پذیر به نظر میرسد.²⁹⁷ حاصل این همکاری احتمالاً نتایج بهتری در پی خواهد داشت در صورتیکه نقش افغانستان بعنوان ناظر و یا هم عضو اصلی در این سازمان ها بخصوص CARICC بیشتر شود.

گسترش همکاری ها در عرصه مبارزه علیه مواد مخدر با افغانستان از طرف دیگر میتواند مانع بزرگی علیه تجارت مواد مخدر در منطقه باشد. عدم ارتباطات لازم بین افغانستان و ازبکستان – که بر همکاری های روبه گسترش اقتصادی میان این دو کشور تاثیر وارد نکرده – و همچنان افغانستان و ترکمنستان در قسمت مبارزه علیه مواد مخدر موضوعی است که توجه این کشورها را میطلبد. بوجود آمدن اعتماد بین افغانستان و کشور های آسیای میانه در امر مبارزه علیه مواد مخدر و دهشت افگنی موضوعی ایست که محدودیت های را در گذشته نیز در روابط بین این کشورها بوجود آورده است. چالش های زیادی که افغانستان با آن دست و پنجه نرم میکند از جمله کاستی در ارائه خدمات عامه و سیستم کنترل مرزها بخوبی قابل ملاحظه و مستند اند. در عین زمان، در طول سالهای اخیر گام های پیوسته و مستحکمی در راستای ارتقای ظرفیت مبارزه علیه مواد مخدر در این کشور برداشته شده است و جهت تداوم و موثریت هر چه بیشتر این ابتکارات لازم است تا افغانستان در ساختارهای منطقوی نقش داشته باشد. مقامات مربوطه دولت افغانستان میتوانند با استفاده از فرصتی که مرکز منطقوی اطلاعات و هماهنگی آسیای میانه ایجاد نموده عملیات مشترک و عملیات محموله تحت کنترل را با کشور های هم مرز راه اندازی کنند. ابتکارات از جانب پولیس مبارزه علیه مواد مخدر افغانستان میتواند در جهت ایجاد و تقویت مساعی منطقوی نقش موثری ایفا کند.

افغانستان به تنهایی نمی تواند با پدیده ای مقابله کند که تمام کشور های مستقل مشترک المنافع را تهدید میکند. با در نظر داشت اصل مسئولیت مشترک و برخورد متوازن با عرضه و تقاضا ، کشورهای مصرف کنندگان (بشمول فدراسیون روسیه) ضرورت است تا جهت کاهش میزان مصرف مواد مخدر و کاهش تقاضا نهایت کوشش و تلاش کنند. کشورهای که بازار مواد مخدر افغانستان هستند، میتوانند جهت تقویت ظرفیت مبارزه علیه مواد مخدر افغانستان از ابتکارات و میکانیسم های که قبلاً به وجود آمده است حمایت و پشتیبانی کنند.

در مقایسه با همکاری های موثر و پر بار اقتصادی و تجاری که در منطقه وجود دارد، همکاری های منطقوی مبارزه علیه مواد مخدر از چالش ها و مشکلات زیادی برخوردار بوده است. عقد توافقنامه های تجاری (مانند پیمان تجاری اروپا – آسیا و توافقنامه های گمرکی در این اواخر)، توسعه خطوط راه آهن بین افغانستان و ازبکستان و اعمار سه خط دیگر راه آهن در افغانستان علائم و نشانه های خوبی از پیشرفت در این کشور میباشد و مسلماً به نفع کشورهای است که در این توافقنامه ها دخیل هستند.

همکاری های طویل المدت مبارزه علیه مواد مخدر بین افغانستان و کشور های منطقه زمانی میتواند ایجاد و توسعه یابد که کشورهای ذیدخل موثریت آن را تشخیص دهند بدینوسیله توسعه روابط و همکاری با مرکز منطقوی اطلاعات و هماهنگی آسیای میانه از اهمیت حیاتی برخوردار است.

²⁹⁶ http://www.caricc.org/index.php?option=com_content&task=view&id=164&Itemid=1&lang=english

²⁹⁷ "موافقتنامه همکاری میان SCO و CARICC به امضا رسید"، <http://www.unodc.org/centralasia/en/news/protocol-of-cooperation-was-signed-between-carice-and-sco.html>

جهت بالا بردن سطح آگاهی مبارزه علیه مواد مخدر و حمایت از همکاری های منطقوی مبارزه علیه مواد مخدر، مرکز منطقوی اطلاعات و هماهنگی آسیای میانه میتواند نقش بسیار موثری داشته باشد. از طریق این مرکز منطقوی کشورهای ذیدخل در منطقه به شمول افغانستان میتوانند دیدگاه مشترک استراتژیک مبارزه علیه مواد مخدر به وجود آورند که باعث میگردد تمام کشورهای اشتراک کننده سهم فعال در قسمت مبارزه علیه مواد مخدر داشته باشند. مرکز منطقوی اطلاعات و هماهنگی آسیای میانه میتواند نقش بسیار حیاتی در عملیات مشترک منطقوی مانند محموله تحت کنترل، تقویت تشریک اطلاعات استخباراتی و همکاری های منطقوی ایفا کند. از سال 2008 بدینسو مرکز منطقوی اطلاعات و هماهنگی آسیای میانه در مجموع 23 عملیات بین المللی در مسیر شمالی بطرف روسیه، اروپا، چین و کانادا هماهنگ نموده است که منجر به دستگیری 46 قاچاقبر و اعضای گروه های جرایم سازمان یافته شده است.²⁹⁸

جهت واکنش به فعالیت سازمان های جرایم سازمان یافته و جلوگیری سو استفاده از توافقنامه های تجاری و اقتصادی، ضرورت است تا کشور های منطقه همکاری های منطقوی را گسترش دهند. هنگامیکه دولت ها باهم همکاری می نمایند نتایج آن بسیار مشهود است مانند ضبط 300 کیلو گرام هروئین که طی عملیات مشترک پولیس روسیه و تاجیکستان در سال 2010 ضبط گردید. به وضاحت باید گفت که تنها اقدامات سخت گیرانه در کنترل مرز کافی نیست و تنها با این عملکرد نمی توان با قاچاق مواد مخدر و فساد اداری مقابله کرد. بدون شک چند نقطه مشخص قاچاق و ذخیره مواد مخدر و محل ملاقات شبکه های قاچاق وجود دارد به عنوان مثال مناطق باتکن و اوش در جنوب قیرقیزستان که در تقویت مسیر شمالی نقش بسیار مهم بازی میکند. از تلاش دولت مرکزی جهت کنترل و اعمال حاکمیت در این منطقه باید حمایت صورت گیرد.

در حالیکه ممکن است امکانات قاچاق به دلیل تعدد و توسعه مسیر های حمل و نقل بین المللی و افزایش توافقنامه های تجاری افزایش یابد، باید خاطر نشان ساخت که اقدامات کنترل سرحدات جهت جلوگیری از قاچاق مواد مخدر نباید مانع توسعه رشد اقتصادی افغانستان، تاجیکستان و دیگر کشورهای منطقه گردد که مسلماً جهت مبارزه علیه فقر از اهمیت خاصی برخوردار است. ابتکارات و برنامه های مقابله با قاچاق مواد مخدر نباید تاثیر منفی بر تجارت قانونی و توسعه اقتصادی در منطقه بوجود آورد. در صورتیکه همکاری های منطقوی مبارزه علیه مواد مخدر شامل تشریک معلومات استخباراتی و همکاری های گمرکی باشد، این امر نمی تواند مانع توسعه تجارت و همکاری های اقتصادی گردد. به نظر میرسد در حال حاضر همکاری های اقتصادی و مبارزه با هراس افگنی از اهمیت بیشتری نسبت به همکاری های مبارزه علیه مواد مخدر دارد. ترسیم و سنجش تاثیرات - تاثیرات اقتصادی، صحتی و امنیتی- ناشی از مواد مخدر چالش عمده در پیش رو است. ضرورت است تا کشورهای منطقه از تهدیدات فراملی این پدیده بخوبی آگاهی پیدا کنند و قبل از اینکه مواد مخدر تهدیدات و خساراتی بیشتری را بوجود آورد، اقدامات موثر روی دست گرفته شود.

²⁹⁸ واحد عملیاتی CARICC، جنوری 2012

I طرز العمل (میتودولوژی) بکاررفته در تهیه این گزارش

این گزارش بر بنیاد کار ساحوی که بین سالهای 2009 و 2011 در افغانستان انجام شده استوار است. اطلاعات برای جستجوی و تشخیص مسیر های قاچاق مواد مخدر در مرکز و سرتاسر شمال افغانستان از سفرهای ولایتی کارمندان بخش تحقیق اداره مبارزه علیه مواد مخدر و جرم سازمان ملل، بانک معلوماتی کشف و ضبط مواد مخدر پولیس مبارزه با مواد مخدر افغانستان یا CNPA، ومعلومات حاصله از منابع آزاد و غیر رسمی بدست آمده است. به هدف جمع آوری اطلاعات پس زمینه ای در خصوص کشف و ضبط مواد مخدر و مسیر های مختلف قاچاق و برای تشخیص نوعیت و منابع معلومات موجود، محققین با مقامات دفتر مرکزی ریاست عمومی گمرکات، پولیس سرحدی افغانستان، پولیس مبارزه با مواد مخدر افغانستان، نمایندگی های متعدد سیاسی، سروی کنندگان کشت خشخاش، و تحلیل گران دفتر نمایندگی خاص سرمنشی ملل متحد یا UNAMA مصاحبه های جداگانه صورت گرفته است.

این اطلاعات کیفی همراه است با اطلاعات کمی حاصله از نتایج ارزیابی (ارزیابی های کشت و تولید تریاک افغانستان 2005 تا 2009) و محاسبات جریان قاچاق مواد مخدر که در گزارش جهانی مواد مخدر 2011 اداره مبارزه علیه مواد مخدر و جرم سازمان ملل به نشر رسیده است. بر اساس این برآورد ها حدود 25 درصد تولیدات مواد مخدر افغانستان از طریق شمال این کشور به آسیای میانه قاچاق میشود. برآورد های ارائه شده در این گزارش در سالهای 2010 و 2011 مدار اعتبار است تا زمانی که اطلاعات اضافی در زمینه در دسترس قرار بگیرد. اطلاعات موجود در مورد تقاضا به مواد مخدر بعنوان متغییر کلیدی برای تخمین جریان هروئین و تریاک در مسیر شمال مورد استفاده قرار گرفته است. دقیق بودن ارقام تقاضا به مواد مخدر که در این گزارش ارائه شده از یک کشور تا کشور دیگر متفاوت بوده و در صورت ارائه معلومات بیشتر و کاملتر میتواند تصحیح و یا هم تغییر کند. بیشتر کشورهای منطقه فاقد یک سیستم منظم جمع آوری معلومات که قادر به ارائه آمار دقیق و علمی از تقاضا، عرضه و کشف و ضبط مواد مخدر باشد، هستند. به همین منوال برآوردهای که در خصوص تقاضای تریاک/ هیروئین و میزان قاچاق مواد مخدر در این گزارش ارائه شده باید بعنوان کاری در حال جریان و به عنوان بهترین تخمینها نظربه معلومات موجود پنداشته شوند. ازینرو این گزارش بانیست منحیث نقطه آغاز برای تحقیقات بعدی در نظر گرفته شود. پروژه نظارت و بررسی تجارت مواد مخدر افغانستان (AOTP)²⁹⁹ مصمم است تا با دسترسی به اطلاعات تازه، تحلیل های ارائه شده در این گزارش را تجدید و تکمیل نماید.

²⁹⁹ پروژه نظارت و بررسی تهدید تجارت مواد مخدر افغانستان یک ابتکار تحقیقی اداره مبارزه علیه مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد UNODC است که جهت پاسخدهی به خطرات ناشی از قاچاق مواد مخدر افغانستان، تهدیدات ناشی از این تجارت را مورد تحلیل و بررسی قرار میدهد.

II. مسیر های خطوط هوایی از پاکستان

داخلی	دول مستقل مشترک المنافع (CIS)	بین المللی
اندیجان	آلماتا	امریتسر
بخورا	آستانه	آتن
فرغانه	عشق آباد	بنکاک
کارشی	باکو	بیجنگ
نمنگان	بشکیک	قاهره
نوی	چلبابینسک	دهلی
نکوس	ایکاترینبرگ	فرانکفورت
سمرقند	کازان	استانبول
تاشکند	کراسنویارسک	کوالالمپور
ترمز	کیف	لندن
ارگنچ	کراسنودار	میلان
	منرالئی ودی	نیویارک
	مسکو	اوساکا
	نوفوسیبیرسک	پاریس
	اومسک	ریگا
	روستوف	روم
	سمارا	سیول
	سینت پیترزبرگ	شارجه
	سمفروپول	تیل افیف
	اوفه	ارومچی
	تیومن	

III. مسیر های خطوط هوایی بین المللی تاجیکستان

پرواز های بین المللی		
میدان هوایی	مقصد سفر	تعداد پرواز در هفته
پروازها به دول مستقل مشترک المنافع (CIS)		
میدان هوایی بین المللی دوشنبه	از دوشنبه به مسکو، روسیه	14
	از دوشنبه به سمارا، روسیه	3
	از دوشنبه به ایکاترینبرگ، روسیه	3
	از دوشنبه به آلماتا، قزاقستان	3
	از دوشنبه به بشکیک، قزاقستان	2
	از دوشنبه به اوفه، روسیه، جمهوری تاتارستان	1
	از دوشنبه به سینت پیترزبرگ، روسیه	1
	از دوشنبه به کازان، روسیه، جمهوری تاتارستان	1
	از دوشنبه به اورینبرگ، روسیه	1
	از دوشنبه به نووسیبیرسک، روسیه	1
	از دوشنبه به یرم، روسیه	1
	از دوشنبه به کراسنو یارسک، روسیه	1
	از دوشنبه به چیلابینسک، روسیه	1
	پرواز های بین المللی	
میدان هوایی بین المللی خودرند	از دوشنبه به استانبول	3
	از دوشنبه به ارومچی، چین	1
	از دوشنبه به مونیخ، آلمان	1
	از دوشنبه به تهران، ایران	1
	از دوشنبه به مشهد، ایران	1
	از دوشنبه به دهلی، هندوستان	1
	از دوشنبه به شارجه، امارات متحده عربی	1
	از خودرند به مسکو، روسیه	
	از خودرند به ایکاترینبرگ، روسیه	
	از خودرند به آلماتا، قزاقستان	
میدان هوایی کولیاپ	از خودرند به بشکیک، قزاقستان	
	از خودرند به نوفو سیبیرسک، روسیه	
میدان هوایی کورگان طیب	از خودرند به مشهد، ایران	
	از کولاب به مسکو، روسیه	2
میدان هوایی کورگان طیب	از کورگان طیب به آلماتا، قزاقستان	
	از کورگان طیب به بشکیک، قزاقستان	

IV. موارد کشف و ضبط مواد مخدر در خطوط قطار ازبکستان در سال 2011

نوع مخدر	مواد	مقدار (به کیلوگرام)	محل ضبط	مبدا	مقصد	تاریخ	ملاحظات
هیروین		20.5	داخل (تاشکندتوفورنایا)	تاجکستان	فدراسیون روسیه	21 می	که با سازش کارمندی در کوپه محرم قسمتی قطار مخفی شده بود
هیروین		9.5	پوسته کاراکالپاکیا زلزله‌دورز هنی	کولاب	مسکو	6 جولای	که با سازش کارمندان به استفاده از آهن ربا در قسمت زیر گادی مخفی شده بود
هیروین		8	نامعلوم	کولاب	مسکو	19 جولای	یکی در زیرنورد قطار مسافری
هیروین		10				19 جولای	در زیر کابین تانکر دار قطار بارکشی در هوشادی آموزش
هیروین		6	نامعلوم	کولاب	مسکو	23 جولای	
هیروین		1.2		کولاب	مسکو	23 جولای	بر سر مرز
هیروین		5	نامعلوم	دوشنبه	مسکو	15 اگست	در قطار باربری
هیروین		2.2	خط ریل آموزش، نقطه عبوری مرز، سورسوندریا	نامعلوم	نامعلوم	23 اگست	بر سر مرز
هیروین		8	خط ریل آموزش، نقطه عبوری مرز، سورسوندریا	نامعلوم	نامعلوم	17 سپتمبر	
هیروین		13	خط ریل آموزش، نقطه عبوری مرز، سورسوندریا	نامعلوم	نامعلوم	18 سپتمبر	
هیروین		5.2	نامعلوم	خود جند	کاوناس لیتوانیا	26 اکتوبر	به کمک سگ های تعلیمی- مخفی در زیر کابین
هیروین		5	نامعلوم	خود جند	بیکوبود	26 اکتوبر	قطار باربری
هیروین		14	نامعلوم	دوشنبه	سینت پیترزبرگ	1 نومبر	مخفی شده در یک تانکر قطار
مورفین		9	پوسته بیکوبود	خودجند	بیکوبود	24 سپتمبر	قطار باربری

۷. قضیه های انتخاب شده از کشف و ضبط تریاک در افغانستان، 2010 تا 2011

نوع مواد مخدر	مقدار (به کیلو گرام)	ولایت / محل ضبط	مبدا	مقصد	مسیر حرکت	تاریخ
تریاک	180	ارغندی شهر کابل	کابل	قندهار	از کابل بسوی جنوب	جون 2011
تریاک	3	پل چرخي	ننگرهار	کابل	از شرق بسوی کابل	اکتوبر 2011
تریاک	0.8	ارغندی شهر کابل	کابل	قندهای	از کابل بسوی جنوب	جون 2011
تریاک	2461	شمال: بلخ	نامعلوم	نامعلوم	نامعلوم	فبروری 2011
تریاک	800	شمال: بلخ	نامعلوم	نامعلوم	نامعلوم	جنوری 2011
تریاک	350	شمال: ولسوالی اندخوی، جوزجان، فاریاب	نامعلوم	نامعلوم	نامعلوم	جنوری 2011
تریاک	204	شمال: شهر شبرغان، فاریاب	نامعلوم	نامعلوم	نامعلوم	ملرچ 2011
تریاک	255	شمال: ولسوالی دولت آباد، فاریاب	ناشناخته شده	بلخ	از سوی غرب به شمال	جنوری 2011
تریاک	583	شمال: ولسوالی قیصار، فاریاب	شمال (بلخ)	هرات	از سوی شمال به غرب	دسمبر 2010
تریاک	34	شمال: ولسوالی اندراب، بغلان	نامعلوم	شمال	از سوی شمال به شمال	جولای 2011
تریاک	35	شمال (بلخ)	نامعلوم	کابل	از سوی شمال به کابل	فبروری 2010
تریاک	800	مرکز (کابل)	شمال (سمنگان)	کابل	از سوی شمال به کابل	فبروری 2011
تریاک	248	مرکز (پروان)	نامعلوم	کابل	از سوی شمال به کابل	جولای 2005
تریاک	70	شمال (جوزجان)	نامعلوم	کابل	از سوی شمال به کابل	جولای 2010
تریاک	148.5	مرکز (بامیان)	نامعلوم	کابل	از حوزه مرکز به کابل	اگست 2011
تریاک	142	جنوب (زابل)	از کابل به راه غزنی در حرکت بوده	جنوب	از کابل بسوی جنوب	سپتمبر 2011
تریاک	190	جنوب (قندهار)	از کابل در حرکت بوده	جنوب	از کابل به سوی جنوب	جولای 2011

VI. قضیه های انتخاب شده از کشف و ضبط هیروئین در افغانستان، 2010 تا 2011

تاریخ	مسیر حرکت	مقصد	میدان	ولایت / محل ضبط	مقدار (به کیلوگرام)	نوع مواد مخدر
نومبر 2011	از شرق بسوی شمال	بلخ (مزار)	ننگرهار	بغلان	8	مورفین
مئی 2011	از شرق بسوی شمال	نامعلوم	جلال آباد	بغلان) پل خمري)	19	هیروین
اگست 2010	از شرق بسوی شمال شرق	بدخشان	جلال آباد	(ولسوالی کشم بدخشان)	9	هیروین
نامعلوم	از کابل به شمال شرق	ولایت تخار (داسی قلعه)	کابل	(کابل)	109	هیروین
جنوری 2011	نامعلوم	نامعلوم	نامعلوم	(پروان)	300	هیروین
جون 2010	از شرق به غرب	هرات	ننگرهار	(کابل)	18	هیروین
اگست 2011	از شرق به جنوب	هلمند	ننگرهار	(ولسوالی سرخورد، ننگرهار)	24	هیروین
جنوری 2010	از شمال شرق به شمال شرق	بدخشان	تخار	بدخشان	106	هیروین
فبروری 2011	از شمال به کابل	کابل	بدخشان	(تخار)	20	هیروین